

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky



Diplomová práce

Analýza struktury a dlouhodobého vývoje kriminality mládeže v České republice a možnosti jejího snižování

Bc. Jiří Holec

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Holec

Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza struktury a dlouhodobého vývoje kriminality mládeže v České republice a možnosti jejího snižování

Název anglicky

Analysis of the structure and long-term development of youth crime in the Czech Republic and possibilities of its reduction

Cíle práce

Cílem práce je analýza vývoje, struktury a dynamiky obecné kriminality mládeže v České republice s využitím relevantních ukazatelů. Řešení bude hledat sociální, ekonomické i rodinné faktory působící na dynamiku vybraných ukazatelů. Výsledky šetření budou použity k formulaci návrhů, doporučení a perspektiv pro snižování kriminality mládeže.

Metodika

Podkladové údaje budou získány z databáze Evidenčně statistického systému kriminality PČR, z Ministerstva vnitra ČR, z Českého statistického úřadu a z dostupných materiálů vydávaných odborem kriminality MV ČR. Zjištěná databáze bude vyhodnocena pomocí metod z oblasti indexní analýzy a časových řad, vč. jejich prodloužení. Diplomová práce bude doplněna o dotazníkové šetření uskutečněné v několika vybraných středních školách a v závěrečných třídách základních škol, jehož prostřednictvím budou zjištěny postoje mladé populace ke zkoumaným jevům.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2017-09/2017

Předložení literární rešerše: 10/2017

Sběr dat a jejich analýza: 08/2017-01/2018

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2018

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

kriminalita, trestný čin, obecná kriminalita, hospodářská kriminalita, majetkový čin, krádež, mladiství, prevence

Doporučené zdroje informací

- FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 9788024750460.
- HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ a Jan SEGER. Statistika pro ekonomy. 5. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 8086419592.
- MARTÍNEK, Zdeněk, 2009. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Vyd. 1. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024723105.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ, 2003. Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 807178771x.
- NOVOTNÝ, Oto, 2004. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI. ISBN 8073570262.
- SPIRIT, Michal, 2014. Úvod do studia práva. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 9788024752808.
- ZAPLETAL, Josef, 2000. Prevence kriminality. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR. ISBN 8072510479.
- ZAPLETAL, Josef, 2001. Kriminologie. 3. upr. vyd. – dot. Praha: Policejní akademie České republiky. ISBN 8085981874.
- ZOUBKOVÁ, Ivana, 2002. Kontrola kriminality mládeže. 1. vyd. Dobrá Voda: A. Čeněk. ISBN 8086473082.
- ŽATECKÁ, Eva, 2015. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074788482.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 12. 2. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza struktury a dlouhodobého vývoje kriminality mládeže v České republice a možnosti jejího snižování" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26. března 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za odbornou pomoc, cenné rady a podněty pro tuto diplomovou práci. Další poděkování patří Mgr. Janě Dupové za zkušenosti pracovnice policie. Děkuji také ředitelům škol, ve kterých se uskutečnilo dotazníkové šetření a také rodičům a babičce za již tradiční celkovou podporu při psaní této diplomové práce.

Analýza struktury a dlouhodobého vývoje kriminality mládeže v České republice a možnosti jejího snižování

Abstrakt

Sledování kriminální činnosti mládeže se řadí mezi jedny z nejdůležitějších úkolů státních orgánů i veřejnosti. Z rozboru protiprávního jednání mládeže lze flexibilně přizpůsobovat programy výchovného působení na mládež, čímž je docíleno efektivního předcházení páchaní protispolečenských činností. Diplomová práce se zabývá statistickou analýzou vývoje ukazatelů kriminality dětí a nezletilých osob v České republice v letech 2010–2017, tedy od roku, kdy nabyla účinnosti novela trestního zákona. Podrobněji je analyzován vývoj počtu spáchaných skutků obecné kriminality a jejich složek (násilné, mravnostní, majetkové a ostatní kriminality). Na základě chování těchto ukazatelů v minulých letech je předpovězen pravděpodobný vývoj v roce 2018. Protože by rodina měla být kladným nositelem vlastností občana každé společnosti, je provedeno výzkumné šetření u mládeže, která je schopná zaujímat určité postoje k dané problematice. V závěru práce jsou formulovány návrhy a doporučení ke snížení kriminality mládeže.

Klíčová slova: dítě, mladistvý, nezletilý, policie, trestný čin, kriminalita, krádež, rizikové chování, agresivita, násilí, vandalismus, šikana, drogy, dotazníkové šetření, časové řady

Analysis of the structure and long-term development of youth crime in the Czech Republic and possibilities of its reduction

Abstract

The youth criminality monitoring is one of the most important tasks of the state authorities as well as the public. From the study of young offenders it is possible to flexibly adapt educational programmes to youth, that effectively prevents the committing of the anti-social activities. This diploma thesis deals with the statistical analysis of the development of crime indicators of children and minors in the Czech Republic in 2010-2017, from the year when the amendment to the Criminal Code of the Czech Republic came into force. The development of the number of committed general crimes and their components (violent, moral, property and other criminality) is analysed in more detail. The probable development in 2018 is predicted on the above-mentioned indicators behaviour in the recent years. A research survey is carried out among young people who are able to take specific attitudes to the issue because the family should be a positive bearer of the attributes of every citizen in each society. At the end of the thesis proposals and recommendations for reducing youth crime are formulated.

Keywords: child, juvenile, minor, police, crime, criminality, theft, delinquent behavior, aggressiveness, violence, vandalism, bullying, drugs, survey, time series

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	16
3.1 Kriminologie	16
3.1.1 Policejní orgány	16
3.1.2 Státní zastupitelství	17
3.1.3 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	17
3.1.4 Probační a mediační služba.....	18
3.2 Věkové složení pachatelů kriminality	18
3.3 Znaky vývoje jednotlivých období lidského života	19
3.4 Rizikové chování.....	21
3.4.1 Antisociální chování a kriminalita.....	22
3.4.2 Poruchy chování u dětí a mládeže spojené s agresivitou a kriminalitou ..	23
3.5 Opatření ukládaná dětem a mládeži	24
3.6 Tradiční způsoby intervencí.....	25
3.6.1 Intervence obcí.....	25
3.6.2 Výchovné ústavy.....	26
3.6.3 Vězení	26
3.7 Stav, struktura a dynamika kriminality	26
3.7.1 Majetková kriminalita.....	27
3.7.2 Násilná kriminalita.....	28
3.7.3 Mravnostní kriminalita	28
3.8 Systém prevence kriminality.....	29
3.9 Statistiky kriminality	29
3.9.1 Zjevná a latentní kriminalita	30
4 Koncepce preventivních aktivit u dětí a mládeže.....	31
4.1 Ministerstvo vnitra ČR.....	31
4.1.1 Strategie prevence kriminality 2016–2020	31
4.1.2 Akční plán prevence kriminality.....	32
4.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	34
4.2.1 Minimální preventivní program.....	34
4.2.2 Národní informační centrum pro mládež.....	35
4.3 Ministerstvo zdravotnictví	35

5	Výsledky práce	36
5.1	Vývoj ukazatelů kriminality.....	36
5.1.1	Celková trestná činnost.....	37
5.1.2	Hospodářská trestná činnost	38
5.1.3	Zbývající trestná činnost.....	39
5.1.4	Obecná trestná činnost.....	40
5.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření	48
5.2.1	Sociodemografické údaje respondentů	49
5.2.2	Rodina a rodinné vztahy respondentů.....	51
5.2.3	Volný čas dětí a mládeže	59
5.2.4	Používání návykových látek mladistvými	60
5.2.5	Rizikové chování a kriminalita mládeže.....	63
5.3	Návrhy a doporučení pro snížení kriminality mládeže	72
6	Závěr.....	78
7	Seznam použitých zdrojů	80
7.1	Knižní publikace	80
7.2	Právní normy.....	82
7.3	Internetové zdroje.....	83
7.4	Elektronické monografie	83
8	Seznam grafů	84
9	Seznam tabulek	84
10	Seznam obrázků	84
11	Přílohy	85

1 Úvod

Patnáctiletý žák nedaleko okresního města zavraždil spolužačku; podobná příhoda se stala v dalším městě, kde chlapec vylákal spolužačce z domova, znásilnil ji, zabil a pak spáchal sebevraždu; rodiče na vycházkách posílali svého potomka krást do obchodů; v ulicích měst se každý den objevila poničená auta, dlouhým vyšetřováním bylo zjištěno, že se takto baví trojice mládenců; české děti pijí nejvíce alkoholu v Evropě... s těmito a dalšími zprávami je každý den seznamována veřejnost prostřednictvím televizních novin. Na podobná sdělení si již společnost zvykla a často také tyto kriminální zprávy vyhledává.

Uvedené negativní jevy se stávají součástí života do té doby, než se přihodí něco znepokojivého, až se probudí vědomí lidí. To se stává v takových případech, kdy viníkem je mladistvý, usmrceným je dítě, je-li poškozeno pietní místo. Poté se veřejnost ptá, kdo to způsobil, proč to způsobil a čeká na potrestání pachatelů.

S rychlým vývojem společnosti, vědy a techniky se i lidé snaží být dokonalejšími. Všímají si mládeže, srovnávají jejich chování a postoje s dobou svého mládí. Často se domnívají, že je mládež mnohem horší, že má více záporných vlastností.

Objevuje se velký počet dětí a mladistvých, kteří páchají různé druhy kriminality, od násilných činů, přes mravnostní činy, majetkových trestných činů, až po ostatní kriminalitu, se kterou se společnost setkává v každodenním životě. Dá se předpokládat, že z části dětí a mládeže, která má sklony k delikventnímu a sociálně patologickému chování, se mohou později projevit jedinci, kteří škodí společnosti. Proto je nutné potomky vychovávat od útlého mládí, aby se stali součástí „zdravé“ společnosti.

Nejdříve záleží na vlivu a výchově rodiny a dalších členů společnosti, se kterou se dítě setkává. Vedle kladného působení dospělých, se na vývoji dětí a mladistvých podílejí kamarádi. Záleží na působení vrstevníků, které může směřovat ke sportovním výkonům, kulturní činnosti, ale může mít také negativní vliv, který se poté projeví jako nežádoucí jev ve společnosti. Ojediněle se setkáváme s jedinci, kteří jsou těžko přizpůsobiví, jsou bez zájmu, nemají žádný cíl, jsou to typy, do kterých se „nevidí“. Patří sem také tzv. sociálně nepřizpůsobiví, kteří se vyskytovali a vyskytují v každé, v historii lidstva existující, lidské společnosti.

Na výchově mladistvých má také podíl policie, která přednáškami na školách snaží učít mládež problémům dětí, řeší vzniklé problémy. Policie si získává mezi (mladistvými) obyvateli důvěru a naplňuje tak motto „pomáhat a chránit“.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je statistická analýza vývoje, struktury a dynamiky kriminality mládeže v České republice (osob ve věku 1–17 let). Analyzovány budou relevantní ukazatele, mezi které patří počet spáchaných skutků celkové kriminality a jejich kategorií – obecná, hospodářská a zbývající trestná činnost mládeže mezi roky 2010–2017. Dále bude zkoumán dlouhodobý vývoj jednotlivých druhů obecné kriminality (násilné, mravnostní, majtkové a ostatní). Provedeného dotazníkového šetření u cílové skupiny respondentů bude hledat sociální, ekonomické i rodinné faktory působící na dynamiku vybraných ukazatelů (rodina a rodinné vztahy, trávení volného času, užívání návykových látek včetně protispolečenského chování a kriminality). Výsledky šetření budou použity k formulaci návrhů, doporučení a perspektiv pro snižování kriminality mládeže. Na základě chování těchto ukazatelů ve sledovaném období bude předpovězen jejich pravděpodobný vývoj.

2.2 Metodika

Podkladová data použitá pro výzkum byla získána z ročních statistik vydávaných Policejním prezidiem České republiky (tzv. „Statistické přehledy kriminality“), doplňující informace byly Policí ČR (odborem tisku a prevence) poskytnuty podle § 5 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů tak, aby byla zachována jejich věcná souvislost vč. metodického aparátu. Sběr dat pro vyhodnocení dotazníkového šetření probíhal na vybraných základních a středních školách, resp. středních odborných učilištích.

K vyhodnocení statistických dat budou použity elementární charakteristiky okamžikových časových řad v letech 2010–2017. Na základě chování ukazatelů v minulých letech bude předpovězen možný vývoj v roce 2018.

Časová řada

Představu o charakteru procesu, kterým jsou data reprezentována se provádí pomocí analýzy časových řad. Popis časových řad je prováděn za použití nejrůznějších charakteristik (statických a dynamických). Průběh časové řady je znázorněn vhodným typem diagramu (sloupkový graf, průběhový diagram atp.). Časovou řadou je chápána posloupnost věcně

a prostorově srovnatelných údajů (pozorování), kterou jsou logicky uspořádána z časového hlediska ve směru minulost – přítomnost. Rozborem a prognózováním se rozumí soubor metod, které k popisu časových řad slouží. Tyto metody je možné použít také k předvídání jejich budoucího chování. (1)

Elementární charakteristiky časových řad

Pro analýzu pozorování v praktické části diplomové práce jsou použity prostředky dynamických charakteristik časových řad, včetně jejich vizuálních vyobrazení (grafů). Výsledným efektem je dosažení rychlé a orientační představy o povaze vybraných procesů vč. přehledu o dlouhodobé tendenci v průběhu času. Výčet dynamických metod, použitých k analýze včetně jejich vztahů jsou: (1)

- **první diference:** $\Delta_t^1 = y_t - y_{t-1}$, kde $t = 2; 3; \dots, n$;
- **relativní přírůstek:** $\delta_t = \frac{\Delta_t^1}{y_{t-1}}$;
- **řetězový index:** $k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}$, kde $t = 2; 3; \dots, n$;
- **bazický index:** $I_b = \frac{y_t}{y_0}$, kde y_0 je báze indexu.

Za základ pro výpočet bazického indexu bude uvažován počátek sledovaného období, tedy rok 2010. Relativní přírůstek včetně řetězového a bazického indexu je uváděn v %.

- **průměrný koeficient růstu:** $\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}$

Průměrný koeficient růstu představuje vhodný prostředek pro srovnávání. Hodnota, která vznikne vynásobením poslední hodnoty časové řady průměrným koeficientem růstu reprezentuje predikci dalšího vývoje sledovaného ukazatele.

Analýza časových řad

Pro hlubší rozbor jsou časové řady rozkládány na čtyři složky, o kterých se má za to, že jsou výsledkem působení forem časového pohybu. Jedná se tedy o:

- (1) **trend;**
- (2) **cyklické kolísání;**
- (3) **sezónní kolísání;**
- (4) **nahodilé kolísání.**

Trendem časové řady je označován výsledek pohybu, který způsobuje dlouhodobý směr vývoje, tedy růst, pokles nebo stagnaci. Uvedené tendence je možné graficky vyrovnat, tj. proložit časovou řadu pomocí vyrovnávající přímky (trendové křivky), křivky přes spojnicový graf. Pro zjištění parametrů funkcí se většinou používá metoda nejmenších čtverců (regresní a korelační analýza). Časovou řadu je nutné vyrovnat vhodnou funkcí, například: (1)

- **přímkou:** $y' = a + b * t_i$
- **parabolickou (2., nebo 3. stupně):** $y' = a + b * t_i + c * t_i^2$;
- **exponenciální:** $y' = a * b^t$;

Vhodnost modelu se posuzuje podle indexu determinace (R^2). Jeho hodnota se pohybuje v intervalu (0; 1). Lze říci, že pokud je $R^2 = 1$, znamená to, že pozorované hodnoty se přesně kryjí s vypočtenými hodnotami z modelu. Naopak, blíží-li se index determinace nule, daná závislost je považována za slabší, model je tedy méně výstižný. Ne vždy se ale jedná o nízký stupeň závislosti mezi proměnnými, nýbrž situace signalizuje neadekvátnost modelu. (1)

Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření představuje techniku, která poskytuje vysoce standardizovaná data. Právě díky vysoké míře standardizace jsou vytvořeny předpoklady pro zajištění srovnatelnosti získaných dat. Cílem dotazníku je zjištění sociální reality lidí (jak ji vidí, jak o ní uvažují a jaký k ní mají postoj), nikoliv realitu jako takovou. Konkretizace provedeného dotazníkového šetření je uvedena v příloze č. 4. Průběh dotazníkového šetření probíhal v osmi etapách:

- i. stanovení cíle dotazníkového šetření;**
- ii. tvorba okruhů (částí);**
- iii. tvorba otázek;**
- iv. tvorba dotazníku;**
- v. sběr dat;**
- vi. vyhodnocení dat;**
- vii. interpretace dat;**
- viii. závěrečná zpráva a opatření.**

Tiskopis dotazníku je uveden v příloze č. 3.

Analýza závislosti kvalitativních znaků

Vlastnosti statistického souboru sleduje statistika pomocí tzv. statistických znaků, které nabývají slovních, či číselných hodnot. Kvantitativní (měřitelné, nebo objektivní) se získávají prostřednictvím měření. Lze je přesně vyjádřit měřitelnými hodnotami. Data je možné nalézt v různých statistikách. Kvalitativní znaky (neměřitelné, či obtížně měřitelné) jsou vyjadřovány slovně. Jsou rozlišovány na znaky objektivní (přítomnost, nepřítomnost situace, charakteristiky, zákon atp.) a subjektivní (úroveň spokojenosti, důvěry, hodnoty nebo znalosti). (1)

Je-li $n > 40$, uskutečňuje se testování pomocí χ^2 testu nezávislosti. Základní postup testování pak probíhá v šesti krocích. První etapou je formulace tzv. nulové hypotézy H_0 , tedy, že mezi sledovanými znaky neexistuje závislost. Následuje formulace alternativní hypotézy (H_A), která stanoví, že mezi sledovanými znaky existuje závislost. Stanoví se také hladina významnosti α , obvykle na úrovni 0,05 (95% pravděpodobnost). Podle vzorce je vypočítáno testovací kritérium, které je srovnáno s tabulkovou kritickou hodnotou pro příslušný počet stupňů volnosti. Posledním krokem je vyslovení závěru, rozhodnutí. (1)

Testování v asociačních a kontingenčních tabulkách

Obecné znázornění asociační tabulky je uvedeno v tabulce č. 1.

Tabulka 1 Schéma asociační tabulky

Znak A	Znak B		Celkem
	b_0	b_1	
a_0	a	b	(a + b)
a_1	c	d	(c + d)
Celkem	(a + c)	(b + d)	n

Testování v asociační tabulce o rozměrech (2×2) používá následující matematické vztahy:

$$\chi^2 = \frac{(a * d - b * c)^2}{(a + b) * (c + d) * (a + c) * (b + d)}$$

— Statistika χ^2 má χ^2 -rozdělení pro $[(2 - 1) * (2 - 1)] = 1$ stupeň volnosti

— Síla závislosti – koeficient asociace:

$$V = \frac{a * d - b * c}{\sqrt{(a + b) * (c + d) * (a + c) * (b + d)}}$$

Testování v kontingenčních tabulkách o rozměrech ($r \times s$) používá následující matematické vztahy:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - o_{ij})^2}{o_{ij}}$$
$$o_{ij} = \frac{n_{i.} * n_{.j}}{n}$$

— Testové kritérium má χ^2 -rozdělení pro $[(r - 1) * (s - 1)]$ stupeň volnosti

— Síla závislosti – Pearsonův koeficient kontingence:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}}$$

3 Teoretická východiska

3.1 Kriminologie

Kriminologie je věda ustavená více na pozorování než na teorii a lze ji označit za vědu multidisciplinární. Kontrolou kriminality je chápáno plnění společenských a státních úkolů při ochraně občanů před kriminalitou. V širším pojetí je možné do kriminologie zařadit i sociální jevy nekriminální povahy, sféru prevence a kontroly. Pro dosažení shody chování občanů v oblasti regulovanými normami trestního práva jsou využívány veškeré společenské instituce, strategie a sankce. Dosažení konformity chování občanů ve společnosti je součástí širěji vymezené sociální kontroly. Prostředky pro její dosažení jsou morálka, náboženství, právo, výchova a také oblast trestního práva, označovaná pojmem sociální kontrola. Instance této kontroly jsou subjekty: (2)

- **formální**, kterými se rozumí osoby a instituce, jež jsou k úkolu stanoveny (např. policie a soudy);
- **neformální**, kam spadají úřady bez zvláštního zmocnění, které nemají přesně stanovený postup a další (např. rodina, škola nebo veřejnost).

Mezi orgány vystupující proti pachateli v trestním řízení, jsou nejčastěji: (3)

- **policie**;
- **státní zastupitelství**;
- **soudy pro mládež**.

3.1.1 Policejní orgány

Základní podstatou existence policie jako orgánu činném v trestním řízení je v provádění potřebných šetření a opatření vedoucích ke zjištění, zda došlo ke spáchání trestného činu. Východiskem jsou vlastní poznatky, trestní oznámení nebo podněty osob. K tomu, aby policejní orgány objasnily tato fakta jim přísluší vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob či požadovat vyjádření od příslušných orgánů. Policie je při své činnosti povinna udržovat součinnost se státním zástupcem, kterému je jistým způsobem podřízena. (4)

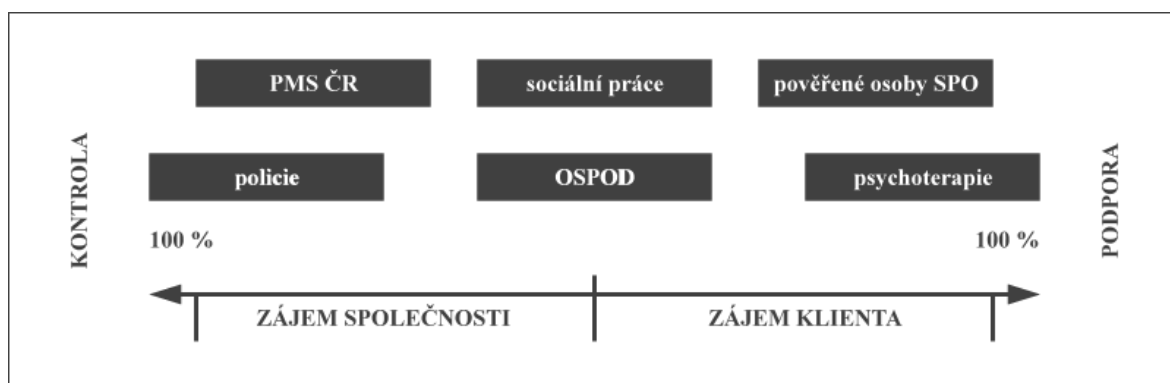
3.1.2 Státní zastupitelství

Funkce státního zastupitelství spočívá v podávání žaloby ve jménu státu a vykonává také některé povinnosti, které mu ukládá zákon – zajišťuje trestní stíhání osob, které spáchaly trestný čin a zajišťuje dohled nad správným průběhem přípravného řízení. Státní zástupce podává obžalobu a v případě soudního jednání nedisponuje nadřazeným postavením, je rovnocenný s obžalovaným. Mimo této obžaloby přednáší státní zástupce závěrečnou řeč, je oprávněn klást vyslychaným osobám otázky, podávat opravné prostředky atd. (4)

3.1.3 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Sociálně-právní ochrana dětí (OSPOD) je provozována lokálně, zaručuje ji stát prostřednictvím státní správy. Vykonávají ji konkrétní sociální pracovníci. Jistý způsob centralizace řízení ochrany dětí souvisí s garancí, že posuzování dítěte (rodiny) a případné zásahy budou prováděny standardně, objektivně a průhledně. (5) S OSPOD spolupracují i další státní orgány, např. s úřady práce, policie, soudy, státní zastupitelství či Probační a mediační služba ČR. Jejimi partnery jsou také nestátní neziskové organizace. Předpokládá se účast škol, zdravotnických zařízení a zařízení pro okamžitou pomoc. Kooperaci uvedených organizací pak podporuje tzv. Systém včasné intervence. Obrázek č. 1 znázorňuje teoretickou distribuci kontroly a podpory. Činnost OSPOD se nachází ve středu tohoto rozpětí. (6)

Obrázek 1 Pojem "kontrola" a "podpora" v sociální práci



Zdroj: PEMOVÁ, Terezie a PTÁČEK, Radek. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*, s. 35.

3.1.4 Probační a mediální služba

Mediace je jednou z možností, jak lze podle Evropské unie vytvořit lepší přístup ke spravedlnosti. Lze ji označit za nástroj alternativní, mimosoudní procedury. Cílem je řešení (trestních) konfliktů mezi pachatelem, obětí a společností. (7) Mediace u mladistvých se vyznačuje formou rodinné konference. Účastníky jsou mladiství, rodiče (zákonní zástupci), poškození a probační úředník, případně právní zástupci mladistvého a pracovníci OSPOD. Důraz je kladen na komunikační dovednosti mediátora. (8)

3.2 Věkové složení pachatelů kriminality

Širším a mladším označením pro protiprávní jednání je tzv. delikvence, obsahující dva základní druhy jednání – delikty a prekriminalitu. Delikty, vč. civilních, označují skutky, zahrnující v občanském právu odpovědnost za náhradu škody. Sociálně patologickými jevy se rozumí souhrn negativních společenských jevů, které se nepříznivě odchyľují od norem a hodnot, jež je společnost schopna akceptovat. Prekriminalitou se rozumí souhrn jinak trestných činů páchanými dětmi, tedy osobami před dosažením trestní odpovědnosti. Pokud by tyto činy spáchaly osoby starší, byly by označovány za trestné činy. (9)

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže vymezuje pojmy související s věkovým rozložením osob. Norma obsahuje hmotněprávní i procesní úpravu společenské reakce na kriminalitu mládeže. (10) Zákon mládeží rozumí veškeré osoby, kteří nedovršili věku osmnácti let. Protože je ale v ČR hranice trestní odpovědnosti stanovena na 15 let, vymezuje zákon dvě skupiny osob:

- mládeží děti a mladiství;
- **dítě mladší patnácti let** (v době spáchání činu jinak trestného nedovršil 15. rok věku);
- **mladistvý** (v době spáchání provinění dovršil 15. rok a nepřekročil 18. rok).

Osoby trestně neodpovědné označuje zákonodárce pojmem „dítě“ s přídavkem „do 15 let“ z důvodu existence pojmu v trestním zákoníku, který do kategorie „dítě“ zahrnuje všechny osoby do 18 let. Jsou-li tito jedinci předmětem trestného činu nebo provinění, podle trestního zákoníku jsou poškozené, či ohrožené, a tedy trestním zákoníkem chráněné. (11) Hranice trestní odpovědnosti se v jednotlivých státech Evropské unie může lišit. (12)

Nezletilá osoba je pojem používaný v praxi, jedná-li se o činnost trestně neodpovědných dětí. Z hlediska občanského práva je však toto označení nemístné, protože občanské právo chápe nezletilé osoby do dosažení zletilosti (do dosažení 18 let). Zletilost se liší od pojmu svéprávnost, neboť plné svéprávnosti se osoba stává nabytím zletilosti, přiznáním soudu nebo uzavřením manželství (podle § 30 NOZ). Dovršením hranice trestní odpovědnosti se pak rozumí den následující po 15. narozeninách. To je výhodné pro orgány činné v trestním řízení, protože odpadá povinnost zjišťování přesného času narození konkrétní osoby. (11)

Nutné je mít na paměti, že při dalším zveřejnění statistických údajů bude použita terminologie mládeže, kromě kriminologické kategorie mladých dospělých v souladu se statistickou evidencí Policejního prezidia ČR, kde jsou za mládež považovány osoby ve věku 0–18 let věku. Na děti se nahlíží jako na osoby ve věku 0–15 let věku a mladistvými se rozumí osoby ode dne následujícího po dovršení 15 let, až do 18 let. (9)

Řádné výchově mladých občanů věnuje společnost zvláštní pozornost. Proto je koncepce výchovného působení na mladou generaci ukotvena v předpisech a dalších právních dokumentech. Jedná se o: (13)

- **předpis č. 2/1993 Sb. o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky;**
- **předpis. č. 104/1991 Sb. o Úmluvě o právech dítěte;**
- **předpis č. 89/2012 Sb. občanský zákoník;**
- **předpis č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí.**

3.3 Znaky vývoje jednotlivých období lidského života

Jednotlivá vývojová období lidského života se dělí do několika skupin, od prenatálního období až do stadia stáří. Každá fáze lidského života má své charakteristické rysy. Pro potřeby diplomové práce jsou vybrána dvě období, ve kterých dochází u jedinců k největším změnám. Jedná se především o pohlavní dospívání spolu s psychickými projevy. Tato etapa života se dělí na mladší školní věk a období dospívání, do kterého patří období: (14)

- a) pubescence** (tj. 11–15 let);
- b) adolescence** (tj. 15–20 let). (15)

Mladším školním věkem je označováno období přibližně od šesti až sedmi let, tedy se vstupem dítěte do školy až do jedenácti až dvanácti let, do doby, než začnou první projevy

pohlavního dospívání. V této fázi člověka má největší vliv na jedince škola, později, mimo povinné školní docházky poznamenávají žáka i další mimoškolní faktory. To je označováno jako tzv. starší školní věk. (15)

Období dospívání u jedinců začíná jedenáctým rokem jejich života a končí přibližně ve dvaceti letech. Odborná literatura označuje dobu dospívání až do 22 let. Je ohraničené prvními známkami pohlavního zrání na straně jedné a dovršením plné pohlavní zralosti včetně dokončení tělesného růstu na straně druhé. Současně s tímto dozráváním tělesných funkcí dochází k psychickým změnám, které se projevují pudovými sklony a hledáním způsobu jejich uspokojení. (15) Dospívající jedinec je schopný používat obtížnější kognitivní postupy. Dospělí lidé se od dospívajících individuí liší zejména sociální povahou. Postavení dospělého může být vymezeno buď pevnou věkovou hranicí, nebo jeho sociálním okolím. Pevná věková hranice vychází z legislativních norem (tj. věková hranice pro sexuální styk, či hranice trestní odpovědnosti). Uvádí se, že ve vyspělých ekonomikách (moderních technologických společnostech) je sociální proces mnohem pomalejší, než dospívání fyziologické a psychické. (16)

Adolescencí se označuje tzv. přechodná fáze lidského života, kdy je individuum ve stadiu vývoje, není tedy dítětem, ale ani dospělým. Člověk v tomto období je nejzranitelnější, jednání je často neuvážené, nesprávné, rizikové s velkými výkyvy. (17) V tomto období dochází u některých dospívajících k řadě problémů, mezi které se řadí rozpory mezi:

- i. fyzickou a sociální zralostí;**
- ii. rolí a statusem;**
- iii. hodnotami mladé a starší generace;**
- iv. hodnotami rodiny a vnější společnosti.** (14) (18)

Hranice nástupu puberty je neustále posouvána do nižších věkových skupin kvůli zrychlenému tělesnému růstu a pohlavnímu dospívání. Požadavky společnosti včetně nároků na vzdělávání a přípravu na budoucí profesi oddalují dosažení sociální zralosti. Uvedený rozpor se projevuje v oblasti sexuální. Jedinec je již fyziologicky vyžralý, ovšem sexuální svazek v tzv. institucionalizované podobě (manželství) odkládá na pozdější dobu. Tím dochází ke klesajícímu počtu uzavíraných manželství a vzrůstá počet párů žijících mimo manželství bez úmyslu založit rodinu. (14)

Dalším konfliktem, ke kterému může docházet je rozpor mezi rolí a statutem. Role a status jedince je za normálních okolností v souladu, protože postavení člověka je obvykle přesně určeno věkem a postavením ve společnosti. Současná společnost se však vyznačuje pronikavým a nepředvídatelným postavením jedinců. Tato problematika se týká zejména dospívajících, od nichž se očekává plně odpovědné postavení, tedy role dospělého, ovšem jejich status je v různých ohledech nízký. Společností je vyžadována poslušnost, vnější kontrola a nejrůznější omezení. Tyto principy se očekávají především od skupiny studujících. (15)

Revoluční změny v oblasti technologické, vědecké i společenské přinášejí stále častější rozdíly v názorech, hodnotách a postojích mezi generacemi, které vyrůstaly za naprosto odlišných podmínek. Jedná se tedy o rozpory mezi hodnotami mladším a starším pokolením. Právě starší generace ustrnuje na původních hodnotách, zatímco nová generace sbírá své zkušenosti a často zavrhuje minulé měřítko za správné. V současné době tak dochází k přiblížení obou přístupů, odříkává se „generační konflikt“ a dospívá se k vzájemnému porozumění, názorové pružnosti a toleranci. (14)

Konflikty mezi hodnotami rodiny a vnější společností jsou typické v období dospívání a lze je označit za kritické. Dospívající jedinec není jasně svázan s normami a hodnotami svých rodičů, dochází k stále častějšímu kritickému posuzování. Navzdory tomu je na svých rodičích v mnohých ohledech závislý. V rozpravách mezi vrstevníky jedinec srovnává, odporuje a povstává. Uvádí se, že rodiče prosazující své názory a pravidla chování prostou mocí vzbuzují spíše odpor a brání vývoj dospívajícího jedince na vyšší úroveň morálního hodnocení a jednání. (15)

3.4 Rizikové chování

Období dospívání je nejflexibilnějším vývojovým stadiem, kterým individuum prochází. Je doprovázeno experimentováním, chápáním světa, okolí a sebe samého. Dospívající uskutečňuje mnoho aktivit, z nichž některé mohou být nebezpečné a rizikové (zkoušení drog, vandalismus, nebezpečné řízení motorových vozidel, parkour apod.). Vztah a množství bezrizikových a rizikových aktivit se různí, působí na něj mnoho faktorů. Lze ovšem říci, že každý adolescent se chová podle situace rizikově a vykonávání těchto činností je součástí lidského života a původem (vývojem) jedince. (19) Syndrom rizikového chování v dospívání zahrnuje tři oblasti:

- I. používání návykových látek včetně závislosti na nich;**
- II. rizikové chování v oblasti psychosociální;**
- III. rizikové chování v oblasti sexuální.**

Zneužíváním návykových látek se rozumí používání nikotinu a alkoholu, neboť na nich může vzniknout v tomto období závislost, ubližují organismu a často jsou také začátkem pro rizikový životní styl, vzniká představa, že tímto způsobem lze řešit obtížnější životní situace. Většina uživatelů ostatních drog začali právě s alkoholem, či nikotinem. Začátky užívání návykových látek mají sociální podtext. (17) Na rizikové chování může být z terminologického hlediska nahlíženo jako na zastřešující pojem pro další způsoby chování a jednání. Jedná se o chování: (19)

- (1) problémové** – to je chování které se odchyluje od normálního, průměrného chování a překračuje obecné normy společnosti (pokřikování, neuposlechnutí apod.);
- (2) maladaptivní (nepřizpůsobivé)** – je chování, které není sociálně žádoucí (např. agresivní činy vůči ostatním);
- (3) abnormální** – chování, které se neslučuje s morálním a sociálním cítěním společnosti;
- (4) disociální** – chování krátkodobého charakteru, které je také za hranicí sociálních norem, lze ho ovšem ovlivňovat (vzdorovitost, neposlušnost, neukázněnost);
- (5) asociální** – je závažnější chování, které vybočuje mimo hranice normy, ale ještě nemá povahu trestné činnosti (toulavost, záškoláctví);
- (6) antisociální** – patří do protispoločenského chování, které je viditelné v podobě kriminálních aktivit (vandalismus, šikana, krádeže);
- (7) delikventní** – chování, které již překročilo hranice vymezené legislativou, nebo předpisem, přinášejí uskutečňovateli či společnosti újmu (týrání, trestné činy, fyzické ubližování);
- (8) deviantní** – lze definovat jako odlišnost od očekávaného chování, kterou vymezuje určitá norma (např. sexuálně orientované deviantní chování). (19)

3.4.1 Antisociální chování a kriminalita

Všechny společenské jevy je možné rozdělit do několika skupin. Společensky žádoucí (kladné), jsou různou formou odměňovány (zvýšení společenské prestiže, peněžní odměny, zlepšování společenského postavení atp.). Společensky neutrální jsou takové jevy, které

nevyvolávají společenské ohlasy (nejsou kladné ani záporné ve vztahu ke společenskému dění). Společensky nežádoucí (záporné) nejsou v souladu se zájmy společnosti). Společnost se proti nim brání, neomlouvá je, různými způsoby je trestá. S protiprávním chování společnost nesouhlasí, a proto ho postihuje. (15)

3.4.2 Poruchy chování u dětí a mládeže spojené s agresivitou a kriminalitou

Poruchami chování se u dětí a mládeže označuje skupina záporných jevů, které jsou důsledkem narušení jejich sociální přizpůsobivosti. U většiny těchto poruch není spatřována existence pouze jedné příčiny. Vznikají z důvodu nežádoucího výchovného působení, které nemají nic společného s duševními poruchami. Při diagnostice je potřeba zohlednit veškeré faktory (prenatální, perinatální a postnatální), které měly na vývoj jedince vliv. (20)

Středně těžké poruchy chování lze rozdělit podle stupně společenské nebezpečnosti a podle nebezpečnosti pro nositele na: (21) (22)

- **lži;**
- **krádeže;**
- **opouštění domova a záškoláctví;**
- **toxikománii;**
- **poruchy sexuální aktivity;**
- **sebepoškozování;**
- **sebevražedné pokusy a sebevraždy;**
- **antisociální činnost;**
- **delikvenci.**

Drogové a jiné závislosti (toxikomanie)

Důvody užívání drog a určitých specifických látek nejsou jednoduché, mohou člověku přinášet pocity radosti, ulevit od bolesti jak fyzické, tak i duševní. Výsledného efektu lze dosáhnout i jinými způsoby. Poté již může vzniknout na těchto látkách závislost. Možností setkat se s drogou u dětí stále roste, a přitom klesá věk uživatelů drog. Rodiče současných dětí nemají s těmito drogami zkušenosti, projevují málo trpělivosti a v potlačování drogy dělají spíše chyby. (23)

Užívání drog je v současné době velmi rozšířené, mládeži jsou snadno dostupné. Dosud se nepodařilo objasnit příčiny vzniku, trvání i konec drogové závislosti. Jedná se o složitý úkaz, je nesprávné z něj obviňovat drogu samotnou, ani osoby, u nichž k drogové

závislosti dochází, stejně tak ani prostředí nebo okolnosti. Je potřeba brát v úvahu všechny faktory a vzájemné souvislosti. Mezi tyto činitele patří: (24)

- **farmakologické (droga);**
- **somatické a psychické (osobnost);**
- **environmentální (rodina a prostředí);**
- **percipitující (podnět).**

Chemické látky, které působí na centrální nervovou soustavu, lze dělit z více hledisek. Nejužitečnějším tříděním je dělení drog podle dominantního účinku (tlumivé, stimulační, halucinogenní) a podle míry rizika vyvolání závislosti: (23)

- (1) měkké drogy (s nižším rizikem),**
- (2) tvrdé drogy (se středním, vysokým a velmi vysokým rizikem).**

Problematika společensky negativních fenoménů u mládeže

U sociálně patologických jevů je příhodné uplatňovat kriminologické členění věkových kategorií (děti, mladiství a mladí dospělí). První negativní projevy jednání (provinění) jsou registrovány mezi šestým a patnáctým rokem věku. Může se ale stát, že v prvních dvou letech tohoto intervalu mohou být páčány trestné činy, které jsou charakteristické pro skupinu osob vyšší 15 let a za jiných okolností by měly povahu trestných činů. Na jedince má vliv rodinné a školní prostředí, spolupráce rodiny a školy, požadavky učitelů, spolužáci, a také sociální a biologické zvláštnosti této skupiny. V době vývoje se projevují problémy související s fyzickým a psychickým zráním, jedinci jsou citově labilní a zranitelní. (21)

3.5 Opatření ukládaná dětem a mládeži

Opatřením se rozumí sankce právní povahy za spáchaný skutek, jehož smyslem je vytvořit podmínky pro rozvoj mladistvého s přihlédnutím k jeho individualitě a prostředí, ze kterého pochází. Tato opatření by měla být preventivní, nikoliv represivní. (11) Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže je možné za jinak spáchaný trestný čin uložit dětem sedm druhů opatření: (25)

- i. výchovnou povinnost;**
- ii. výchovné omezení**
- iii. napomenutí s výstrahou;**

- iv. **zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče;**
- v. **dohled probačního úředníka;**
- vi. **ochrannou výchovu;**
- vii. **ochranné léčení.**

Mladistvému (15–18 let) mohou být uloženy pouze tři druhy opatření, definovaném v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, tedy: (11)

- i. **výchovná opatření;**
- ii. **ochranná opatření;**
- iii. **trestní opatření.**

3.6 Tradiční způsoby intervencí

Zásadní pozornost je v dnešní době věnována sociální politice, jejímž cílem je zachování sociální neměnnosti společnosti. Z tohoto důvodu je nutné, aby státní orgány usilovaly o intervenci v situacích, kdy by mohlo dojít k jakékoliv újmě jednotlivců nebo celých skupin obyvatel. V případně trýzně může být ohroženo jejich postavení a dojít k destabilizaci společnosti. Moderní země se snaží o vyvážení chování sociálně nebezpečných a nepřizpůsobivých občanů. Stát má zájem o snížení nebo zabránění negativního působení rodičů či jiných osob na děti nebo mládež. Ke způsobům práce s ohroženými a pro společnost ohrožujícími mladistvými patří: (26)

- **intervence obcí;**
- **ústavní výchova;**
- **diagnostické ústavy;**
- **výchovné ústavy;**
- **vězení.**

3.6.1 Intervence obcí

V oblasti sociální péče správní činnosti mají své postavení tzv. kurátoři pro mládež, jejichž pracovišti jsou odbory městských úřadů a obce s rozšířenou působností. Jejich posláním je pečovat o děti, které se dopustily činu, který by byl za jiných okolností zařazen mezi činy trestné, o mladistvé, kteří se dopustili přečinu nebo kriminálního jednání a bylo u nich zahájeno trestní stíhání a o děti a mladistvé trpící opakovanými poruchami chování. (27) Kurátoři pro mládež jsou kompetentní udělovat výchovné prostředky (napomenutí, stanovení dohledu, uložení omezení či napomenutí rodiče). (26)

3.6.2 Výchovné ústavy

Svěřenci jsou umístováni do výchovných ústavů na základě soudního rozsudku, nebo také po dohodě s rodiči. Výchovný ústav podává dětem a mladistvým dlouhodobou péči, jejímž cílem je budoucí pracovní uplatnění. Jsou pro ně připravovány výukové programy různých forem (kurzy a praktická školení či (střední) odborné učiliště). (26) Děti jsou rozdělené do tzv. výchovných skupin obvykle podle míry obtížnosti výchovy. Kolektiv je složen z dětí různých věkových skupin i pohlaví. Konkretizace typů a oddělení stanovuje vyhláška. (28)

3.6.3 Vězení

Trest odnětí svobody (výkon trestu ve vězení) je společností nejvíce vnímán. V porovnání s jinými druhy trestů je lze označit za alternativní nebo méně přísné. (27) Vězení je instituce, která působí represivně na každého vězně. Pokud se do věznice dostane mladistvý, ztrácí kontakt s okolními vlivy, které k dospívání potřebuje. (26) Trest odnětí svobody je sankcí za delikventní chování a pro jedince v roli kriminálního toto znamená zásadní životní změnu. Uvězněný ztrácí spojení s rodinou a dalšími kontakty, včetně zaměstnání, pracovních návyků a dovedností, bez jejichž existence je možnost návratu k normálnímu způsobu života nepravděpodobný. (29)

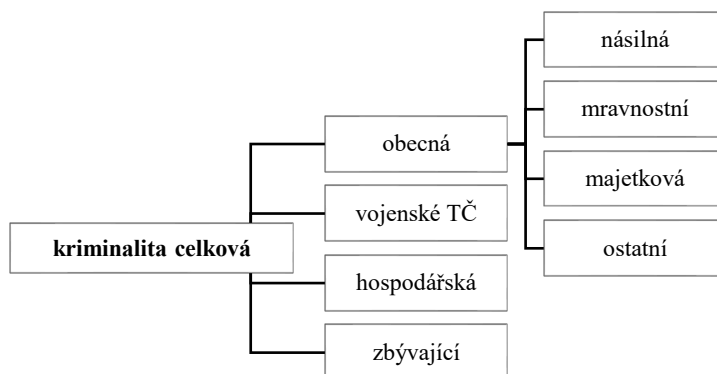
3.7 Stav, struktura a dynamika kriminality

Nejobecnější, vnější stránka kriminality, tedy její výskyt a rozpětí je kvantifikována množstvím trestných činů nebo počtem osob, které je spáchaly, vyjádřené v absolutní početnosti. Podíl samotných druhů trestné činnosti, tedy skupin trestných činů, na celkovém počtu všech spáchaných trestných činů v určitý čas a na stanoveném místě vyjadřuje struktura kriminality. Ukazatel je komponován na počet obyvatel ve věku osob, které dosáhly hranice věku trestní odpovědnosti. Naproti tomu dynamika kriminality popisuje trestnou činnost jako pohyb, změnu v určitém časovém horizontu. Dynamikou je myšlena tendence či trend kriminality, který představuje výsledný poznatek provedené analýzy. Tento trend se vyznačuje svým směrem a zjištěné pravidelnosti se používají ke kriminologickému prognózování. (2)

Velmi negativní dopad na společnost má kriminalita, která ohrožuje uznávané hodnoty, život, zdraví, svobodu, vlastnická práva, demokratický řád, fungování státních

orgánů atp. V případě, začne-li se stupňovat kriminální chování, roste pocit bezprostředního ohrožení, jež zabraňuje svobodný rozvoj lidí a klesá kvalita života. Rozdělení trestné činnosti je zobrazen na obrázku č. 2. (30)

Obrázek 2 Kategorie kriminality podle TSK



Zdroj: TSK, vlastní zpracování

3.7.1 Majetková kriminalita

Nejčastější podobou majetkové kriminality představují krádeže, podvody a zpronevěry. Majetková trestná činnost reprezentuje, stejně jako v jiných vyspělých státech, značnou část celkové kriminality. Lze říci, že vývoj tohoto typu kriminality predeterminuje právě vývoj celkové kriminality. Majetkové trestné činy jsou charakteristické útokem proti cizímu majetku fyzických nebo právnických osob a jsou vymezeny ve zvláštní části trestního zákona. Společenskopolitické dopady po roce 1989 se promítly i do trestního zákonodárství. Díky tomu podávají příslušná ustanovení ekvivalentní hodnotu všem druhům vlastnictví. (13)

Zcizení věci není vždy možné označit za krádež, například u jedinců v předškolním nebo mladším školním věku, kdy se jedná spíše o zkratovitě jednání, kdy dotyčný pociťuje touhu něco vlastnit. O tzv. pravé krádeži se hovoří v případě, kdy dítě či mladistvý odcizí předmět vědomě a je si vědom svého nesprávného chování. Krádeže v tomto věku nejsou způsobeny onemocněním, ale působením prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, partou nebo postavením v kolektivu. Podmínkou přijetí do party s tzv. antisociálním nábojem může být krádež a v případě, jedná-li se o partu, která zneužívá návykové látky, stane se krádež pomůckou pro získání finančních prostředků ke koupi drog. V případě jedince znevýhodněného kolektivem je krádež nástrojem k získání lepší sociální pozice.

U starších dětí se jedná o touhu předvést se před kamarády. Na těchto krádežích se také podílí jedinci s poruchou chování, motivem jsou protispolečenské rysy. (20)

3.7.2 Násilná kriminalita

Součástí obecné kriminality je i kriminalita násilná, jež představuje indikátor úspěšnosti státu (společnosti) o kontrolu kriminality. Zároveň je prvkem širšího jevu nastávajícího násilí. Zvýšený výskyt tohoto druhu kriminality signalizuje v občanech pocit nejistoty a ztěžuje právo veřejnosti na osobní bezpečnost. Trestní zákon však pojem násilí nevymezuje, jedná se o pojem kriminologický. Lze jej najít mezi trestnými činy proti životu a zdraví, ale i v kategorii trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných, trestných činů obecně nebezpečných, hrubě narušujících občanské soužití, proti svobodě a lidské důstojnosti aj. (13)

Statistický přístup uvádí souhrnné hodnoty vražd, loupeží a úmyslných ublížení na zdraví. (13) Násilná kriminalita se objevuje i mezi dětmi a mladistvými, je doprovázena brutalitou a mnohdy končí i zavražděním vyhlédnuté oběti. (12) Lze sem zařadit prosté výtržnictví, rvačky, vydírání, vyřizování účtů, omezování osobní svobody a další. (31)

3.7.3 Mravnostní kriminalita

Posledním prvkem obecné kriminality tvoří mravnostní kriminalita, pro kterou je typické sepětí s pohlavním pudem. Societa vytváří regulační mechanismy, prostřednictvím které formuje sexuální chování jedince včetně dalších druhů počínání spojených s lidskou sexualitou. Mravnostní kriminalita pak rozlišuje dvě hlavní podmnožiny trestných činů na:

- **sexuální kriminalitu**, jejímž základem je uspokojování pohlavního pudu, které ovšem není společností tolerována. Jedná se například o překročení okruhu přípustných sexuálních partnerů či povolených sexuálních jednání. Sem patří trestné činy proti lidské důstojnosti (znásilnění, pohlavní zneužívání, soulož mezi příbuznými), vydírání (donucení k souloži pod hrozbou pomluvy); útisk (sexuální obtěžování), výtržnictví (exhibicionismus) a další (trestný čin ohrožení mravnosti). Oběti trestných činů mohou trpět psychickými poškozeními, projevujícími se v budoucích intimních vztazích.
- **kriminalitu související s prostitucí.** (13)

3.8 Systém prevence kriminality

S profylaxí kriminality se Česká republika ve srovnání se západními zeměmi seznamuje velice krátkou dobu. V této oblasti sehrál důležitou roli Institut pro kriminologii a sociální prevenci, který působí v resortu ministerstva spravedlnosti. V reakci na zhroucení minulého politického systému musela ČR na počátku devadesátých let vytvořit nový systém prevence kriminality. Programovým prohlášením vlády z roku 1996 vláda podpořila zvýšenou pozornost městům a ohroženým skupinám dětí a mládeže. (32)

Kriminalita mládeže se vyznačuje řadou faktorů, které se vzájemně podmiňují. Pomáhá ji řešit značný počet analytických schémat a modelů. Jedním z nejpoužívanějších je klasifikace prevence na primární, sekundární a terciární, vycházející z preventivních medicínských modelů. Měřítkem pro rozlišení prevence kriminality na uvedených úrovních je okruh adresátů, nebo vývojové stadium kriminality. (9)

3.9 Statistiky kriminality

Registrovaná kriminalita je v České republice vykazována a publikována v několika oficiálních statistikách, z nichž je většina vytvářena orgány činnými v trestním řízení. Existuje zde ovšem omezení poznávací hodnoty z důvodu koncepce statistiky jako zprávy o činnosti kompetentního orgánu formalizované (trestněprávní) kontroly – tzn. policie, státního zastupitelství, soudu. Zjištěné informace slouží k informování státních a samosprávních orgánů, ale i veřejnosti. Slouží také pro potřeby vnitroresortního řízení. Kriminální statistiky jsou v České republice vydávány decentralizovaně, tzn., že neprošly statistickými orgány a nejsou metodicky sjednocené. Proces zpracování a konečnou publikaci zajišťují různé institucionální sféry – Policejní prezidium ČR, Ministerstvo spravedlnosti ČR a Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. (33)

Policejní kriminální statistika zaznamenává údaje o kriminalitě zjevné, tzn. obsahuje zjištěné trestné činy a registruje osoby, jimž bylo sděleno obvinění. Jednotlivé trestné činy jsou uvedeny v tzv. takticko-statistické klasifikaci „TSK“. Ta se v některých situacích liší v označení uvedeného ve zvláštní části trestního zákona. Konkrétní trestné činy jsou unifikovány do kategorií obecné kriminality (násilná, mravnostní, majetková a ostatní), hospodářské kriminality, trestných činů vojenských a zbývající kriminality. Při klasifikaci objektů napadení (např. autostopař, prostitutka) jsou taktéž uplatňována taktická hlediska. Zdrojem pro sestavení TSK jsou formuláře o trestném činu, o známém pachateli

(vč. trestných činů dětí ve věku 6–15 let) a formulář změn. Roční výstupní statistika sestává ze dvou částí – obsahující údaje o skutcích a o stíhaných osobách. Statistika také respektuje územní hledisko (tzn. kraje). (2)

3.9.1 Zjevná a latentní kriminalita

Informace získávané prostřednictvím statistických výkazů obsahují pouze údaje o kriminalitě zjevné neboli registrované. Postihují tedy případy, které vyšly najevo a byly evidovány. Z tohoto důvodu se jedná o část kriminality skutečné – může se jednat o část větší, ale i menší. Zbývající část trestné činnosti nelze pojmovat, neboť se o nich policie nebo prokuratura nedozví, a z principu je tudíž nelze ani registrovat. V tomto případě se hovoří o tzv. skryté (latentní) kriminalitě. (34)

Míra latence je ovlivňována řadou faktorů, například intenzitou kontrol (formálních i neformálních), tolerancí poškozených nebo úrovní právního vědomí občanů. Stupeň latence kriminality je předmětem domněnek či dohadů. Její úroveň se liší podle závažnosti trestných činů, protože jsou některé trestné činy odhalovány snáze než jiné. Pro specifikaci odhadů je ve výzkumech využíváno tzv. anonymního dotazování z hlediska spáchání (offender surveys) a ze vztahu poškození trestným činem (viktimitační studie). Výsledky jsou pak porovnávány se statistikami. (2) Uvádí se, že zatajovaná kriminalita je až desetkrát vyšší než oficiálně oznámená a vyšetřovaná. (35)

Domácí násilí, sexuálně motivované trestné činy mezi rodinnými příslušníky, zneužívání dětí, drogová kriminalita, organizovaný zločin a hospodářská kriminalita se vyznačuje vyšší mírou latence. Nejvyššího stupně je dosahováno v případě informační kriminality, v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví. (36) Naopak vraždy jsou typické nízkou mírou latence. Vysokého stupně je dosahováno v případě, jsou-li zájmy obou zúčastněných stran totožné. (2) Některé zvláštní důvody pro neoznamování zločinů či přestupků lze nalézt na venkově, např. vztahy mezi sousedy. (36)

4 Koncepce preventivních aktivit u dětí a mládeže

Kriminalita mládeže je charakterizována jako soubor jednání osob do osmnácti let věku. Důležitou a nepřetržitou součástí je práce s rizikovou mládeží, především v oblasti předcházení kriminality. Lze říci, že nejdůležitější je tzv. primární prevence, tedy práce se „zdravými“ jedinci, kteří dosud nezapočali s pácháním jakékoliv trestné či delikventní činnosti. Do preventivní činnosti nejsou zapojeni pouze rodiče, ale i učitelé včetně široké veřejnosti – laické i odborné. Problematikou delikventního chování se zabývají vybrané orgány státní správy.

Koordinace preventivních aktivit probíhá v České republice na dvou úrovních – na centrální a krajské (místní) úrovni. Ty se navzájem ovlivňují. Horizontální úroveň koordinace na území ČR sestává ze spolupráce s příslušnými úřady, například s ministerstvem zdravotnictví, s ministerstvem vnitra nebo Úřadem vlády ČR.

4.1 Ministerstvo vnitra ČR

Za organizaci systému kriminality v ČR odpovídá meziresortní Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK) zřízený při ministerstvu vnitra. RVPPK zajišťuje vytváření a sjednocování preventivní politiky vlády, přispívá při jejím vytváření na všech úrovních veřejné správy. Pro stanovené období předkládá vládě **Strategii prevence kriminality**, vyhodnocuje cíle, úkoly a zpracovává zprávu o úspěšnosti naplňování stanovených cílů. V rámci Programu prevence kriminality posuzuje a schvaluje žádosti o dotace pro územní samosprávné celky.



Ve **Strategii prevence kriminality ČR** (na léta 2016–2020) je formulována i pomoc obětem trestné činnosti a práce s dětmi a mládeží. Vláda přijala několik strategických opatření, mezi které v oblasti primární prevence patří **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže** (na období 2013–2018).

4.1.1 Strategie prevence kriminality 2016–2020

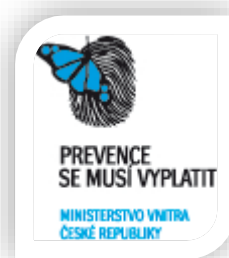
Strategie prevence kriminality ČR je dokument, popisující aktuální situaci kriminality, definuje oblasti, na které je nutné se v konkrétním období zaměřit. Pro každou oblast formuluje globální, strategické a specifické cíle, které jsou následně vymezeny v Akčním

plánu prevence kriminality, jehož postup je každoročně kontrolován. Umožňuje tak flexibilně reagovat na nové tendence v oboru kriminality a úkoly včas a podle potřeby aktualizovat. Strategie sestává z pěti konkrétně formulovaných priorit, například:

- **Systém prevence kriminality,**
- **Pomoc obětem trestné činnosti, práce s dětmi a mládeží.**

4.1.2 Akční plán prevence kriminality

Pro stejné období byl po schválení Strategie prevence kriminality předložen také Akční plán, obsahující již přesné úkoly pro dosažení cílů Strategie. Úkoly jsou zaměřeny spíše na kriminalitu obecnou, která je veřejností v největší míře vnímána jako ohrožující a obtěžující. Individuální úkoly jsou rozděleny do jednotlivých strategických cílů.



Problematika primární prevence rizikového chování dětí a mládeže je řešena spíše nezávislými dokumenty, na které Akční plán přímo odkazuje. Pro cílovou skupinu dětí a mladistvých byl vyhrazen úkol, díky němuž dochází k rozvoji multidisciplinární spolupráce v oblasti řešení kriminality mládeže a restorativních programů.

Na správnou cestu! II (úkol č. 42 Akčního plánu)

Projekt „Na správnou cestu! II“ navazuje na aktivity, které uskutečnil realizátor projektu Probační a mediační služba ČR (PMS ČR) v letech 2012–2015. Cílem projektu je rozvoj inovativních způsobů řešení kriminality mládeže a jejich zavádění do praxe. Doba realizace projektu je stanovena v období od V/2016 do IV/2020. Na projekt bylo vyčleněno 42,5 mil. Kč, z toho podíl Evropského sociálního fondu činí 77,56 %.



Náplní projektu je rozvoj tzv. Týmů pro mládež (TM) v deseti lokalitách, kde budou působit koordinátoři TM. V soudních okresech, kde již koordinátoři působí, bude tato činnost rozšířena o nové aktivity. Účelem je umožnit mladistvým získat finance k úhradě škod, které způsobili trestnou činností. Ve zbývajících okresech se počítá se zavedením nových pozic koordinátora TM, tedy rozšířením dobré praxe a uplatnění získaných zkušeností z předchozího projektu. Do všech soudních okresů v ČR se rozšíří tzv. Rodinné skupinové konference, které zajistí školení specialistů na práci s mladistvými pachateli.

Součástí projektu je program „**Proti násilí**“, který bude aplikován v oblastech s vysokým podílem násilné trestné činnosti, které se dopouštějí mladí pachatelé. Program byl zkušebně testován v průběhu realizace první fáze projektu „Na správnou cestu!“

Mezi další podpořené úkoly patří také monitorování naplňování doporučení vyplývajících z materiálu „Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy“ (úkol č. 43 Akčního plánu), financovaný z rozpočtu ministerstva vnitra.

Program prevence kriminality (jako vybraná metoda a nástroj preventivní politiky při naplňování Strategie)

Nejúčinnějším prostředkem prevence kriminality jsou z hlediska vynaložených finančních prostředků a užitků aktivity konané na místní úrovni. V jejich rámci se předpokládá spolupráce orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Program prevence kriminality na místní úrovni je každoročně vyhlášován ministerstvem vnitra a reflektuje cíle uvedené v aktuální Strategii prevence kriminality.

Příjemci dotace z uvedeného programu mohli být pro rok 2016 pouze kraje, nebo obce, ale realizátorem dílčí části projektu mohla být i Policie ČR, nestátní nezisková organizace, příspěvková organizace nebo další právnické osoby. Žádosti o dotační titul jsou nejdříve vyhodnoceny krajskými komisemi a následně jsou dále posouzeny Komisí Republikového výboru pro prevenci kriminality. Podpořeny mohly být pouze projekty, které prošly stanovenými kritérii a získaly stanovený počet bodů.



Zájem o Program prevence kriminality (na místní úrovni) pro rok 2017 mělo celkem 146 obcí, krajů a dobrovolných sdružení obcí. Celkem bylo předloženo 292 projektů, z toho 15 projektů podalo 8 krajů. V úhrnu činila výše požadavku na dotaci 80 928 731 Kč. Maximálně bylo k dispozici 54 676 000 Kč (na projekty investiční i neinvestiční povahy). Dotace byly přiděleny 228 projektům, včetně všech krajských.

V rámci programu jsou rozdělovány dotace na prevenci kriminality mezi projekty investiční a neinvestiční povahy. Projekty investičního charakteru se orientují obzvláště na vytváření, rozšiřování a modernizaci kamerových systémů, zřizování a obnovování hřišť,

plácků, modernizaci výslechových místností pro oběti trestných činů apod. Projekty neinvestiční povahy jsou zaměřeny na dotování projektů – Asistent prevence kriminality, Domovník – preventista, komunitní práce s dětmi a mládeží v péči orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Podporovány jsou také informační a vzdělávací projekty, projekty cílené na seniory a na prevenci kyberkriminality.

4.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Zvláštní oddělení institucionální a výchovy a prevence při MŠMT se zabývá prevencí rizikového chování. K tomuto účelu jsou vytvořeny tzv. **Týmy primární prevence**. Kompetence v této oblasti zahrnují zejména tvorbu metodických, koncepčních a dalších materiálů, přípravu podkladů legislativní povahy, správu procesu dotační politiky a spolupráci s dalšími odborníky.



Základním koncepčním rámcem je tzv. Strategie primární prevence, vypracovaná na období šesti let (v současné době platná pro období 2013–2018). Ve Strategii jsou formulována základní témata a cíle, vycházející z vědeckého poznání a z dobré praxe. Navazujícím dokumentem je tzv. **Akční plán realizace**, který přispívá k naplnění stanovených cílů.

MŠMT také podporuje řadu preventivních služeb v rámci projektu o ohrožené dítě. Ze svého rozpočtu MŠMT každoročně vyčleňuje finanční prostředky pro dotační politiku. Podporovány jsou zejména dlouhodobé projekty se zaměřením na primární prevenci. Dotační titul mohou získat nejen školy nebo školská zařízení, ale i neziskové organizace a jiné subjekty, které přicházejí do styku s dětmi a mládeží. MŠMT je také příjemcem peněžních prostředků z Evropského sociálního fondu.

4.2.1 Minimální preventivní program

Aktivity prevence rizikového chování jsou uvedeny v tzv. **Minimálním preventivním programu (MPP)**, který je vypracováván jednotlivými školami a školskými zařízeními. MPP je dokument, který je definován metodickým pokynem MŠMT. Pracovníci škol vypracovávají tento dokument výlučně pro potřeby konkrétní školy. Dokument je vypracováván na období jednoho školního roku, předpokládá se účast celého

pedagogického sboru včetně součinnosti zákonných zástupců žáků. Pro úspěšné vypracování MPP musí být splněny předem stanovené kroky.

4.2.2 Národní informační centrum pro mládež

Národní informační centrum pro mládež se sídlem v Praze bylo založeno v roce 1992. Představuje jedno z oddělení Národního ústavu pro vzdělávání, který je přímo podřízený organizaci MŠMT. Mladým lidem a pracovníkům s mládeží poskytuje bezplatné informace z oblasti:

- **vzdělávání (v ČR i v zahraničí),**
- **cestování a volného času,**
- **sociálně patologických jevů,**
- **občan, společnost a mládež v EU.**

Ostatní informační centra pro mládež v ČR zastřešuje, je metodickým, kontrolním a koordinačním subjektem. Nabídka služeb NICM je široká.



4.3 Ministerstvo zdravotnictví

Primární prevenci provádí ministerstvo zdravotnictví především v oblasti zdravotních škod, způsobených užíváním návykových látek – tabákových výrobků, alkoholu aj. Ministerstvo je také pověřeno koordinací strategických dokumentů. Žadatelé mohou získat státní dotace v rámci programů

„Péče o děti a dorost“ a „Prevence kriminality pro jednotlivá (roční) období. Oba dotační programy musí být v souladu s naplňováním cílů a priorit obsažených v příslušných Národních akčních plánech. Cílem je uskutečňovat projekty, které pozitivně ovlivní životní styl a chování dětí a mládeže.

Každý rok jsou zveřejněny tematické priority, jejichž témata musí zpracovatelé projektů respektovat. Pro rok 2017 je předmětem tzv. „Bezpečná komunita“. Je nezbytné, aby projekty podporovaly komunitní programy, zaměřené na určení rizikových a protektivních činitelů rizikového chování dětí a mladistvých a tvorbu systémové prevence.



5 Výsledky práce

Praktická část diplomové práce obsahuje vyhodnocení relevantních ukazatelů vývoje kriminality dětí a nezletilých mezi roky 2010 až 2017 podle údajů zveřejňovaných Policejním prezidiem České republiky. Dále byla uvedena struktura kriminality, tedy podíl trestné činnosti na obecné (celkové) kriminalitě. Analýza byla prováděna prostřednictvím dynamických charakteristik časových řad. Na základě chování dat v průběhu času byl odhadnut možný budoucí vývoj úrovně kriminality.

5.1 Vývoj ukazatelů kriminality

Statistiky kriminality Policejní prezidium ČR prezentuje prostřednictvím výstupu z Evidenčně statistického systému kriminality. Jsou zde uvedeny jednotlivé trestné činy řazené podle tzv. takticko-statistické klasifikace s odkazem na příslušný paragraf trestního zákoníku (struktura výkazu je uvedena v příloze č. 4). Zde jsou patrné čtyři hlavní kategorie trestné činnosti, které jsou zároveň součtovými řádky dalších kategorií. Jedná se o kriminalitu obecnou, hospodářskou, vojenskou a zbývající. Problematika vojenské kriminality nebude uvažována, neboť té se nezletilí a mladiství nedopouštějí. Součet uvedených druhů kriminality tvoří celkovou trestnou činnost za sledované období (pro potřeby diplomové práce se jedná o jeden rok). Podíl počtu spáchaných skutků na celkové kriminalitě je znázorněn v tabulce č. 2.

Tabulka 2 Struktura celkové kriminality v roce 2010 a 2017

Druh celkové kriminality – mládež	Rok 2010		Rok 2017		Index 2017/2010 (v %)
	spáchaných činů (počet)	zastoupení v %	spáchaných činů (počet)	zastoupení v %	
Obecná	6 171	92,13	2 866	92,81	46,44 %
Zbývající	282	4,21	89	2,88	31,56 %
Hospodářská	245	3,66	133	4,31	54,29 %
Vojenská	0	0,00	0	0,00	0,00 %
Celkem	6 698	100,00	3 088	100,00	

Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

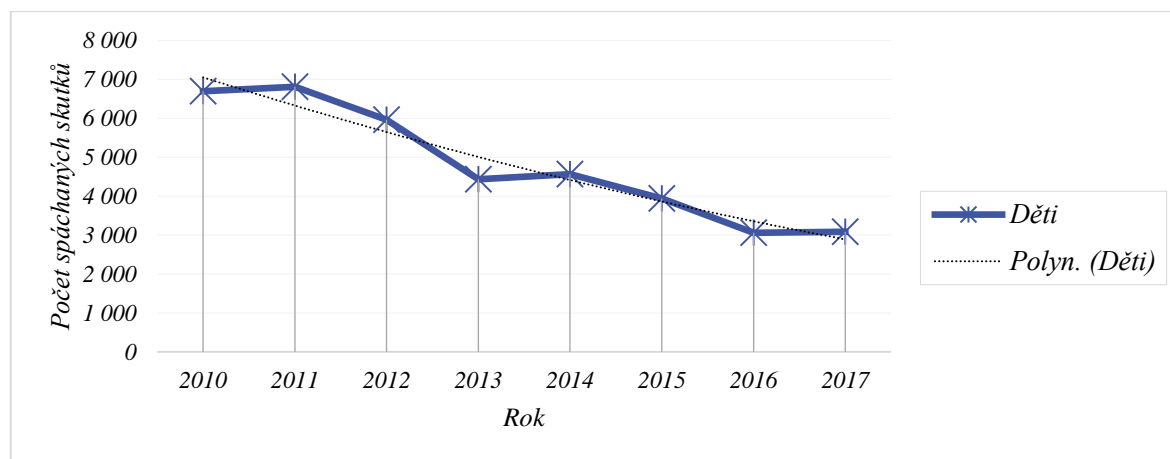
Z tabulky č. 2 dále vyplývá, že struktura trestné činnosti mládeže se výrazně nemění. Obecná kriminalita je na celkové kriminalitě zastoupena z více než 92 %. Druhým nejčastějším typem je pak kriminalita hospodářská, která má podíl na celkové kriminalitě pouze 3–5 procent. Zbývající trestná činnost mládeže je zastoupena nejméně.

V problematice trestního práva je politiky často diskutována otázka snížení hranice trestní odpovědnosti, ovšem největší novinku představuje nová podoba trestního zákoníku, která nabyla účinnosti 1. ledna 2010. Trestní zákoník nově začal rozlišovat dvě kategorie trestných činů – zločiny a přečiny, u kterých je možné aplikovat zjednodušené formy řízení, prostředky probace a mediace atd. Souhrnné roční statistiky jsou však obsahově srovnatelné s předchozími roky.

5.1.1 Celková trestná činnost

Dlouhodobý vývoj celkové kriminality je uveden v grafu č. 1. Na počátku sledovaného období, v roce 2010, bylo dětmi spácháno celkem 6 698 jinak trestných činů a provinění (z toho nezletilí spáchali 1 584 a mladiství provedli 5 339). V následujícím roce došlo k přírůstku o 112 spáchaných skutků, tj. nárůst o 1,67 %. Ve sledovaném období se jednalo o nejvyšší počet skutků spáchaných jedinci ve věku 1–17 let. Zlepšení v páčání trestné činnosti došlo v roce 2012 a 2013, kdy děti spáchaly 5 963, resp. 4 437 jinak trestných činů a provinění. Nárůst trestné činnosti zaznamenala policie v roce 2014, kdy bylo spácháno celkem 4 566 trestných činů, ovšem 68,17 % skutků roku 2010 (přírůstek o 129 činů).

Graf 1 Vývoj celkové kriminality, děti, TSK 101—903 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

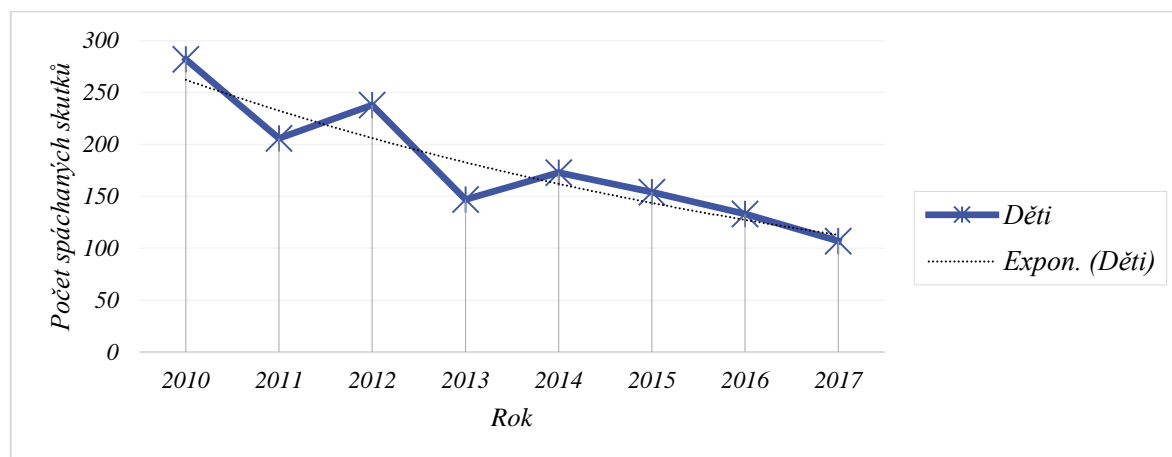
V následujících dvou obdobích nastává pokles, v roce 2015 o 622 trestných činů, resp. o 885 trestných činů v roce 2016. Toto období představuje značné zlepšení, neboť policie registrovala nejmenší počet spáchaných skutků, tedy 3 059 (z toho 1 072 skutků spáchaných nezletilými a 2 111 skutků mladistvými). Počet spáchaných jinak trestných činů a provinění dětmi se dostává pod 50 % kriminality páchané v roce 2010. O dvacet devět, tedy o 0,95 % více trestných činů bylo spácháno v roce 2017 oproti předchozímu roku.

Ve sledovaném období bylo průměrně spácháno přibližně 4 821 trestných činů. Časovou řadu nejlépe vystihuje kvadratická funkce ve tvaru $y' = 21,637 t^2 - 789,41 t + 7821,2$ s indexem determinace $R^2 = 94,07 \%$. Na základě průměrného koeficientu růstu ($\bar{k} = 0,8953$) byl předpovězen vývoj počtu spáchaných skutků celkové kriminality ve výši 2 764,64.

5.1.2 Hospodářská trestná činnost

Vývoj počtu spáchaných trestných činů hospodářské kriminality v letech 2010–2015 prezentuje graf č. 2. V roce 2010 bylo dětmi spácháno celkem 282 hospodářských skutků (z toho 53 činů spáchali nezletilí a 233 činů mladiství). V tomto roce policie registrovala nejvíce spáchaných skutků. Následující období (2011) přineslo snížení spáchaných skutků o 76, tedy pokles o téměř 27 %. V dalších dvou letech došlo ke střídání vzrůstu a poklesu počtu páchaných skutků až do roku v roce 2013, kdy bylo vykázáno 147 trestných činů, což znamená téměř poloviční pokles oproti roku 2010. Po mírném nárůstu v roce 2014, o 26 skutků, dochází k tříletému poklesu počtu spáchaných trestných činů o 10,98 %, o 13,64 % a o 19,55 % v roce 2017, čím se stav spáchaných skutků dostal na své minimum v celém sledovaném období. To představuje stav téměř 38 % bazického roku.

Graf 2 Vývoj hospodářské kriminality, děti, TSK 801—890 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

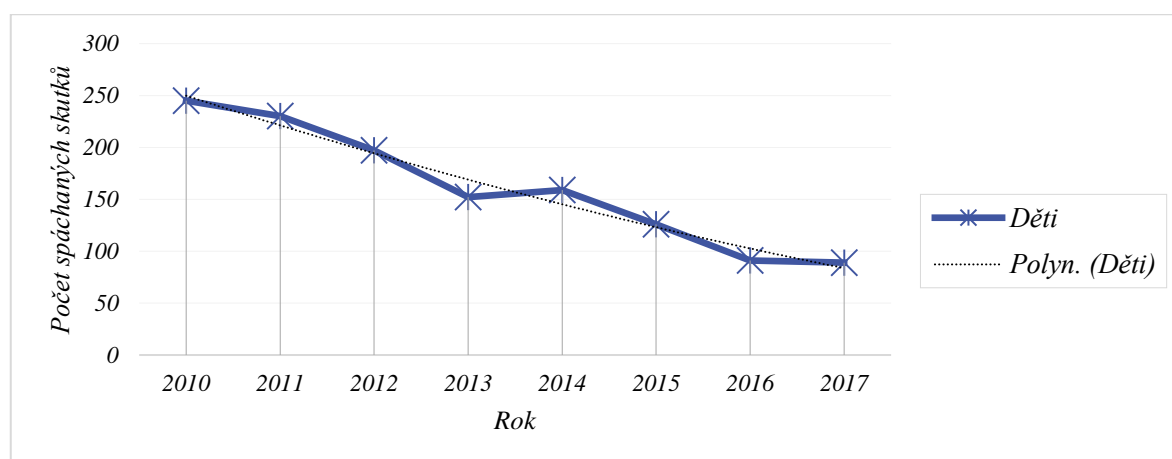
Pět nejčastějších trestných činů, kterých se děti dopouštějí jsou – *neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku; neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací; podvod; krádež; padělání a pozměňování peněz*). Průměrně bylo za sledované období dětmi spácháno 180 skutků. Časová řada byla proložena exponenciální spojnicí trendu ve tvaru $y' = 295,92e^{-0,12t}$. Vhodnost funkce byla vypočtena

prostřednictvím indexu determinace $R^2 = 85,67\%$. Možný budoucí vývoj počtu spáchaných hospodářských skutků, zjištěný pomocí průměrného koeficientu růstu ($\bar{k} = 0,8707$) je 93,17.

5.1.3 Zbývající trestná činnost

V každém roce sledovaného období dochází ke snižování počtu zbývající kriminality, s výjimkou roku 2014, kdy se zvýšil počet spáchaných skutků o 7 činů, ve srovnání s předchozím rokem. Dlouhodobý vývoj zbývající kriminality znázorňuje graf č. 3. Na počátku sledovaného období bylo dětmi spácháno 245 činů (z toho 53 spáchali nezletilí a zbytek mladiství). Jednalo se tedy o rok s nejvyšším počtem trestných činů. Mezi roky 2011 až 2013 policie zaznamenává pokles, nejdříve o 15 trestných činů, poté o 33, resp. o 45 skutků. V letech 2015 a 2016 je zaznamenán snižující se stav spáchaných skutků 20,75 %, resp. o 27,78 %.

Graf 3 Vývoj počtu zbývající kriminality, děti, TSK 721—790 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

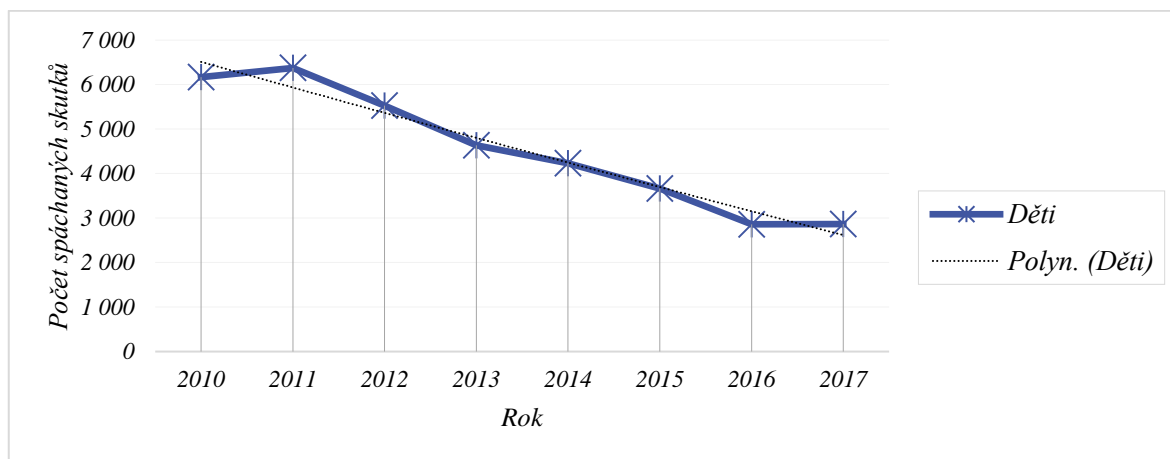
V posledním roce sledovaného období je registrován nejmenší úbytek, v počtu dvou skutků, a tím se celkový stav trestných činů dostává na téměř třetinovou úroveň roku 2010. Nejčetnější trestnou činností, kterou se nezletilí a mladiství zabývají jsou – *dopravní nehody silniční z nedbalosti; ohrožování pod vlivem návykové látky a opilství, šíření poplašné zprávy; týrání zvířat vč. hanobení národa, rasy, etnické a jiné skupiny.*

Vývoj počtu spáchaných skutků zbývající kriminality nejlépe reprezentuje trendová polynomiální funkce druhého stupně ve tvaru $y' = 0,8036t^2 - 30,958t + 279,95$. Kvalita regresního modelu byla vypočtena indexem determinace, který nabyl hodnoty $R^2 = 96,92\%$. Predikce vývoje zbývající kriminality dětí pro rok 2018 byla stanovena na úroveň 77,01 skutků.

5.1.4 Obecná trestná činnost

Z grafu č. 4 je patrné, že došlo k pozitivní změně ve vývoji obecné kriminality. Kromě roku 2011, kdy přibylo 203 trestných činů oproti roku 2010, docházelo k výrazným poklesům v jejich páčání. Roční úbytky se pohybovaly v řádu stovek případů, až do roku 2016, kdy jejich počet dosáhl 46,36 % základního období. V roce 2011 se do policejních statistik zapsalo skoro 6 400 skutků obecné kriminality dětí (z toho 1 478 jinak trestných činů nezletilých a 4 913 skutků mladistvých). Tato hodnota je nejvyšší za celé sledované období. Přestože se v roce 2017 počet spáchaných skutků zvýšil o 0,17 %, stále zůstává na úrovni méně než 50 % roku základního.

Graf 4 Vývoj obecné kriminality, děti, TSK 101—690 (spáchano skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Posloupnost údajů v časové řadě ve sledovaném období byl popsán kvadratickou funkcí ve tvaru $y' = 3,3214x^2 - 585,8x + 7093,40$ s indexem determinace $R^2 = 96,22\%$. Předpokládaný stav vývoje obecné kriminality pro následující období činí 2 568,58 spáchaných skutků dětmi ve věku 1–17 let.

Obecná kriminalita se na celkové kriminalitě podílí více než 90 % a dále se rozděluje do dalších čtyř kategorií, na kriminalitu *násilnou*, *mravnostní*, *majetkovou* a *ostatní*. Struktura obecné kriminality pro bazický rok a současnost je uvedena v tabulce č. 3.

Tabulka 3 Struktura obecné kriminality v roce 2010 a 2017

Druh obecné kriminality – mládež	Rok 2010		Rok 2017		Index 2017/2010 (v %)
	spáchaných činů (počet)	zastoupení v %	spáchaných činů (počet)	zastoupení v %	
Násilná	1 116	18,08	576	20,10	51,61 %
Mravnostní	261	4,23	355	12,39	136,01 %
Majetková	3 627	58,77	1 216	42,43	33,53 %
Ostatní	1 167	18,91	719	25,09	61,61 %
Celkem	6 171	100,00	2 866	100,00	

Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Zatímco se struktura obecné kriminality výrazně nezměnila, postupem času došlo na rozlišovací úrovni obecné kriminality k značným změnám. Násilná kriminalita zůstává téměř stejná, ovšem roste počet případů mravnostních trestných činů, které zasahují důstojnost oběti v sexuální oblasti. Poškozený pak může pocítit psychologickou a emocionální újmu, a je nutná odborná péče. V případě majetkové trestné činnosti (krádeže vloupáním a prostě) dochází k jejich snižování, z 58,77 % v roce 2010 na 42,43 % v roce 2017. Nárůst je zaznamenán u tzv. ostatní kriminality, která se na obecné kriminalitě podílí jednou čtvrtinou.

Tabulka 4 Pořadí obecné kriminality podle klesajícího průměrného koeficientu růstu

Pořadí	Druh obecné kriminality	Průměrný koeficient růstu
1.	Majetková	0,8555
2.	Násilná	0,9098
3.	Ostatní	0,9331
4.	Mravnostní	1,0449

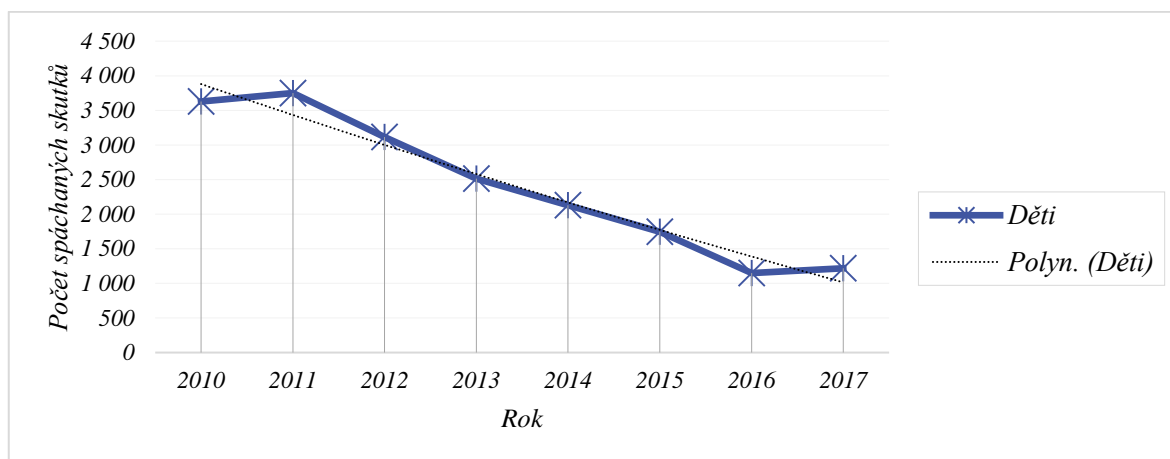
Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Tabulka č. 4 ukazuje srovnání jednotlivých druhů obecné kriminality podle klesajícího průměrného koeficientu růstu. Z ní je patrné, že nejrychlejší pokles je zaznamenán u majetkové kriminality, resp. u počtu spáchaných skutků dětí ve věku 1–17 let. Hodnoty u zbývajících typů kriminality se snižují, s výjimkou mravnostní kriminality, u které na základě chování ukazatele v čase je očekáváno její zvýšení.

Majetková trestná činnost

Nárůst majetkové kriminality je v policejních statistikách zaznamenán v letech 2011 a 2017, vždy oproti předcházejícím obdobím. V roce 2010 bylo dětmi spácháno celkem 3 627 skutků (z toho 748 skutků spáchali nezletilí a 3 033 mladiství). V letech 2012–2016 docházelo ke značnému úbytku počtu páchaných trestných činů. Nejvyšší počet majetkové trestné činnosti byl zaznamenán v roce 2011, kdy děti spáchaly 3 750 jinak trestných činů a provinění, tedy 103,39 % roku bazického. I když bylo v roce 2017 registrováno o 5,83 % spáchaných skutků více než v roce předchozím, úroveň majetkové kriminality klesla na 33,53 % roku 2010. Popsaný vývoj je uveden v grafu č. 5.

Graf 5 Vývoj majetkové kriminality, děti, TSK 311—590 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

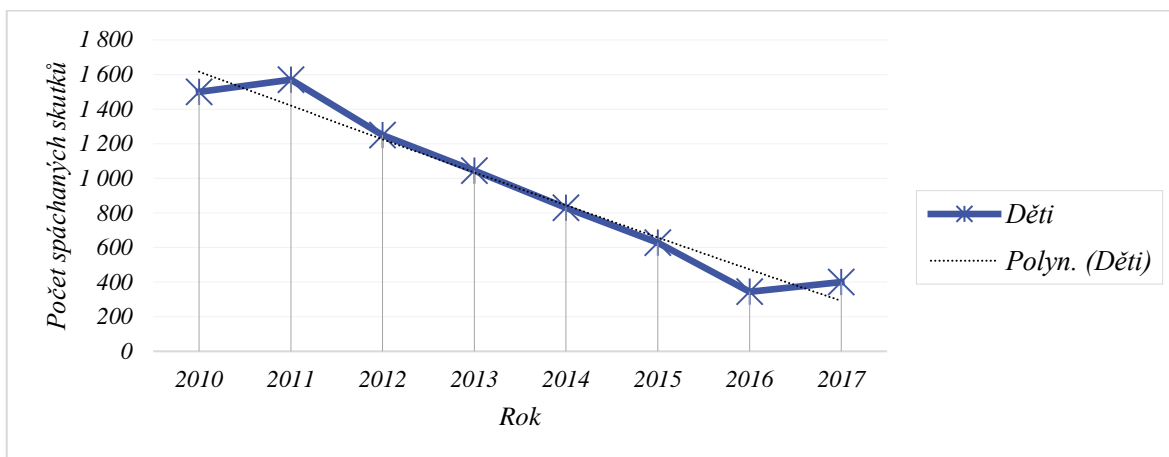
Za osmileté období bylo spácháno 19 240 trestných činů, z toho 4 657 patřilo nezletilým, a zbývající část mladistvým (průměrně 2 405 činů za rok). Tendence počtu spáchaných trestných činů majetkové kriminality byla popsána polynomičnou funkcí druhého řádu ve tvaru $y' = 6,0833t^2 - 464,01t + 4337,90$. Hodnota míry těsnosti $R^2 = 96,17 \%$. Na základě chování ukazatele v minulých letech je očekáván další vývoj spáchaných trestných činů majetkové kriminality v počtu 1 040,24.

Krádeže vloupáním

Stejně tendence v přírůstcích a úbytcích spáchaných trestných činů jsou spatřovány i v případě krádeží vloupáním. V roce 2010 bylo zaznamenáno 1 499 trestných činů (z toho se nezletilí 319 skutků a 1 277 mladiství). Vysoký počet skutků policie řešila v roce 2011, kdy počet trestných činů dosáhl 1 570. V tomto roce přibylo o 4,74 % více kriminálních případů než v roce předcházejícím. Následující léta se vyznačovala snižováním počtu spáchaných skutků přibližně o 200–300 trestných činů za rok.

Na konci sledovaného období stoupl počet spáchaných skutků o 56, přesto se stav udržel na 26,68 % roku 2010. Nezletilí a mladiství jedinci se nejčastěji dopuštění krádeží vloupáním *do ostatních objektů blíže nespecifikovaných; do bytů; do rodinných domů; do obchodů a víkendových chat*. Vloupání chápe trestní zákoník jako vniknutí do uzavřeného prostoru a s tímto činem se může pachatel dopustit i trestného činu porušování domovní svobody. Uvedený vývoj lze nalézt v grafu č. 6.

Graf 6 Vývoj krádeží vloupáním, děti, TSK 311—390 (spácháno skutků)



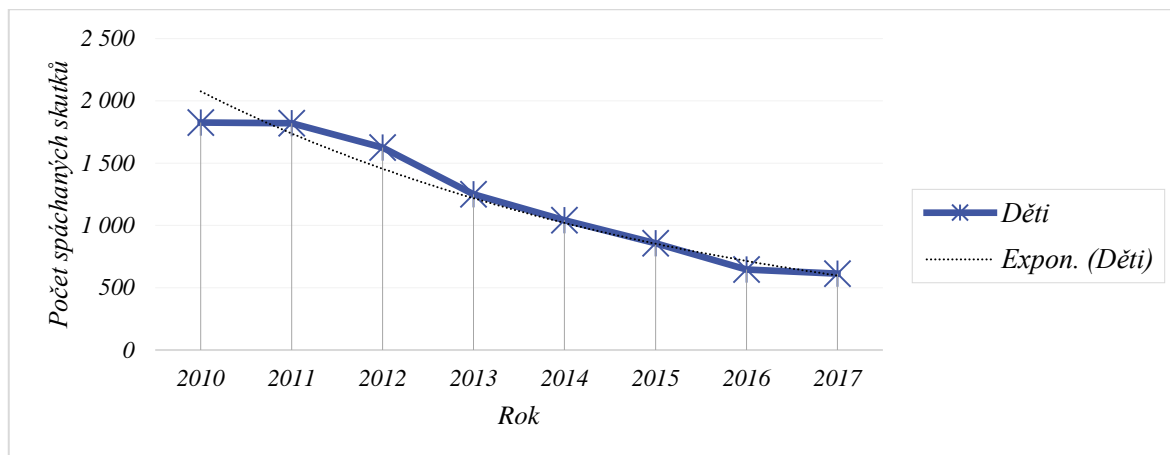
Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Za sledované období bylo spácháno 7 564 skutků (nezletilými a mladistvými celkem). Časovou řadu nejlépe vystihuje kvadratická funkce ve tvaru $y' = 1,2262t^2 - 200,35t + 1815,8$ s indexem determinace $R^2 = 95,76\%$. Podle výše průměrného koeficientu růstu lze očekávat další příznivý vývoj v počtu páchaných krádeží vloupáním. Možný budoucí vývoj lze předvídat na úrovni 331,21 skutků.

Krádeže prosté

Graf č. 7 zobrazuje vývoj počtu krádeží prostých páchaných dětmi. Sledované období je optimistické, neboť v každém roce dochází k minimalizaci těchto krádeží. Jestliže v roce 2010 bylo těchto skutků 1 826, poslední rok sledovaného období klesl na 33,57 % roku základního (613 spáchaných skutků). Od roku 2012–2016 se počet spáchaných skutků snižoval po stovkách. Krádeže prosté představují pro pachatele nejjednodušší a nejrychlejší způsob, jak se obohatit. Podle policejních kriminálních statistik se děti dopouštějí zejména *krádeží motorových vozidel dvoustopých; krádeží jiných na osobách; krádeží kapesních či krádeží věcí z automobilů*.

Graf 7 Vývoj krádeží prostých, děti, TSK 411—490 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

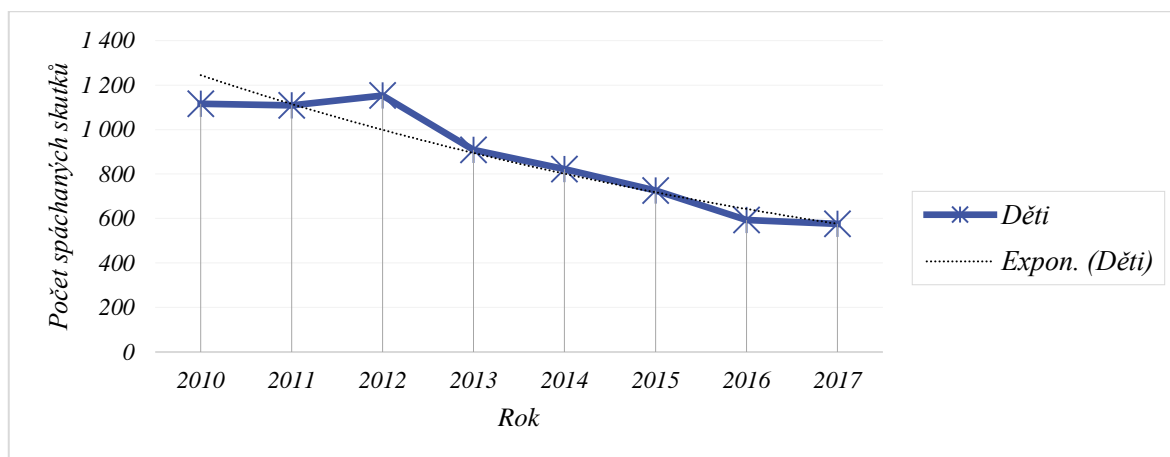
Časová řada vývoje krádeží prostých byla proložena trendovou funkcí ve tvaru $y' = 2480,5e^{-0,178t}$. Vhodnost exponenciální funkce byla ověřena indexem determinace, který nabyl hodnoty 96,86 %. Na základě průměrného koeficientu růstu ($\bar{k} = 0,8556$) byla vypočtena predikce pro rok 2018. Teoretický počet spáchaných jinak trestných činů a provinění by měl odpovídat úrovni 524, pro další rok sledovaného období.

Násilná kriminalita

Násilné trestné činy jsou jednou z nejvýznamnějších kriminálních skutků, kterých se může pachatel dopustit, zvláště jde-li o mladé jedince. V roce 2010 děti spáchaly 1 116 násilných skutků, z toho 349 připadá nezletilým a 810 mladistvým. Jediný přírůstek ve sledovaném období policie vykazuje v roce 2012, kdy došlo k 4% přírůstku oproti roku 2011. V ostatních sledovaných letech (2012–2017) dochází ke značnému snížení násilných trestných činů. Nejvýraznější pokles byl zaregistrován v roce 2013 v počtu 244 skutků a také v roce 2016 o 133 násilných trestných činů. Na konci sledovaného období, v roce 2017 se snížil počet násilné kriminality na 51,61 % roku bazického. Popsaný vývoj ukazuje graf č. 8.

Během osmiletého období bylo pachateli spácháno přes 7 000 násilných trestných činů. Mezi nejčastější druhy násilné prekriminality u nezletilých a mladistvých patří *loupež; úmyslné ublížení na zdraví; vydírání; nebezpečné pronásledování a porušování domovní svobody*.

Graf 8 Vývoj násilné kriminality, děti, TSK 101—190 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Uvedené pozorování je možné popsat pomocí exponenciální křivky ve tvaru $y' = 1386,30e^{-0,11t}$. Vhodnost použité trendové funkce dokazuje index determinace $R^2 = 92,68 \%$. Prostřednictvím chování ukazatele ve sledovaném období byl stanoven odhad pro rok 2018 ve výši 524,07 násilných trestných činů spáchaných dětmi.

Vraždy

Vraždy představují zvláštní kategorii násilné kriminality. Násilné trestné činy jsou uvedeny v trestním zákoníku, pojímají násilí proti druhé osobě včetně pohrůžky násilím. Patří sem TČ proti životu a zdraví (pokus vraždy apod.), proti svobodě, dále také některé trestné činy proti rodině a dětem a TČ narušující život lidí.

Graf 9 Vývoj vražd, děti, TSK 101—106 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

V roce 2010 bylo spácháno dětmi 6 trestných skutků, z toho 2 připadaly na nezletilé a 4 na mladistvé. V následujícím roce přibýly další dva trestné činy vraždy. V roce 2012 se počet těchto trestných činů snížil o 50 % oproti předchozímu období. Nejvyšší počet vražd

policisté vyšetřovali v roce 2013, kdy se děti dopustily celkem 10 vražd (přírůstek o 6 vražd). Nejméně vražd bylo spácháno dětmi v roce 2014 a 2015, kdy v roce 2014 bylo dosaženo 70 % roku předcházejícího, resp. počet vražd klesl na 50 % počátku sledovaného období. V následujících dvou letech bylo spácháno 6, resp. 7 vražd. Konečný stav v roce 2017 je na úrovni 116,67 % roku 2010. Popsanou situaci názorně ukazuje graf č. 9.

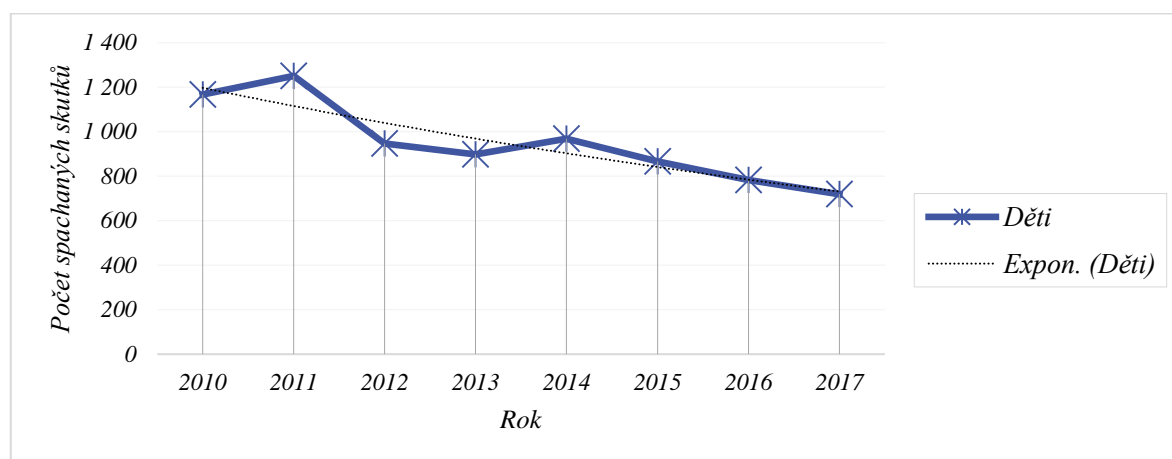
Děti se nejčastěji dopouštějí trestných činů vraždy, které jsou motivovány *osobními vztahy* (§ 140) a *vražd ostatních*, blíže nespecifikovaných (§ 140).

Časovou řadu vývoje počtu spáchaných vražd nelze popsat trendovou funkcí. Ve sledovaném období bylo průměrně dětmi spácháno 6 vražd, většího počtu vražd se však dopouštějí mladiství. Na základě chování ukazatelů v předchozích letech byl vypočten průměrný koeficient růstu ($\bar{k} = 1,0223$). Lze očekávat, že počet vražd bude mít rostoucí tendenci. Odhad pro rok 2018 činí 7,16 spáchaných skutků.

Ostatní kriminalita

Trestné činy v kategorii ostatní kriminality jsou velmi obtěžující pro celou společnost a jsou pestré. Řadí se sem *sprejerství* (§ 228/2), *podávání alkoholu dítěti* (§ 204), *nedovolená výroba psychotropních látek a jedů pro jinou osobu* (§ 283) včetně vlastní potřeby (§ 284), *požáry* (§ 228, 272, 273), *maření výkonu úředního rozhodnutí* (§ 337) a *překupnictví a přechovávání – podílnictví* (§ 214, 215).

Graf 10 Vývoj ostatní kriminality, děti, TSK 611—690 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

Vysoký počet jinak trestných činů a provinění byl dětmi spáchán v letech 2010 a 2011. Ovšem nejvyššího počtu bylo dosaženo roce 2011, kdy se policisté zabývali 1 251 případy, kriminalita se dostala na úroveň 107,20 % základního období. Největší pokles

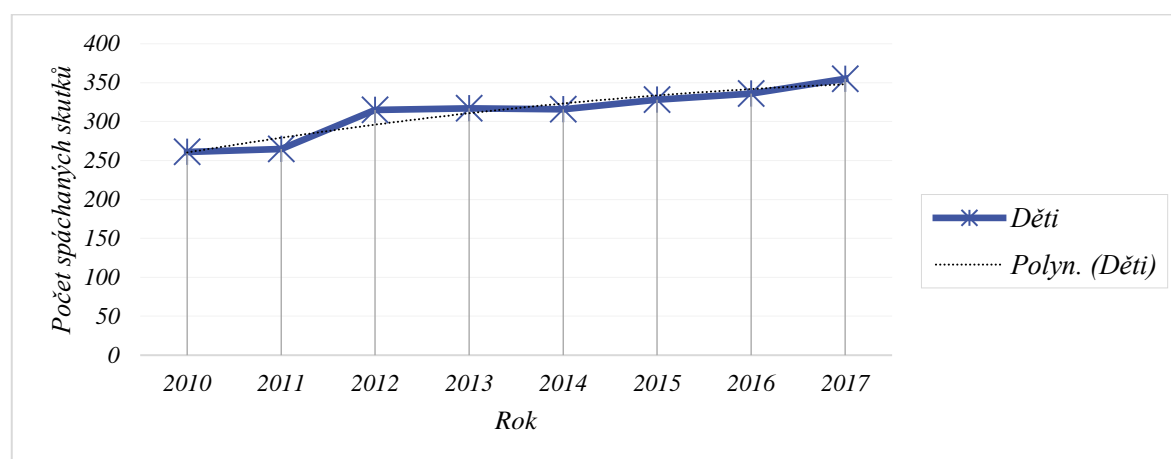
je v kriminálních statistikách zaznamenán v roce 2012, kdy došlo k úbytku těchto trestných činů o 24,30 %. Pozvolný úbytek byl i v dalším roce, o 49 případů předchozího období (počet spáchaných činů v tomto roce činil 898). V posledních třech letech sledovaného období je zaznamenán pokles ostatní kriminality dětí. V posledním roce 2017 byla úroveň na 61,61 % roku 2010. Za sledované období bylo spácháno celkem 7 600 trestných činů v poměru 28 % spáchaných činů připadá na nezletilé (1–14 let) a 72 % na mladistvé (15–17 let), viz graf č. 10.

Vývoj ostatní kriminality vykazuje trendovou složku (exponenciální) ve tvaru $y' = 1284,8e^{-0,071t}$ s koeficientem determinace $R^2 = 85,91 \%$. Podle průměrného koeficientu růstu ($\bar{k} = 0,9331$) byl odhadnut možný vývoj v roce 2018. Počet spáchaných skutků by měl činit 670,93. Výsledné působení ostatní kriminality pachatelů z řad mládeže lze nalézt v příloze č. 6 a 7.

Mravnostní kriminalita

Znepokojující je stav páchaní skutků mravnostní kriminality dětmi. Nejméně jinak trestných činů a provinění se dopustily děti na začátku sledovaného období, v roce 2010, kdy policejní statistiky registrují 261 těchto skutků. S výjimkou roku 2014, kdy došlo k úbytku jednoho trestného činu oproti roku 2013, vykazovala časová řada stoupající tendenci v absolutních přírůstcích.

Graf 11 Vývoj mravnostní kriminality, děti, TSK 201—290 (spácháno skutků)



Zdroj: Policejní prezidium ČR, vlastní zpracování

K největšímu přírůstku, o 18,87 % oproti přecházejícímu období, došlo v roce 2012, kdy bylo spácháno celkem 315 mravnostních trestných činů. V posledním roce sledovaného období bylo spácháno 355 těchto trestných činů ve složení pachatelů – 37 % skutků bylo spácháno nezletilými ve věku 1–15 let a 63 % mladistvými ve věku 15–17 let. Za celé

sledované období bylo dětmi spácháno celkem 2 493 trestných činů (průměrně 311,63 trestných činů za rok).

Pachatelé mravnostní kriminality se nejčastěji dopouštějí těchto typů kriminálních činů – *pohlavního zneužívání* (§ 187/1, 2, 3), *znásilnění* (§ 185), *ohrožování mravnosti* (§ 191), *sexuálního nátlaku* (§ 186) a *ostatních pohlavních úchylek* (§ 358).

Posloupnost údajů časové řady ve sledovaném období byl popsán polynomicou funkcí ve tvaru $y' = -1,0774t^2 + 22,208t + 239,16$. Vhodnost trendové funkce byla ověřena prostřednictvím indexu determinace $R^2 = 89,79\%$. Předpokládaný stav vývoje mravnostní kriminality dětí ve věku 1–17 let podle průměrného koeficientu růstu ($\bar{k} = 1,0449$) v roce 2018 činí 370,95 spáchaných skutků.

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Praktická část diplomové práce obsahuje také vyhodnocení shromážděných dotazníků. Jednotkou statistického zjišťování byl studující (žákyně/ žák, resp. studentka/ student) ve věku od třinácti do sedmnácti let věku včetně. Informace o jednotkách zjišťování podaly zpravodajské jednotky, tj. vzdělávací instituce. Do těchto vzdělávacích institucí byly zařazeny základní školy, resp. vyšší stupně základních škol, střední školy (tj. úplného všeobecného, nebo odborného středoškolského vzdělání) a učiliště (tj. odborné, či střední odborné učiliště).

Etapě vyplnění dotazníku předcházela konzultace tazatele a pedagoga o srozumitelnosti a vhodnosti otázek příslušným respondentům z hlediska jejich věku a rozumové vyspělosti. Organizované zjišťování a organizování údajů probíhalo v období od 1. 5. 2017 do 30. 6. 2017, tj. 61 dní. Rozsah statistického zjišťování bylo nevyčerpávající (výběrové). Technickou stránku zjišťování představovala písemná forma dotazníku s pomocí pedagoga, či tazatele. Přehledná konkretizace statistického zjišťování je uvedena v příloze č. 1.

Srozumitelnost otázek byla ověřen prostřednictvím předvýzkumu u malého počtu respondentů. Některé otázky byly poté upřesněny. Úmyslné chyby byly důvodem pro vyřazení dotazníku a tím jejich neuzití v analýze. Celkem bylo rozdáno 350 kusů dotazníkových archů, vyplněných vrácených 350, což představovalo stoprocentní

návratnost. Z tohoto počtu byly 4 dotazníky vyřazeny. Ke statistickému zpracování bylo použito 98,86 % dotazníků. Tiskopis dotazníku je uveden v příloze č. 3.

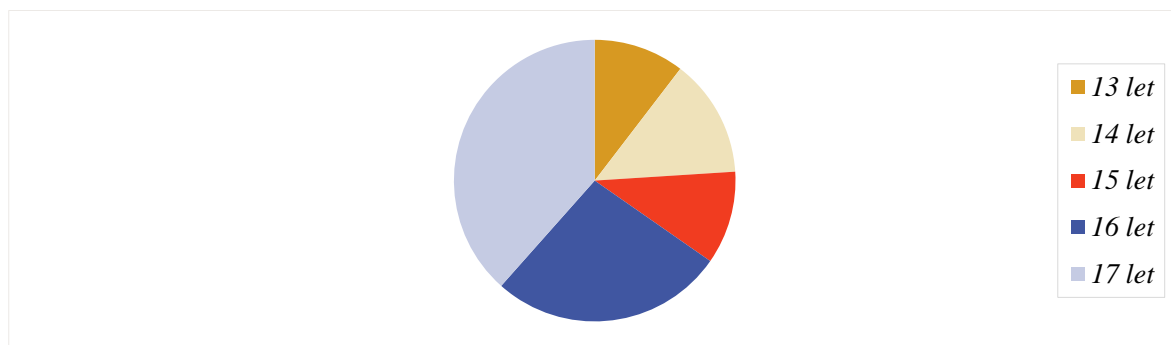
5.2.1 Sociodemografické údaje respondentů

K bližšímu popisu cílové skupiny jsou použity identifikační (sociodemografické) otázky, zahrnující pohlaví, věk, momentální dosažené vzdělání a rozdělení respondentů podle místa trvalého bydliště.

Výběrový soubor sestává ze 346 jednotek. Větší část výběrového souboru představují ženy, resp. žákyně a studentky, kterých je 201, což je 58,09 % celku. Zbývající část tvoří muži, resp. žáci, studenti v počtu 145, v relativním vyjádření téměř 42 %.

Z grafu č. 13 je zřejmá nejpočetnější skupina sedmnáctiletých studujících v počtu 133 (38,44 %). Následují šestnáctiletí, kterých je 93 (26,88 %). Čtrnáctiletých je 47 (13,58 %), patnáctiletých studujících 37 (10,69 %), resp. třináctiletých v počtu 36 (10,41 %).

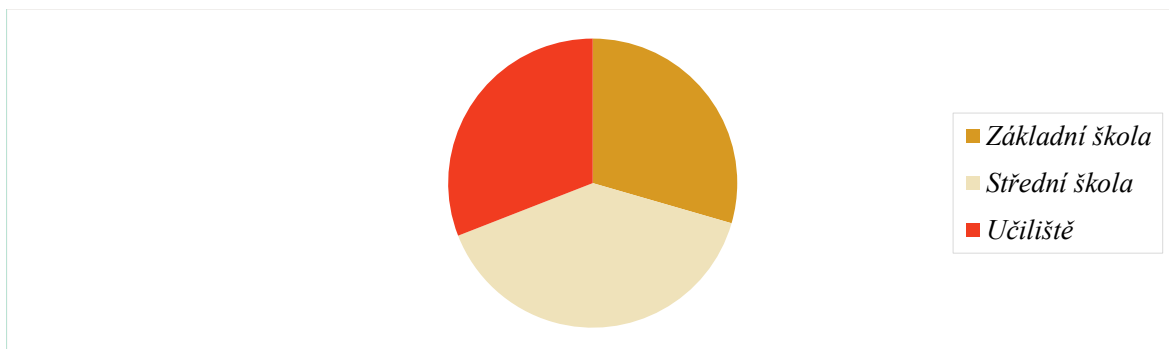
Graf 12 Rozdělení respondentů podle věku (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Téměř identické zastoupení počtu respondentů podle typu vzdělávací instituce prezentuje graf č. 14. I když se rozdělení výšečí grafu takřka shoduje, je zde patrná převaha studujících středních škol v počtu 137 (39,60 %). Určitý rozdíl se jeví mezi dalšími typy škol – základními školami a učilišti. Z výběrového souboru do učilišť dochází 107 studujících (30,92 %) a základní školu navštěvuje 102 dětí (29,48 %).

Graf 13 Rozdělení respondentů podle typu školy (%)

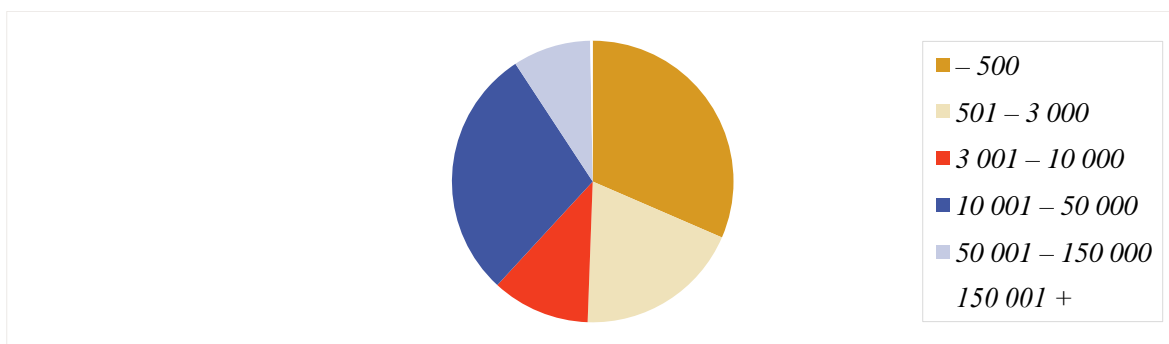


Zdroj: vlastní výzkum

Rozdělení respondentů podle místa trvalého bydliště se projevuje na grafickém znázornění, na kterém je patrné různorodé rozvržení výsečí. Obměny velikosti obce byly vyjádřeny číselně pomocí šesti intervalů z důvodu mnoha možností. Délka intervalu byla zvolena s přihlédnutím k administrativnímu dělení uvedeném v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích.

Předpokládá se, že mezi faktory, které ovlivňují (delikventní, či kriminální) chování člověka může být v některých případech místo bydliště. Pro další analýzu kriminality v této práci jsou uvažovány velikostní struktury obce, tzn. obec s počtem obyvatel nad 3 000 jako město, bez ohledu na další zákonná kritéria či historický vývoj.

Graf 14 Rozdělení respondentů podle místa trvalého bydliště (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Například možnosti kulturního vyžití jsou v řadě obcích velmi omezené. Ve venkovských oblastech s nižší hustotou zalidnění jsou pak možnosti prakticky nulové. Záleží však také na angažovanosti místních obyvatel v součinnosti se starostou příslušné obce (zastupitelstev). Velkou úlohu zde má i objem finančních prostředků, se kterou obec hospodáří.

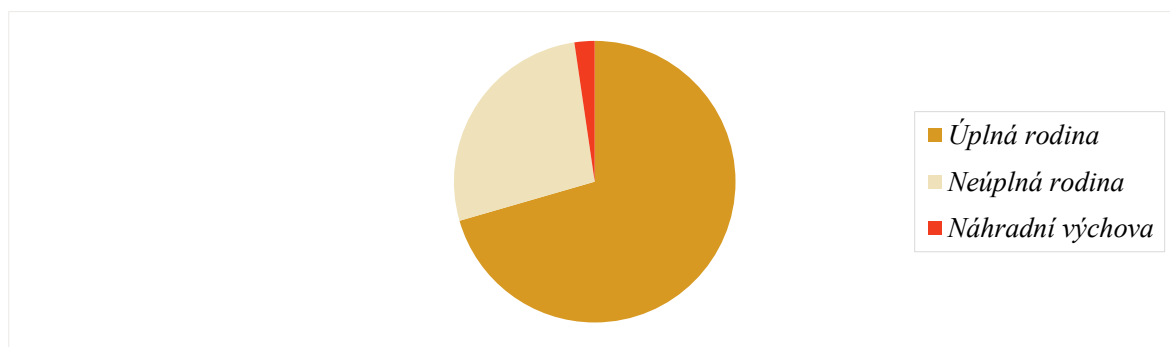
V těchto oblastech mnohdy zůstává jediným kulturním střediskem pohostinství, kde se setkává místní obyvatelstvo s mladými lidmi, kteří nemají jiné místo k setkávání. V tomto prostředí mnohdy získává mládež podněty k negativním činnostem.

Lze říci, že z celkového počtu 346, přibližně 1/3 respondentů (109 osob) sídlí ve venkovském prostředí s počtem obyvatel do 500 včetně. Další 1/3 dotázaných (100 osob) bydlí ve městech od 10 001 – 50 000 obyvatel. Skupina 66 respondentů, která tvoří bezmála 1/5 dotázaných žije v obci s velikostí od 501 – 3 000 obyvatel. Následují dvě přibližně stejně velké skupiny tvořící asi desetinu dotázaných od 3 001 do 10 000, resp. od 50 001 – 150 000 obyvatel. Z celkového počtu dotazovaných je jeden respondent žijící ve městě nad 150 001. Z toho je zřejmé, že více než polovina respondentů žije ve venkovském prostoru. Tuto strukturu zobrazuje graf č. 15.

5.2.2 Rodina a rodinné vztahy respondentů

Graf č. 16 představuje skutečnost, že 244 osob žije v úplné rodině (70,52 %). Ta je představována přítomností obou rodičů (pro potřeby analýz jsou uvažováni i nesezdaní rodiče). V případě, že rodina plní veškeré své standardní funkce, zejm. sociálně-ekonomické, kulturně-výchovné, sociálně-psychologické a emocionální, jsou splněny všechny předpoklady pro zdárný vývoj dítěte.

Graf 15 Rozdělení respondentů podle typu rodiny (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Naproti tomu neúplná rodina je dalším typem rodiny, kde z určitých důvodů chybí jeden z rodičů. Absence jednoho z nich se velmi často projevuje v nedostatku financí, ale i výchovy – např. chybějící mužský faktor. Dosud je neúplná rodina považována za nevyhovující společenský jev, protože výchova není dostačující, chybí příklady soužití a vznikají předpoklady následování příkladů jednoho z rodičů. U této otázky se lze pozastavit v souvislosti se zvětšujícím se počtem rozvrácených rodin, přibývá (nezletilých)

svobodných matek atp. Tuto úvahu potvrzuje 94 dotázaných dětí, což představuje 27,17 % respondentů bydlících v neúplných rodinách.

Nejméně zastoupenou skupinou (8 dotázaných, 2,31 %) jsou v pozitivním slova smyslu uvažovány děti vyrůstající v náhradní rodinné péči, kterou se rozumí ústavní péče a v lepším případě náhradní rodinná péče, která substituuje tradiční rodinu. Náhradní rodinnou péčí jsou myšleny adopce, poručenství, opatrovnictví nebo pěstounství. Právě zde může narůstat negativní výchovný podíl nedostatku soucítění uvedených vychovatelů.

Respondenti byli dále dotazováni na počet sourozenců žijící společně v jedné domácnosti. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že polovina dotázaných, 173 dětí, tvoří čtyřčlenné rodiny, tzn. dva rodiče a dvě děti.

Bylo zjišťováno, zda existuje závislost mezi druhem rodiny a výběrem střední školy. Má se za to, že učiliště navštěvují spíše děti z méně podnětného prostředí. Velmi často se jedná o jedince z neúplných a náhradních rodin, obecně z nepodnětného, sociálně slabého prostředí, což znázorňuje tabulka č. 5.

Tabulka 5 Rozdělení žáků podle druhu rodiny a typu studia

Druh rodiny	Typ školy		Celkem
	střední škola	učiliště	
Úplná rodina	109	57	166
Neúplná rodina	27	43	70
Náhradní výchova	1	7	8
Celkem	137	107	244

Zdroj: vlastní výzkum

S 95% pravděpodobností byla vyvrácena alternativní hypotéza ve prospěch nulové. Lze tvrdit, že existuje závislost mezi druhem rodiny a výběrem střední školy. S tím souvisí také menší zájem o vzdělání a celkovou sestavou žáků (i z hlediska chování, výskytu sociálně-patologických jevů atp.). Síla závislosti $C = 0,2820$.

Respondenti byli dále dotazováni na počet sourozenců žijící společně v jedné domácnosti. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že polovina dotázaných, 173 dětí, tvoří čtyřčlenné rodiny. O něco menší počet rodin (142 dotazovaných, 41,04 %) má vedle rodičů dva, nebo více sourozenců. Značný rozdíl se objevuje u rodin, které mají jediného potomka, z celkového počtu se jedná o 31 dotázaných, v procentním vyjádření 8,96 %.

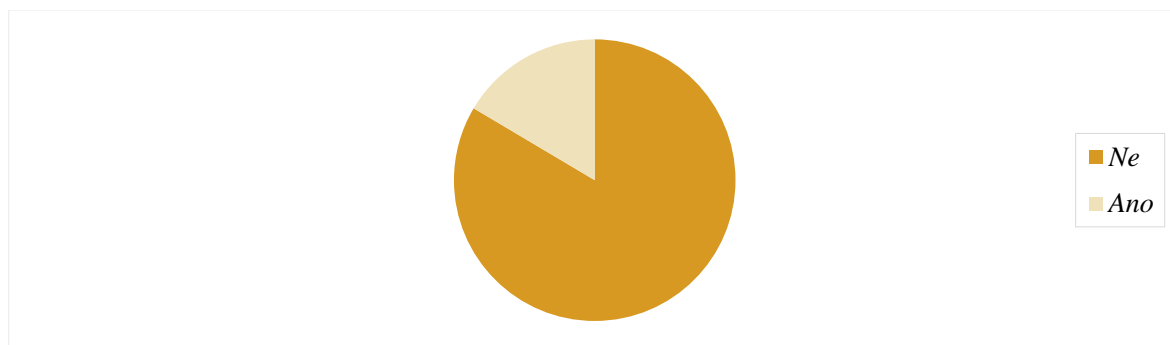
Důležitou stránkou každé rodiny je její finanční zajištění. Většina dětí v tomto věku dokáže posoudit finanční postavení rodiny. Jako vyhovující hodnotí finanční stránku rodiny 193 dětí (55,78 %). Lze předpokládat, že budou mít dobré podmínky pro uspokojení veškerých svých potřeb, jak ve škole, tak i v době svého volna. Jinak na tom budou děti v rodinách s průměrnou finanční situací. Z dotázaných se jedná o 132 dětí, kteří tvoří 38,15 % celku.

Nejslabší finanční situaci rodiny označuje 21 žáků z celkového počtu dotázaných, což je 6,07 %. Vzhledem ke skutečnosti, že děti potřebují k zajištění svých potřeb dostatek financí, vznikají zde určité rozpory. Rodiče svým dětem jistě zabezpečí základní fyziologické potřeby (potřeba jídla, tekutin, pomoc při zdravotních obtížích, střechu nad hlavou apod.). Velmi často ale nezbyývají peníze na individuální potřeby a touhy jedince (lyžařský výcvik, návštěva divadel, kina, zájmové kroužky a o prázdninách tábory s různou tematikou).

Skupina dotazovaných dětí tvoří nejdrsnější referenční skupinu, ve které jsou její členové hodnoceni, resp. přijímáni a vylučováni z těchto skupin podle materiálních hledisek (velmi často se jedná o nutnost vlastnit určité předměty k tomu, aby se jedinec do referenční skupiny zařadil). Je zde patrný vliv konzumerismu, který se ve společnosti uplatňuje principy spotřebitelských preferencí spojenou s lidskou spokojeností.

Mezi žádané předměty pojednávané skupiny patří často statky zbytné povahy vyznačující se značnou cenou, dnes již považované za samozřejmost. U třináctiletých se už jedná o elektroniku – mobilní telefony, počítače atd. U dívek přichází v úvahu módní zboží, šperky, hodinky a další druhy kosmetických přípravků.

Graf 16 Pokus o podvod, či krádež (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Touha vlastnit tyto předměty může nemajetné jedince přivést na scestí. Nápad získat určitý předmět podvodem, či léčkou přiznalo 16,46 % dotázaných, což je 57 dětí. Nemuselo se nutně jednat o děti patřící do finančně slabých rodin, ale řadí se sem i jedinci, kteří podvodným způsobem získávají předměty nikoliv z nutnosti, ale pro zábavu, „uličnictví“, „lumpárny“. Zbývající část (289 respondentů, 83,53 %) uvedla, že o této skutečnosti nikdy neuvažovala a žádný předmět nezcičila. Skutečnost prezentuje graf č. 17.

Vstup elektroniky do života dětí a mládeže je v současnosti i nadále významným tématem výzkumu. Už dnes mají výrazný vliv na formování jejich psychiky, což se projevuje v nových trendech nejen jejich sociálního chování. Je výrazně, mnohdy negativně, medii obecně, ovlivňován styl komunikace mezi lidmi.

Tak jako lidská činnost, i v této oblasti existuje zločinné zneužívání elektronického rozvoje ve prospěch civilizace (viz programy na zločinné formování psychiky jedince i celých sociálních skupin, snah po ovlivňování povědomí atd.).

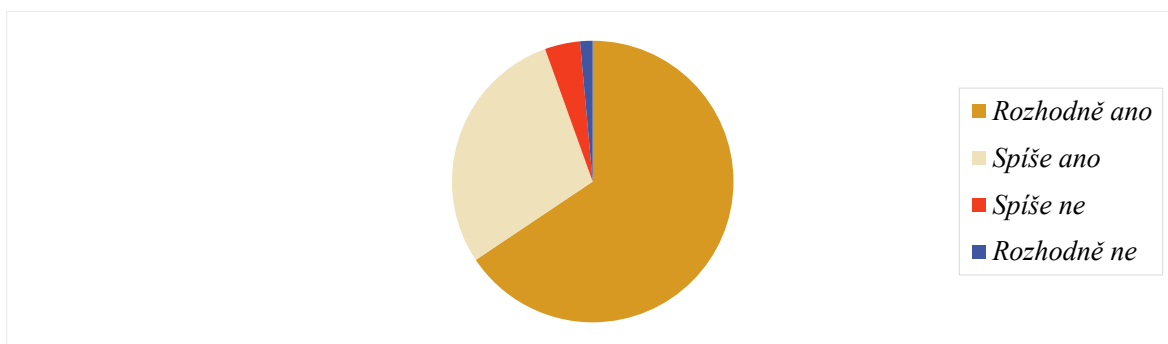
Problematika kapesného pro děti vyvolává v poslední době ve společnosti velký zájem, do médií jsou zváni odborníci, aby odpověděli rodičům zda, a v jaké výši dávat dětem kapesné. Dříve nebylo zvykem dopřávat dětem peníze. Výjimku tvořili pouze venkovští žáci dojíždějící do škol mimo trvalé bydliště. Během let se měnila nabídka zboží, v obchodech se objevilo mnoho „lákad“, po kterých děti touží – cukrovinky, žvýkačky, slazené nápoje nebo pochutiny.

S přibývajícím věkem dítěte je vhodné částku kapesného adekvátně navýšit. Kapesné představuje mimo jiné motivační a výchovný prvek vedoucí k dobrému zacházení s penězi. Záleží ovšem na (rozumném) životním stylu rodiny. Aby docházelo k výchovnému efektu, je potřeba spolupráce dětí a rodičů. Ve sledovaném vzorku respondentů v současné době dostává od rodičů, nebo rodinných příslušníků kapesné téměř 81 % dětí, zbylá část respondentů (19,36 %) si peníze musí v případě potřeby získat jiným způsobem (brigádou, (ne)vratnými půjčkami mezi kamarády, drobnými krádežemi rodičům atp.).

Pozornost rodičů nelze vztahovat pouze na finanční stránku, ale také na zájem o prospěch a chování dítěte. Péče rodičů je velkou motivací pro dítě, neboť cítí nejen starost, ale i lásku rodičů. Mezi oběma stranami v ideálním případě vzniká důvěrný vztah, na jehož základě se dobře rozvíjí výchova. Dítě si uvědomuje, že nesmí zklamat rodiče, jejich víru. V opačném případě může počítat s jejich pomocí, což je velmi důležité. Tím je splněna potřeba sounáležitosti.

Spolu s rozvojem ekonomiky, narůstá počet dětí a mladých lidí dosud bez výtěžku, kterým rodiče vytvořili samostatný bankovní účet (platební kartu atd.). Je otázkou, zda to nazývávat kapesným. Zde hrozí dva komplexy sociálních projevů jedince. Jde o vědomé vydělování jedince z dosavadní sociální skupiny a hledání ekonomicky „sobě rovných.“ A změny v sociálních kontaktech v rodině samé, kdy jsou, v různé míře, přímé a pro vývoj dítěte důležité osobní kontakty, nahrazovány „elektronickými.“ V těchto vztazích je převážně zamlčován vztah mezi výtěžkem a jeho užitím. Je nasnadě, že tento nový trend v „sociálním rozvoji“ jedince se zároveň stává i cílem zločinného působení (např.: zcizování těchto finančních prostředků, záměrné zadlužování majitelů těchto prostředků, zločinné zneužívání sexuality atd.)

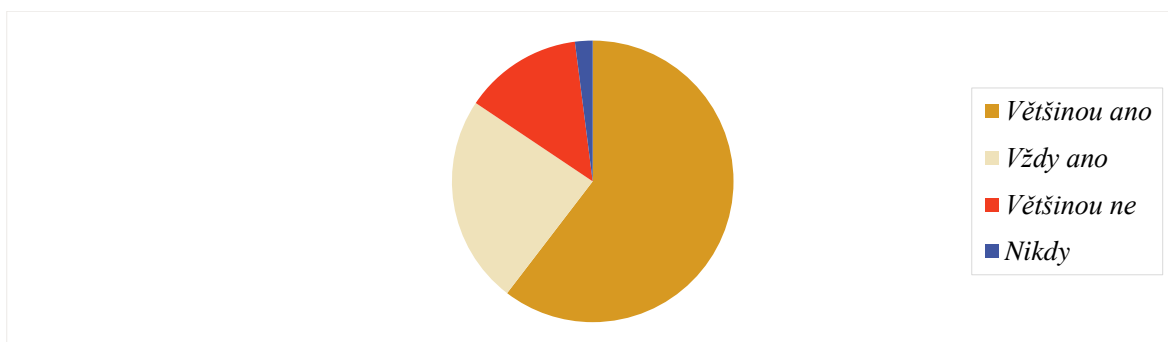
Graf 17 Zájem rodičů o prospěch a chování respondentů (%)



Zdroj: vlastní výzkum

V podnětných rodinách vyrůstá většina dětí, která odpověděla, že rodiče se zájmem sledují jejich prospěch a chování – odpověď „rozhodně ano“ a „spíše ano“, což představuje 227 dětí, resp. 100 dětí (65,61 % a 28,90 %). Rodiče dětí, kteří se o prospěch a chování dítěte spíše nezajímají, tvoří 4,05 %, což je 14 dětí ze sledované skupiny. Pět jedinců, tj. 1,45 % není rodiči vůbec sledováno (odpověď „rozhodně ne“). Vzhledem ke skutečnosti, že tyto děti nad sebou nemají kontrolu, domnívají se, že si mohou dělat „co chtějí“, „s kým chtějí“ a „kde chtějí.“ Mohou mít pocit, že je vše dovoleno. Struktura je zobrazena v grafu č. 18.

Graf 18 Zájem rodičů o způsob trávení volného času svých dětí (%)

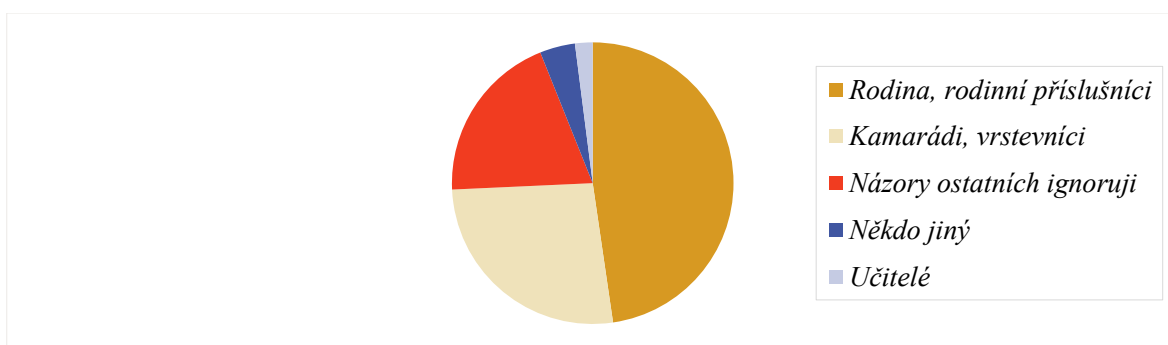


Zdroj: vlastní výzkum

V hektické době dochází také k opačnému projevu rodičů, kteří ve starosti finančně zabezpečit rodinu nemají dostatek času na své potomky, nehovoří s nimi, nezajímají se o jejich úspěchy a nezdary, a o náplň volného času. V dětech se ztrácí vztah sounáležitosti k rodině, citově strádají, aniž by si to uvědomovaly. Vztahy v těchto rodinách vážnou, ztrácí se úcta, lze říci, že každý člen rodiny si jde „vlastní cestou.“ Situace je zobrazena v grafu č. 19.

Pro dítě je důležitý život v kolektivu, neboť ten přispívá k tzv. socializačnímu procesu. Vztah ke spolužákům a pedagogickým pracovníkům má jiný ráz, než je vztah k dospělým v rodině. V kolektivu získává dítě určité postavení, které učí sociálním reakcím, jakými jsou – kamarádství, chápání potřeb slabších, navzájem si pomáhat, navzájem soutěžit a konkurovat si. Již zde se vyvíjejí vládnoucí, či podřizující se osoby. Tady se již mohou projevit jedinci se sklony k agresivnímu chování.

Graf 19 Rozhodující faktor formování názorů a postojů u mládeže (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Během růstu dochází k vývoji morálního vědomí a jednání, které je nejprve ovlivňováno dospělými, tzn. rodiči, později pak učiteli. V této době mravní jednání plně závisí na autoritě dospělého. Dítě poslouchá, málokdy uvažuje o správnosti jednání, teprve

v jedenácti až dvanácti letech poznává a chápe základy etického chování a uvědomuje si, že za stejné jednání může získat odpovídající odměnu či trest.

Ve výběrovém vzorku jsou nejmladšími respondenty děti ve věku třinácti let, které už lze označit za dospívající. V tomto věku se jedinci vymaňují z vlivu rodičů, navazují nové a různorodé kontakty s vrstevníky. Vztahy, které jedinec navazuje mu dávají nové pocity jistoty a připravují ho na další citové vztahy v jeho životě.

Respondenti v souvislosti s touto problematikou byli dotazováni, kdo v nejvyšší míře ovlivňuje jejich názory a postoje. Bylo zjištěno, že rodina a rodinní příslušníci mají v tomto věku stále nejvyšší vliv na chování a jednání dětí, což se projevilo u 165 dotázaných (47,69 %). Další skupinou, která působí na vývoj dětí jsou kamarádi a vrstevníci. Jedná se o 92 žáků, kteří tvoří necelých 30 %. S tím souvisí výběr kamarádů, kteří kladně či záporně mohou ovlivnit ať už chování a jednání. V této době mohou vznikat základy kriminálního jednání formou sociálně-patologických, nebo delikventních jevů.

Nezanedbatelná část 68 jedinců (19,65 %) dokáže názory ostatních přehlížet, nachází vlastní cestu. Ojedinelými příklady ovlivňující respondenty je někdo jiný než uvedené příklady – *přítel/přítelkyně, youtuberi, vědci* či *sociální sítě*. Tyto kombinace se vyskytly u 14 respondentů (4,05 %). Nejmenší skupinu 7 žáků (2,02 %) usměrňují učitelé. Struktura je uvedena v grafu č. 20.

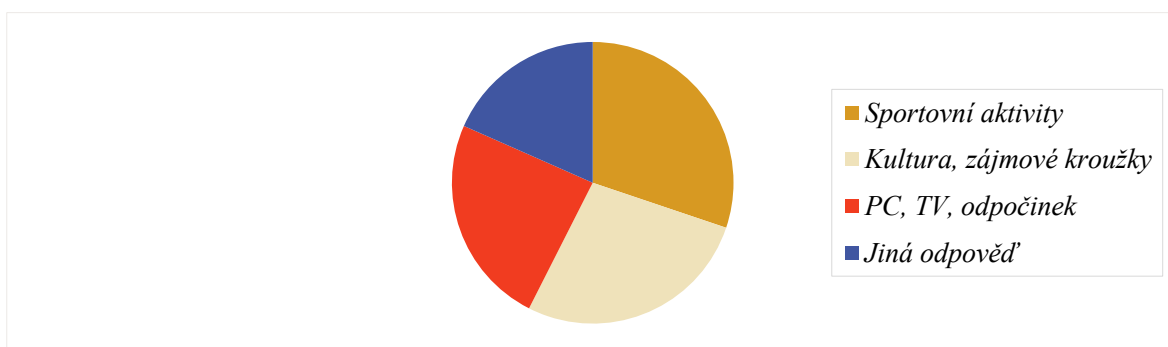
Za volný čas se u našeho vzorku respondentů považuje doba mimo vyučovací hodiny, o víkendech, svátcích a v době prázdnin. Vyplňování volného času je různorodé podle zájmu dětí a podle časové (a finanční) náročnosti jednotlivých aktivit. V průběhu školního týdne by se mělo převážně jednat o psaní úloh a přípravu na vyučovací předměty, ve zbývajícím čase pak sledování televize, používání počítače, poslech hudby či setkávání s kamarády.

Vedle již uvedeného pasivního způsobu trávení volného času mají děti možnost vyplnit svůj volný čas aktivně, jakými jsou různé druhy sportovních aktivit, popř. kulturou či zájmovými činnostmi. V některých kroužcích žáci vybíjejí svou aktivitu, v dalších si rozšiřují svoje poznatky např. četbou odborné literatury. V posledních letech jsou ve velkém zájmu kurzy modelování (např. keramiky), výtvarné činnosti, hudební kroužky. Způsoby trávení volného času dětí jsou závislé na informovanosti, finančních a dopravních možnostech rodičů. Vedle starostí rodičů jsou tyto aktivity náročné i pro žáky (časové důvody).

Z dotazníkového šetření vyplývá, že asi jedna třetina dětí, tj. 105 žáků, vyplňuje volný čas sportovními aktivitami. Přibližně 27 % dětí, tj. 95 žáků se věnuje kultuře a zájmovým kroužkům. Pasivnímu způsobu trávení volného času dává přednost 84 dětí (24,28 %) – sledují televizi, odpočívají, pracují s počítačem. Na změnu životního stylu dětí má vliv značné rozšíření a dostupnost informačních technologií. Mezi jiné odpovědi patřily nejčastěji – *péče o domácí zvířata, brigády, pomoc rodičům při opatrování sourozenců*. Jinou odpověď označilo celkem 64 respondentů, což tvoří 17,92 %.

Složení volnočasových aktivit je uvedeno v grafu č. 21. Se zvyšujícím se věkem dětí se ztrácí zájem o účast v kroužcích z důvodu nezájmu a začínajícího přání trávit volný čas jiným způsobem. Ojedinele se lze u některých jedinců setkat se zájmem o větší počet kroužků, které však nelze z časových důvodů skloubit.

Graf 20 Způsob trávení volného času mládeže (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Hovoří-li se o volném času mládeže, lze konstatovat, že ve srovnání s posledními padesáti lety se velmi změnil. V minulosti se mládež převážně setkávala venku, hrála míčové hry, na schovávanou, ale také pásala dobytek (husy, ovce, kozy), chodila do sportovních a kulturních kroužků. Ve městech, kde byl druhý stupeň základní školy, se povinně docházelo na schůzky Pionýrů, kde se kromě sportovních aktivit zpívalo, kreslilo a prováděly se ruční práce. Na venkovech děti volně pobíhaly v přírodě a pomáhaly rodičům s chovem dobytka. Tento způsob představoval výchovu a vedení dětí k práci a domácím dovednostem.

Se změnou společenského režimu došlo mimo jiné i ke komercializaci ve všech oblastech lidského života, téměř nic se neobejde bez financí. Jedná se o samotnou cenu zájmových kroužků (zejm. zápisné) včetně potřebného vybavení a souvisejících nákladů (např. dopravné). Dá se předpokládat, že další vývoj volného času dětí bude věnován

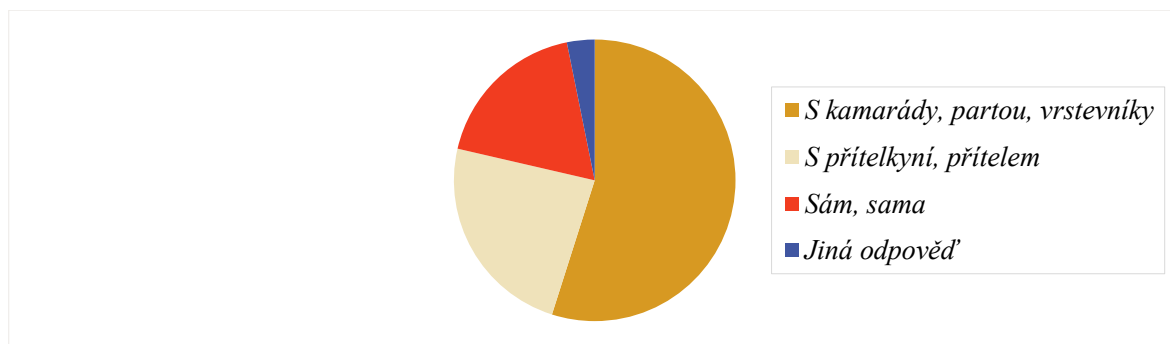
komunikačním technologiím a delikventní činnosti se zaměří spíše do online prostoru, kde bude probíhat formou kyberšikany. Již dnes existují začátky tohoto trendu.

5.2.3 Volný čas dětí a mládeže

Další otázka o tom, s kým respondenti tráví volný čas z části souvisí s předcházející otázkou o způsobu trávení volného času. Část mládeže, která neprožívá volný čas sportovní aktivitou, vyplňuje volný čas v partě. Jejimi členy jsou většinou vrstevníci a záleží, jaké cíle jsou zaváděny a později přežívají. Party se scházejí na určitých místech trvalého bydliště – na náměstích, v čekárnách na nádražích, v parcích, v blízkosti mostů atp. Schůzky takové party jsou většinou časově neomezené, jednotlivci nemají žádné speciální zájmy, v podstatě se nudí. Často si libují v alkoholu, v jiných návykových látkách. Uvažují o negativních formách zábavy (agresivita, vandalismus, hazardní aktivity, kriminální chování atp.). Členové takové party mají nízkou citovou hladinu, neváží si cizího (veřejného) majetku, nemají úctu k dospělým a starým lidem. Trávení volného času dětí a mládeže je zobrazen v grafu č. 22.

Jestliže parta negativní jevy považuje za normu, může potencionální člen party jednat bezmyšlenkovitě a dopouští se tak jednání, které by ho samotného nenapadlo. Pro ostatní členy je parta „záštitou,“ u jednotlivých členů dochází k soutěžení „o více poklesků.“ Odpovědnost za následky je rozdělena mezi její členy, každý nese svůj díl odpovědnosti. Bylo zjištěno, že v partě nejčastěji tráví volný čas 190 nezletilých respondentů, což představuje 54,91 %.

Graf 21 Osoby, se kterými mládež tráví svůj volný čas (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Ve zvoleném vzorku respondentů jsou žáci částečně myšlenkově oddělení od rodičů, mají kritický pohled na svět kolem sebe, v mysli si vytvářejí určitý ideál. Objevuje se velmi často sklíčenost, zklamání, pesimismus. Tito jedinci potřebují povzbuzení, vhodné

je navázat přátelství s opačným pohlavím, dochází k hlubšímu sebepoznání, společnému trávení volného času, v zálibě jednoho ke druhému, a k hlubším erotickým vztahům. Tuto odpověď poznamenalo 82 respondentů, tj. 23,70 %.

Je nutné zde zmínit skutečnost, že proces individuálního dospívání je spojen u dospívajícího s potřebou kriticky se vypořádat s autoritami dospělých a ve snaze o svůj přístup v tomto procesu a pod globálním tlakem lidské společnosti, stát se dospělým (ale i budoucím kritikem „dospívajících fracků“).

Značná skupina 63 mladistvých (18,21 %), tráví volný čas nejčastěji o samotě. Ve větší společnosti jsou nenápadní, neprojevují se, ale při jejich hlubším poznání lze zjistit, že se zabývají sami sebou. Zabývají se samostatnými činnostmi a ve vyjadřování jsou uvážliví. Tím, že se nijak neprojevují, nesdělují své názory se mohou stát terčem šikany. Jiné odpovědi, v počtu 11 jedinců, tj. 3,18 %, *pečují o zvířátka*, nebo jsou *s rodiči*.

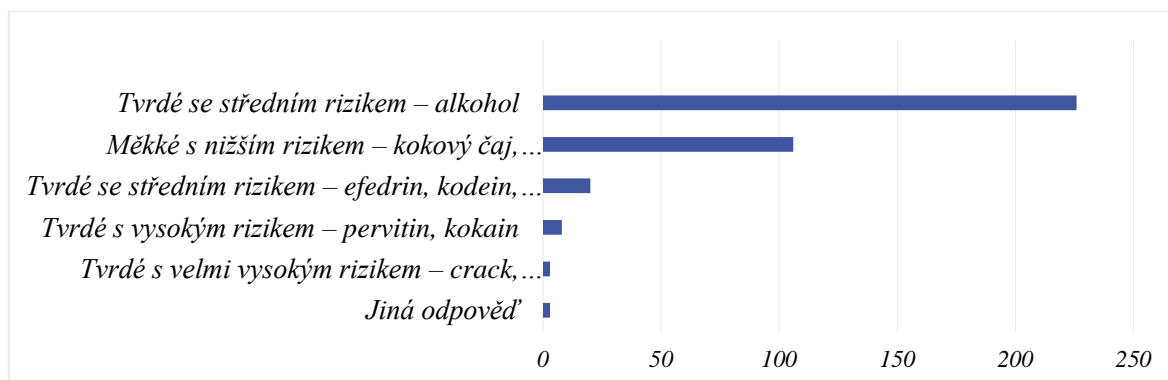
5.2.4 Používání návykových látek mladistvými

Za drogy se označují látky s tzv. psychotropním účinkem, vyvolávající až patologickou závislost. Zvětšil se počet druhů a v závislosti s tím i počet uživatelů. Je nezbytné disponovat s dostatkem informací o tom, jaké druhy návykových látek jsou získatelné, jaké pocity vyvolávají, jaká jsou rizika s nimi spojená a pomocí jakých nástrojů je možné mladistvé uživatele drog chránit a eliminovat škody, které drogy zapříčiňují.

Pro potřeby diplomové práce byly drogy rozděleny podle míry rizika vzniku závislosti do pěti skupin od měkkých drog s nižším rizikem až po tvrdé drogy s velmi vysokým rizikem. Alkohol byl vyčleněn zvlášť z důvodu rozlišitelnosti alkoholu, resp. kokainu a pervitinu. Alkohol a jiné (zdraví neprospěšné) tabákové výrobky lze držet a prodávat, v případě, že poptávající dosáhnul věkové hranice stanovené zákonem. Stále platí, že šíření drog je trestné. Vzhledem k tomu, že drogy mají značný negativní vliv na organismus, to se projevuje i v kriminálním chování jedince. Užívání drog vede k závislostnímu chování, a přestože chce jedinec s užíváním drog přestat, v mnoha případech se odvykací léčba nezdaří.

Skupina negativních jevů byla zařazena do jedné z forem delikventního chování mládeže, označovaná jako „závislostní chování.“ Lze říci, že lihoviny a ostatní návykové látky představují komplementy, tedy, že spotřeba jednoho statku vyvolá spotřebu statku druhého.

Graf 22 Přehled vyzkoušených drog mládeží (počet)



Zdroj: vlastní výzkum

V dotazníkovém šetření 243 respondentů (70,23 %) vyzkoušelo alespoň jednu drogu, což jsou 2/3 žáků. Zbývající počet, 103 nezletilých (29,77 %), nikoliv. Graf č. 23 zobrazuje strukturu drog u žáků, kteří ji vyzkoušeli (366 drog).

Požívání alkoholu, resp. alespoň jeho vyzkoušení přiznalo 226 respondentů (droga je zastoupena 61,75 %). Touto problematikou se zabývá zákon č. 65/2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, který nabyl účinnosti 31. května 2017. Samotné požívání lihovin a tabákových výrobků však není trestné, zákon omezuje dostupnost alkoholických nápojů, tj. zakazuje prodávat nebo podávat alkoholické nápoje osobám mladším 18 let. Tento zákon dále omezuje dostupnost tabákových výrobků, vč. kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret. Tyto návykové látky vč. uvedených pomůcek ke kouření je zakázáno prodávat nebo podávat osobám mladším 18 let. Omezení se vztahují na fyzické a právnické osoby, které za toto jednání nesou odpovědnost (přestupek či přímo trestný čin).

Značný vliv má prostředí rodiny, ze kterého nezletilý pochází. V rodinách, kde je značná konzumace lihovin a tabákových výrobků, přecházejí často návyky i na potomky. Jen v málokterých případech se stává, že tento zlozvyk se dítěti stane odporným. Důležitý je také vliv a míra tolerance společnosti, ovšem ani škola nemá takové prostředky, aby užívání návykových látek pozitivně ovlivnila.

Také větší počet nezletilých, celkem 106 (droga je zastoupena 28,96 %) někdy vyzkoušelo některou ze skupiny měkkých drog s nižším rizikem, tj. kokový čaj, marihuana a hašiš. Děti vede k užívání drog zprvu zvědavost, nuda, později například řešení životních problémů, upoutání pozornosti, vyrovnání se kamarádům a neuvědomují si, že časem vzniká závislost, od které se později těžko odpoutají. Množství držení přírodních látek je omezen

zákonem. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník udává, že nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku pro vlastní potřebu je omezeno na menší než malé množství. V případě pěstování většího než malého množství bude osoba odpovídajícím způsobem potrestána.

Další skupinu drog tvoří tvrdé drogy se středním rizikem (efedrin, kodein, extáze). I s touto skupinou se mládež seznámila. Jedná se o 20 dětí (droga je zastoupena 5,46 %). Také drogy s vysokým rizikem, jakými jsou pervitin a kokain vešly ve známost mezi žáky. Celkem tyto drogy někdy vyzkoušelo 8 dětí (droga je zastoupena 2,19 %). Nejrizikovějším souborem drog s velmi vysokým rizikem, kam patří crack, durman, morfin, heroin a toluen. Jinou odpověď označili 3 žáci (*zejm. čichání plynu ze zapalovačů či jiných silně těkavých látek*).

Nadměrné užívání návykových látek vede k řadě zdravotních problémů, jejichž léčba vyžaduje značné finanční i duševní úsilí jak ze strany zdravotních orgánů, tak i rodiny a nejbližších.

Je pochopitelné, že drogy nelze sehnat bezplatně, je třeba získat určitou finanční částku, a v případě, že uživatel drog nemá osobní zdroje, začíná docházet k problémům. Peněžní prostředky na omamné látky mohou získávat například prodejem domácích předmětů, braním peněz rodičům, přepadáváním mladších dětí, „vymetání“ školních a sportovních šaten a později většími krádežemi vloupáním do nejrůznějších objektů. Zde začíná první setkání s kriminálními činy, které musí řešit policejní orgány, děti se poprvé dostávají do policejních záznamů. Často ani nechápou, že provedli (jinak) trestný čin nebo provinění, považují to za „hru“, „klukovinu“ a diví se, že by v těchto případech měli nést odpovědnost. Tato situace je i značným překvapením pro rodiče (zákonné zástupce), které by ani nenapadlo, že se jejich dítě zabývá podobnými nekalostmi.

Pokud má jednotlivec o drogy zájem, pátrá, odkud drogu sežene. Nejbližším informátorem bývají kamarádi, vrstevníci, kteří se mohou stát současně i prvními dodavateli drog. Tuto skutečnost uvádí 222 dětí. Pokud kamarádi nemohou vyhovět, zcela určitě osloví jim již známého. Cizí člověk, se kterým mohou být v zároveň kontaktu označilo celkem 182 respondentů. Je až s podivem, že 9 žáků by čekalo, že jim drogu nabídne jejich pedagog. Ojedinelými odpověďmi byli *dealer* či *bezdomovec*, ve stejném počtu 9 žáků.

Byl popsán skutečný případ, kdy se ve školském zařízení v prostorách WC odehrával obchod s drogami uvedeným způsobem. Zájemce o drogu napíše svoji poptávku

s časem a místem setkání na lístek papíru, který následně uschová na smluveném místě na záchodku. Dodavatel drog z řad studentů žádané zboží obstará a přinese na smluvené místo. Tímto způsobem proběhne mezi žáky obchod.

Značné rozšíření a užívání drog mezi mládeží se projevuje i na jejich chování a jednání a jedinec si není schopen uvědomit hranice veškerých činností. Je nutné zvýraznit, že celý tento popisovaný sociální proces výrazně ovlivňují i media svými přístupy, kdy mnohdy negativní přístupy jsou vydávána za pozitiva. Viz, kdy velká a dnes převažující část televizních programů, které se stávají návodem k nesprávnému, antisociálnímu, až zločinnému chování nejen mládeže (z kontaktu s nezletilci), kteří se dopustili násilného trestného činu z velké části vyplynulo, že v první řadě nešlo ani tak o krádež, či zranění, ale o snahu okusit „adrenalin“ jako filmový násilník.

Bylo zjišťováno, zda prvotní užití drogy závisí na věku nezletilého. Lze se domnívat, že s přibývajícím věkem poroste zájem o používání drogy. Situace zobrazuje tabulka č. 6.

Tabulka 6 Závislost užití drogy na věku nezletilého

Vyzkoušel/a alespoň 1 drogu	Věk					Celkem
	13 let	14 let	15 let	16 let	17 let	
Ano	21	22	25	61	114	243
Ne	15	26	11	27	24	103
Celkem	36	48	36	88	138	346

Zdroj: vlastní výzkum

S 95 % pravděpodobností je možné říci, že s přibývajícím věkem stoupá zájem o vyzkoušení a pozdější používání drog. Závislost mezi sledovanými znaky byla prokázána. Síla závislosti $C = 0,2656$ %.

5.2.5 Rizikové chování a kriminalita mládeže

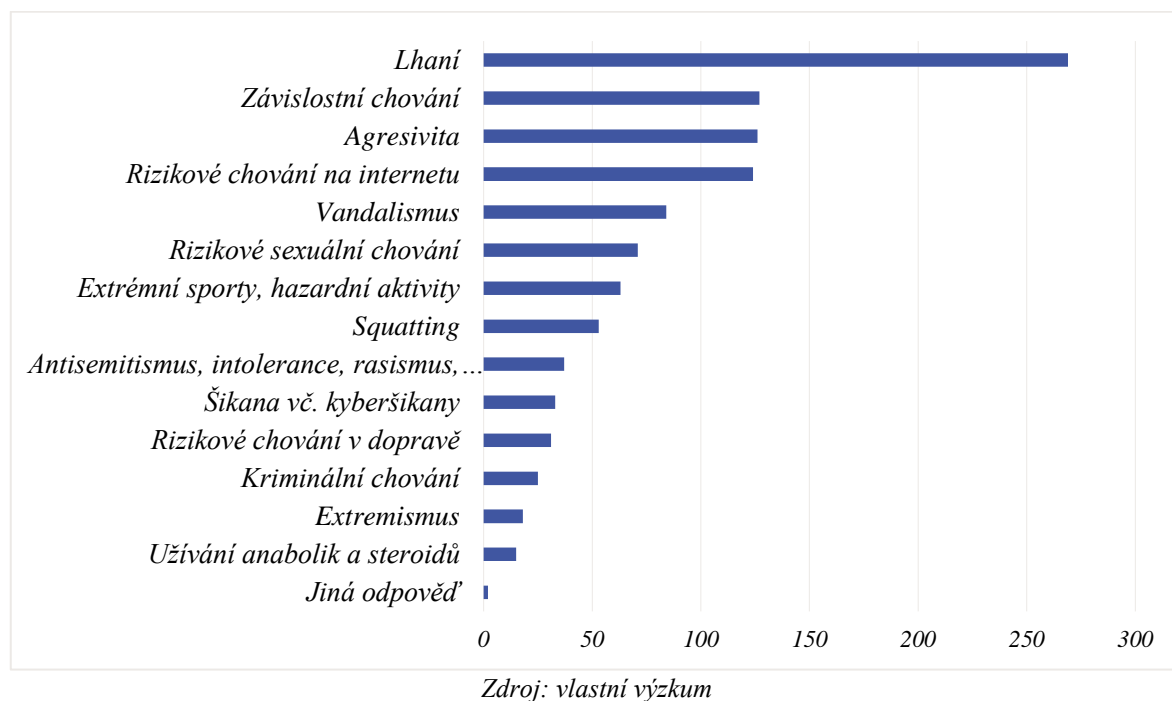
Za delikvenci či sociálně-patologické jevy je považováno takové chování, které není v souladu s právními předpisy, nebo „pouze“ se společenskými normami. Jejich výčet lze nalézt v grafu č. 24. Vyjmenované formy delikvence však nejsou postihnutelné, ovšem řada závažnějších trestných činů z nich vychází.

Hovoří-li se o delikventním chování mládeže, lze říci, že nemluví pravdu (lže) celkem 269 jedinců, tzn. 77,75 % všech dotázaných (z počtu delikvencí je lhaní zastoupeno 24,95 %). V uvedených případech lze tvrdit, že lhaní u mladistvých je uvědomělé a často

neomluvitelné. V tomto věku jedinci ve vztahu ke kriminálnímu jednání lžou z důvodů, např. aby jim nebyla přiznána vina, aby se stali majitelem vytouženého předmětu. Mají příklady od rodičů, omlouvají nekalou činnost nebo zapíráním nechtějí ztratit pozici v kolektivu, partě.

Závislostní chování se vztahuje především k alkoholu, kouření a jiným návykovým látkám. Respondenti používají tyto nástroje k řešení svých osobních i společenských důvodů. Chybí citová stránka, jsou bezohlední ke svým nejbližším a k ostatním členům společnosti. Jsou také bez zájmů, nemají cíl – např. nesportují, nemají zájem o kulturu, nevynikají zvláštními dovednostmi, hledají únik ze skutečnosti. Zpočátku jim užívání omamných látek vyhovuje, upoutávají pozornost okolí, kterému vadí. Pokud závislostním chováním začnou obtěžovat okolí, může dojít k tomu, že je jim navrženo ústavní léčení k odstranění příslušné závislosti. Přesvědčit pro léčbu často vyžaduje úsilí, léčení má malý úspěch, účastníci se do léčeb často vracejí a v mnoha případech ani k úplnému vyléčení nedojde a přibývá recidivistů. Takový člověk těžko nachází postavení ve společnosti a v podstatě se z ní vyčleňuje.

Graf 23 Zastoupení delikventního chování u mládeže (počet)



Jiným druhem závislostního chování, pozorovaného u mládeže, jsou v posledních letech nadměrné používání počítačů či gamblerství. V případě neúměrného používání počítače sice jedinci neškodí společnosti, ale jejich záliba v této zábavě je tak velká,

že opomíjejí využití ostatních možností života a izolují se. Tato závislost je zprvu neviditelná, ale může se projevit jiným způsobem. Ovládnání této techniky může zavést jednotlivce do nebezpečných částí internetu, které jsou známé z policejních záznamů. V extrémních případech se jedná o počítačovou pornografii, lákání peněz, nabídku nelegálního zboží, sledování oběti, výhrůžky apod. Všechno, čeho si dospělí nemusí ani povšimnout. Gamblerství je patologická závislost na hracích automatech, které jsou závislé na výskytu heren, kasin či hospod. Tato vášeň by se sledované skupiny neměla týkat, neboť tento typ zařízení mohou navštěvovat pouze zletilí jedinci. Motivem hraní je vlastní obohacení – tzn. vidina rychlého zisku.

Ojediněle se lze setkat se závislostí jedince na kamarádech, kteří ho svým chováním inspirují a jsou pro něj vzorem. Tento druh závislosti může vést ke krajním mezím. Vzhledem k sociálnímu postavení obou zúčastněných může být obětí kterýkoliv z nich. Alespoň jedním uvedeným závislostním znakem trpí celkem 127 jedinců, tvořící 36,71 % respondentů (v počtu delikventního chování je závislostní chování zastoupeno 11,78 %).

Stává se, že kriminální čin způsobí agresivní typ člověka. Je to člověk, který je útočný, ctižádostivý, nenechá si nic líbit, vše vyřizuje násilím a svou zlobu si vybíjejí v kolektivu na slabších jedincích. Základy agresivity jsou dány v rodinném prostředí. Na rozdíl od návykových látek, jehož náklonnost se získává napodobováním z rodinného prostředí, sklony k agresivitě se dědí.

Stačí, aby agresivitu projevoval otec, a dá se předpokládat, že tuto vlastnost, nebo postoj budou mít i jeho potomci. I u matky se mohou objevit znaky agresivity, ty jsou však skryté. Velmi dobře ji pozná pedagog ve škole s ní při jednání o chování dítěte. Matka své dítě chrání a nepřizná, že by ho tělesně trestala.

Agresivní dítě snadno vyvolává konflikty, svými vlastnostmi se dostává do čela party a na svou stranu strhává ostatní s podobnými sklony. Ve rvačkách dochází ke zraněním, k ničení majetku. Při vyšetřování jedinci nepřiznají míru zavinění. Taková parta je pro společnost nežádoucí, dospělí žádají nápravu, i příslušníci policie s nimi mají velmi obtížné jednání, neboť jejich rodiče je chrání, omlouvají, protože jsou velmi často finančně zabezpečeni a využívají finančních prostředků k jejich obhajobě (jsou agresivní též). Agresivní chování označilo 126 jedinců, tj. 36,42 %, z celkového počtu delikvencí je útočné jednání zastoupeno 11,69 %.

Rizikovým chováním na internetu se rozumí nelegální stahování filmů, hudby, specializovaného software neboli veškeré předměty duševního vlastnictví autorů, za který by uživatel v normálním případě zaplatil. Tyto skutečnosti se řídí zákonem č. 121/2000 Sb. autorský zákon. Stahování těchto děl je v pořádku (společností tolerováno), pokud budou použita výhradně pro osobní potřebu. Sdílení těchto dat mezi přáteli či vyměňování mezi uživateli na principu P2P (torrent), lze označit za trestnou činnost. Nelegální stahování libovolných dat ze sítě internet přiznalo 124 jedinců (35,8 %), ve struktuře všech rizikových jevů je stahování zastoupeno 11,50 %.

Pátým nejčastějším projevem v uvedeném přehledu rizikového chování dětí a mládeže je vandalství. Vandalismus je považován za trestnou činnost, vychází z deviantního a patologického jednání jedinců. Vzhledem k tomu, že nebývá jasný cíl žáků, není u něj známa motivace, proč to dělají. Vandalismu se dopouští, jen ve výjimečných případech je páchan jednotlivci. Je podníceno impulsem, nedá se říci, že by to byla činnost plánovaná. Občas se stává, že plán akce ničení majetku připraví parta a v tom případě si je vědoma hodnoty plundrovaného majetku.

Některé druhy vandalismu mohou zahánět nudu, ale také může být brán jako demonstrace, popřípadě vyplní volný čas mládeže. Jednotlivci se oddělují od většiny tím, že vyznávají určitý způsob vyjadřování, pohled na oblékání, poslouchají určitý druh hudby, odlišný způsob chování k opačnému pohlaví, k penězům, k rodičům, ke kouření a drogám. Veřejnost je v posledních letech překvapena vandalismem na pietních místech, památnících, kostelech atp.

Vedle jmenovaných činností vandalů se sem řadí i poškozování veřejného majetku, jakými jsou osvětlení, ničení laviček a školního majetku a graffiti. S vandalismem je potřeba bojovat, neboť se jedná o trestnou činnost, která stojí značné finanční úsilí jednotlivců i společnosti. Vandalismu se dopustilo 84 dotázaných respondentů, což je 24,28 %.

Bylo zjišťováno, zda na páčání vandalismu má vliv pohlaví. Lze se domnívat, že muži budou páchat větší počet těchto činů. Uvedený vztah je možné nalézt v tabulce č. 7.

Tabulka 7 Vliv pohlaví na páčání vandalismu

Dopustili se vandalství	Pohlaví		Celkem
	žena	muž	
Ano	42	42	84
Ne	159	103	262
Celkem	201	145	346

Zdroj: vlastní výzkum

S 95 % pravděpodobností lze říci, že na páčání vandalství ve sledovaném vzorku respondentů nemá pohlaví vliv. Vandalismu se v tomto případě dopouštějí i ženy.

Uvedené negativní rysy chování, tj. agresivita, užívání alkoholu a drog nebo protispolečenské chování jsou faktory pro výskyt rizikového sexuálního chování u mládeže. Věková hranice k sexuální způsobilosti činí v České republice 15 let. Zákon č. 40/2009 Sb. vymezuje pohlavní zneužívání dětí do 15 let v § 189. Dopouštějí-li se dvě osoby mladší 15 let pohlavního styku, nelze je za toto jednání postihnout, a obvinění a potrestání se vztahuje na rodiče. Zvláště závažným trestným činem je pak znásilnění, uvedené v § 185 trestního zákoníku.

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný pohlavní styk (uvedený výše), náhodná známost, sex bez použití antikoncepce. Jestliže dívka do 15 let projeví zájem o antikoncepci, může to být považováno z hlediska lékařského za nutnost, ale z hlediska trestního práva za povážlivé (lze předpokládat, že by mohlo jít o pohlavní zneužívání).

Kromě nechtěného těhotenství zvyšují psychoaktivní látky riziko přenosu infekce HIV (nemoc AIDS) a jiných sexuálně přenosných infekcí. Virová nákaza je způsobena vedle sexuálního přenosu také přenosem krve, tzn. používáním infekčních jehel mezi narkomany. Toxikomanie a rizikové sexuální chování představují oblasti, které spolu souvisí a prolínají se. Nebezpečné pohlavní chování potvrdilo 71 respondentů, což představuje 20,52 % dotázaných. Oblasti působení jsou především rodina, prostředí a školská zařízení.

Pohyb mládeže ve městech se zaměřil na zcela jinou zábavu než v minulosti. Tyto aktivity se vyznačují svojí rizikovostí, adrenalinovou zábavou a emocemi. Činností dochází k újmám na zdraví jedinců, dopravním nehodám a je nepochopitelné, že se mládež nadále zabývá touto aktivitou. Nejčastější druhy hazardních aktivit patří např. přeprava mezi

vagony metra, tramvají, vlaků, lezení po střechách, sjíždění zábradlí, přeskokování zídek. Veškeré tyto aktivity mohou být agregovány do aktivity zvané „parkour,“ která mimo volného způsobu provozování může probíhat i pod vedením specialisty. Extrémním sportům a hazardním aktivitám se věnuje 63 jedinců (18,21 %) všech dotázaných.

Neoprávněné zásahy do práv majitelů domů, bytů nebo k nebytovým prostorám, tzv. squatting, je definován jako možný trestný čin v trestním zákoníku. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 53 jedinců (15,32 %) se zabývá právě touto činností. Vzhledem k tomu, že se jedná o děti z venkova a menších měst, otázka nebyla pochopena v plném znění a lze se domnívat, že nedochází k páčání trestné činnosti ve smyslu naplnění znaků zákona. Členové party se scházeli v opuštěných obydlích spíše s úmyslem se bavit a páchat jiné druhy delikventních činností.

V souvislosti s migrací obyvatel se projevuje řada negativních pohledů na obyvatele jiné barvy pleti, obyvatele z jiných částí světa, jejich netolerování, a ojediněle i protižidovské otázky. Tyto projevy zprvu neuvědoměle vstoupí do podvědomí dětí a mládeže, teprve při setkávání „s životem“ se mohou projevit veřejně. Vnější projevy připustilo 37 respondentů, což je 10,69 %.

Vedle již zmíněné kyberšikany v online prostoru dochází k šikaně i ve školách, kde na slabších jedincích silnější typy vybíjejí svou agresivitu. Tento jev by neměl zůstat nepovšimnut, záleží na pedagogickém sboru, jak podchytí první náznaky a včas zakročí. Zde lze využít výchovu ke kamarádství, všímavosti, nebýt lhostejní, pak v takových zařízeních lze šikanu efektivně eliminovat. K šikaně může docházet na WC, ve třídách před příchodem pedagoga, v šatnách apod. Roli šikanujícího přiznalo 33 respondentů (9,54 %) nezletilých jedinců.

Jedinci, kteří nerespektují společenské standardy se většinou dopouštějí svým rizikovým chováním deliktů v dopravě (uznávání přepravních podmínek, přehlížení dopravních předpisů včetně vlivu návykových látek). Kromě používání běžných jednostopých vozidel (jízdni kola, koloběžky atp.) může řada respondentů v tomto věku získat příslušné řidičské oprávnění podle zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích. I při znalosti dopravních předpisů se 31 jedinců dopustilo deliktů v dopravě, což je téměř 9 % respondentů.

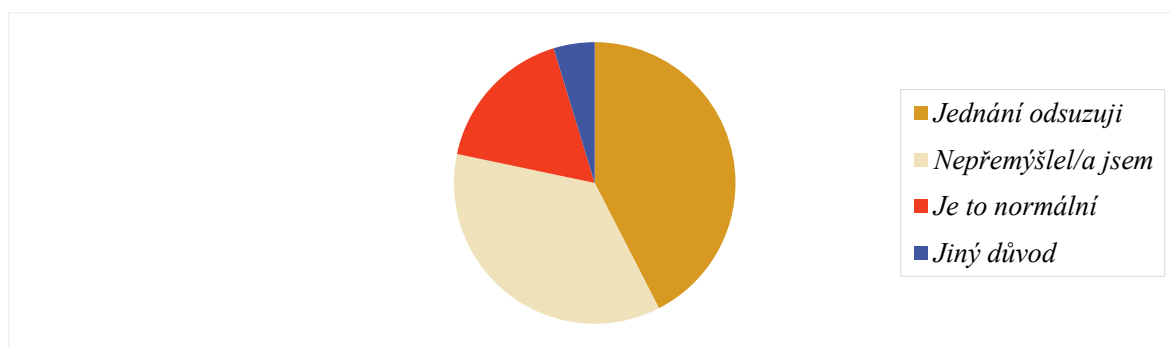
Krádeže, ke kterým se přiznalo 25 respondentů (7,23 %) patří mezi drobné krádeže (bonbony, žvýkačky, svačiny spolužákům atp.). Do závažnějšího kriminálního chování odcizení patří podle trestního zákona krádeže prosté a krádeže vloupáním. Tato problematika bude zdůrazněna v další kapitole dotazníkového šetření.

Extremismus není v českém právu definován, jednání se může projevovat řadou trestných činů. Chování extremistů vychází z neuznávání společenských standardů a útočením proti demokratickým ústavním principům. Extremistické chování doznalo 18 respondentů, což je 5,20 %. Mezi další projevy delikventního chování žáci poznamenali *sebepoškozování a útěk z domova*. Toto chování lze ovšem chápat spíše jako výsledek života v rodině, úzkost či upoutání pozornosti na sebe sama.

Většina respondentů, tj. 97,11 %, si je plně vědoma, že za každý trestný čin (resp. delikventní chování) následuje odpovídající postih. Je potěšitelné, že děti a mládež je informovaná. Pouze 10 jedinců se domnívá, že si může dělat co chce, a že nebudou posléze potrestáni.

Respondentům byl pedagogem objasněn pojem „trestný čin,“ v dotazníkovém šetření byla definice trestného činu rozepsána. Přestože si děti a mládež uvědomují, že za protiprávní činnost by měl následovat odpovídající postih, jedna třetina respondentů (106 jedinců, 30,64 %) se ekvivalentu trestného činu podle sebe dopustila. Tyto trestné činy ovšem mohly a nemusely být policií zjištěny, nebo dále vyšetřovány. Hledisko posuzování o trestných činech bylo subjektivní. Podle vlastního posouzení 240 nezletilých jedinců (69,36 % respondentů) nespáchalo žádný trestný čin.

Graf 24 Činitelé ovlivňující protiprávní jednání mládeže (%)



Zdroj: vlastní výzkum

V grafu č. 25 je patrný zvýšený počet protiprávního jednání z důvodů, že vůle dětí a mladistvých není pevná, nechají se zlákat kamarády (45 jedinců, 42,45 %), často konají z nudy (38 jedinců, 35,85 %), z nerozvážnosti (18 jedinců, 16,98 %) a z jiných důvodů

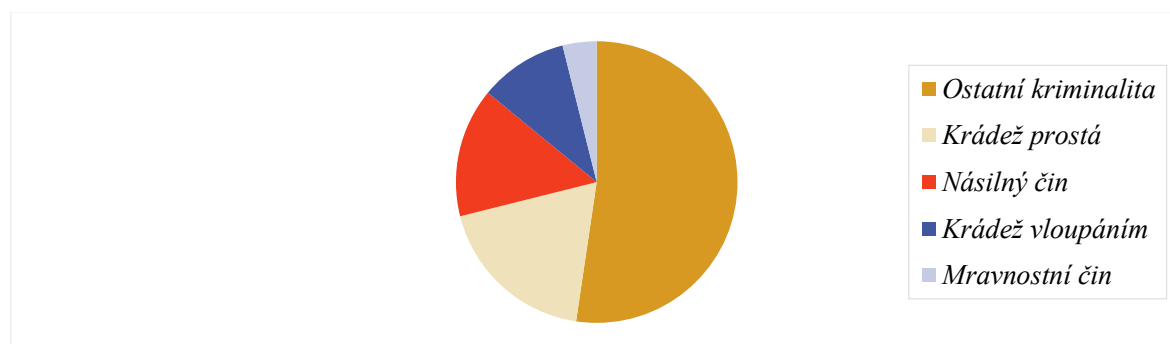
(5 jedinců, 4,72 %). Mezi jiné důvody patřily odpovědi – *objevování nových věcí, rozvod rodičů a nervová labilita*.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že 106 respondentů, kteří se podle sebe dopustilo alespoň jednoho protiprávního jednání, spáchalo celkem 128 trestných činů, resp. činů jinak trestných či provinění. Několik jednotlivců mohlo spáchat více druhů trestných činů, nebo se jedná o recidivu trestné činnosti.

Rozdělení jinak trestných činů a provinění v případě dětí, resp. mladistvých v dotazníkovém šetření je shodná s tzv. takticko-statistickou klasifikací Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR (TSK ESSK PČR). Součty jednotlivých trestných činů s vlastním kódováním tvoří pět skupin. Podrobné řazení trestných činů podle TSK je uvedena v příloze č. 4.

Bylo zjištěno, že se mládež se nejčastěji dopouští nejčastěji tzv. ostatní kriminality, kam podle policejních statistik nejčastěji patří sprejerství, výtržnictví (napadání jiného, hanobení hrobu, historické kulturní památky, rušení sportovního utkání), nedovolená výroba a držení omamných látek a jedů (vč. nabízení, zprostředkování a prodeje). Z celkového počtu 128 trestných činů, byla ostatní kriminalita zastoupena 67krát (52,34 %).

Graf 25 Druh spáchaného protiprávního jednání mládeží (%)



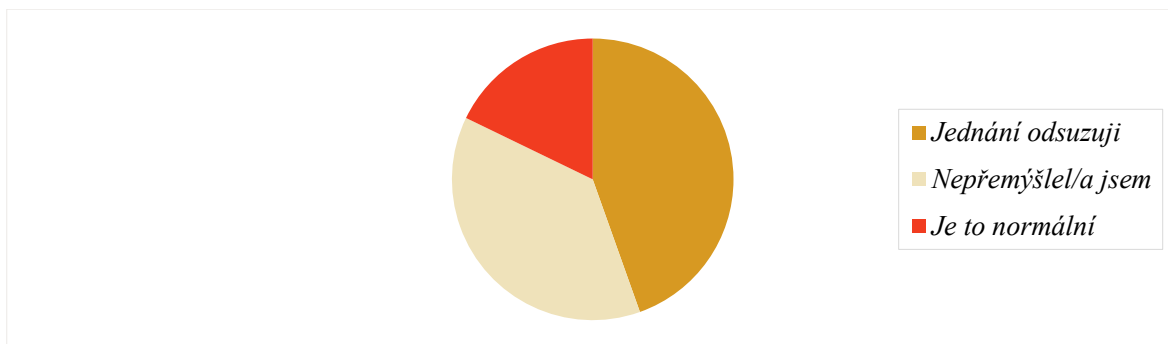
Zdroj: vlastní výzkum

Prostá krádež byla způsobena 24krát (18,75 %) a projevila se nejčastěji kapesními krádežemi, na osobách, krádežemi motorových vozidel a věcí z nich, krádežemi v bytech, rodinných domech a v jiných objektech. Jednotlivých druhů násilných trestných činů, kam patří např. úmyslné ublížení na zdraví, vyhrožování, vydírání, pohrůžky v úmyslu zmocnit se cizí věci apod., bylo celkem 19 (14,84 %). Krádeže vloupáním se vyznačují tím, že se pachatel s cílem zcizit určitou věc, obohacuje vykrádáním veřejného, resp. osobního majetku. Bylo zaznamenáno 13 případů (10,16 %) krádeží vloupáním. Sexuálně motivované

trestné činy, jako je pohlavní zneužívání a sexuální nátlak se projevil 5krát (3,91 %). Struktura trestných činů je uvedena v grafu č. 26.

Respondenti byli dotazováni, zda znají hranici trestní odpovědnosti. Správnou odpovědí je hranice 15 let. Trestně odpovědnou osobu charakterizuje trestní zákoník v § 25. Jedná se o osobu, která v době spáchání činu dovršila 15. rok svého věku. Přestože by žáci měli být poučení z vyučovacích hodin, 1/3 z nich nezná hranici trestní odpovědnosti, tj. 126 jedinců (36,42 %). Dotazovaní často nerozlišovali mezi významem slov *zletilost* a *trestní odpovědnost*. Někteří jedinci si pod pojmem trestní odpovědnost chybně vysvětlovali počet let odnětí svobody.

Graf 26 Pohled mladistvých na delikventní a protiprávní jednání (%)

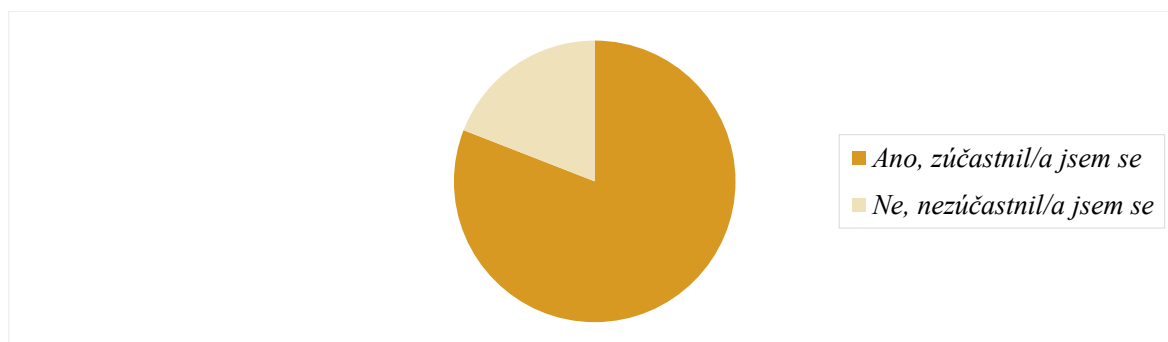


Zdroj: vlastní výzkum

Žádná společnost ve většině případech s kriminální činností nesouhlasí a odsuzuje ji. Podobně je tomu i u dotazovaných respondentů, z nichž více než 50 % (185 dotázaných) delikvenci, či protiprávní jednání odsuzuje. Tito jedinci mohou být dobrým „jádre“ společnosti, zatímco 139 respondentů, což je 40,17 % nad touto problematikou vůbec neuvažuje. Tato část je nedospělá a nevyhraněná. Malou skupinu tvoří žáci (22 respondentů, 6,36 %, kteří se domnívají, že delikvence, kriminální činnost je součástí dospívání a toto jednání, chování jim přijde zcela normální. Skutečnost je zobrazena v grafu č. 27.

Systém prevence kriminality v ČR se uskutečňuje ve třech stupních. Primární místem působení je zejména rodina, škola, ale i veřejnost. Do škol podle potřeby učitelů, nebo na základě rozhodnutí vedení škol přicházejí policisté a formou přednášky a následné diskuse seznamují žáky s určitou problematikou (prezentování odborných a aktuálních informací, obeznámení s trestnou odpovědností atp.). V praxi je pozornost prevence kriminality zaměřena především na problémové třídy základních a středních škol, zejména učilišť.

Graf 27 Účast mládeže na preventivním programu (%)



Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 22 je patrné, že 80,92 %, tj. 280 respondentů se zúčastnilo preventivního programu a 19,08, tj. 66 dotázaným účast na preventivní přednášce chybí.

Bylo zjišťováno, zda účast na přednášce souvisí se znalostí hranice trestní odpovědnosti. Lze se domnívat, že přednášky a besedy policistů s cílovou skupinou položí základy trestního vědomí. Rozdělení je uvedeno v tabulce č. 8.

Tabulka 8 Význam znalosti trestní odpovědnosti a účasti na přednáškách policie

Účast na přednášce	Znalost trestní odpovědnosti		Celkem
	ano	ne	
Ano	188	92	280
Ne	38	28	66
Celkem	226	120	346

Zdroj: vlastní výzkum

S 95 % pravděpodobností lze říci, že účast na besedách policie nemá vliv na znalost trestní odpovědnosti. Respondenti mají více možností, jak se s těmito poznatky seznámit (z vlastní iniciativy, ve škole, od rodičů atp.)

5.3 Návrhy a doporučení pro snížení kriminality mládeže

Vždy je nutné mít na paměti, že každý jedinec je „originálem“, a proto i v práci s dospívajícími je nutné nejdříve poznat jedince a jeho sociální prostředí, než se začne využívat vědeckých poznatků k poznání jedince, nebo celé skupiny dospívajících.

Je potřeba počítat s tím, že značně rozdílné mohou být u dospívajících v hormonální oblasti sexuálního vývoje, či v dalších oblastech vývoje individua. Vyrovnaní se s vnějším charakterem postavy dospívajícího s dospělými jedinci ve svém okolí sehrává rovněž výraznou roli. Zvláště jeho fyzická síla, tak jak ji dospívající chápe, je potřebná pro

potvrzení své jedinečnosti. Důležitý je i celkový vzhled osobnosti v procesu vytváření jeho osobní identity.

Nespokojenost s vlastní identitou spolu s dalšími faktory následně vede k psychické nestabilitě osobnosti dospívajícího. Zde již mohou vzniknout první příznaky problémového chování dětí a mladistvých. Výhodou je ovšem fakt, že se jedná o věkovou skupinu jedinců, se kterou lze ještě určitým způsobem pracovat, vychovávat, usměrňovat ji a přivést na správnou cestu.

Je nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení, zejména policie aktivně prováděla besedy a přednášky žákům základních škol a studentům středních škol, resp. učilišť. Prevence v oblasti kriminality je velmi důležitá. Je potřeba pozitivně působit a předávat relevantní informace zejména jedincům, u nichž kriminální chování zatím nebylo spatřováno. Protože se mládež negativního (kriminálního) chování dopouští zejména ve svém volném čase, bylo by dobré pozornost věnovat vhodnou náplní tohoto času. Policie může na závěr besed zařadit soutěžní kvízy pro potvrzení (ne)znalosti probírané problematiky. Odměnou pro všechny soutěžící by byl připraven certifikát o absolvování kurzu a pro nejlepší diplom.

Protože se struktura kriminality neustále vyvíjí, s rozvojem počítačových technologií se některé druhy delikventního (kriminálního) chování přesouvají na internet, je nutné pružně reagovat na nové hrozby, upozorňovat na ně a vysvětlit mladé generaci, jaká nebezpečí přinášejí. Příkladem je kyberšikana, stalking prostřednictvím počítačové sítě, vyžadování fotografií s choulostivým obsahem. Zásady (ne)chování se na internetu by měly být součástí učebních osnov příslušných vyučovacích předmětů.

Vzhledem ke skutečnosti, že mládež začíná se sexuálním chováním velmi brzy, je nutno na problematiku v souvislosti s rizikovým sexuálním chováním v této oblasti upozorňovat, rodiče by měli své děti poučit a některé záležitosti taktéž vyučovat v příslušných předmětech na základních školách (dříve sexuální výchova, rodinná výchova, či výchova ke zdraví atp.). Školy ovšem nenacházejí vhodné školitele v otázkách sexuální výchovy, nedochází ke skutečnému a odbornému vysvětlení této problematiky. Téma sexuality je okrajově vedeno v předmětech přírodopisu, biologie a tělovědy.

Nerozvíjejí se pouze informační a komunikační technologie, které v současné době představují důležitý prostředek pro komunikaci mladistvých. Komunikací v on-line světě

jsou si jedinci blízcí se svými kamarády, vrstevníky, mnohdy se ovšem nadužíváním těchto technologií ztrácí kontakt s rodinou.

Lze říci, že způsob komunikace mládeže se značně změnil. Při osobním kontaktu se mladí lidé často neobejdou bez cigarety, či alkoholických nápojů. A to již při odchodu ze školy. Vysoká míra konzumace alkoholu a aplikace návykových látek nastává mezi vrstevníky, trávící čas v partě na veřejných místech – na nádražích, u mostů, v podchodech atp. Je nutné, aby mládež postupně přešla na jiný způsob dorozumívání se než prostřednictvím těchto zdraví škodlivých látek.

U mládeže, resp. u jejich skupin (školních tříd), kde se ve větším měřítku vyskytuje určitý druh protispolečenského jednání (šikana, agresivita, vandalismus, krádeže, zneužívání návykových látek – tabáku, alkoholu a ostatních forem psychoaktivních látek), je potřebná součinnost školy, tedy pedagogických pracovníků spolu s policejními orgány. Vzniklá situace se musí začít řešit včas. Problém nastává, pokud k těmto negativním projevům dojde po skončení vyučování mimo budovu školy. Je otázka, zda se těmto problémům nebudou chtít pracovníci škol spíše vyhnout než podniknout aktivní kroky k jejich nápravě. Zvláště tam, kde učitelé s vedením školy se zabývají přestupky pouze ve škole a mimoškolní přestupky nespádají do kompetence jejich řešení. V poslední době jsou známy případy, kdy žáci opakovaně šikanovali svého učitele a svým agresivním chováním mu způsobili újmu na zdraví. Zápornou úlohu sehrála lhostejnost osazenstva celé školy.

Řešení určitých problémů by mohlo přinést také zřizování speciálních schránek důvěry. Tyto schránky by měly být samozřejmostí, mohly by být umístěny ve všech školách, aby jejich prostřednictvím mohl být problém zviditelněn a našlo se řešení s vedením školy. Schránky založené na podobném principu by mohly být umístěny například v každém větším městě, aby byl zajištěn přístup alespoň většiny mladistvých (viz některé upřesňující odpovědi respondentů dotazníkového šetření).

Další možností vzdělávání a informovanosti dětí a mládeže (ale i ostatních obyvatel) by mohly být informační panely. Jejich umístění může být v blízkosti policejního pracoviště či obecních úřadů, ze kterých budou spoluobčané informováni o momentálních problémech. K dispozici by také mohly být poučné filmy, které si škola objedná pro případ předcházení protiprávního chování (krádeže, přepadávání, ničení majetku atp.).

V případech, kdy se jedná o mladistvé osoby, které již započaly s pácháním trestné činnosti, je nutné jim nabídnout specializované poradenství včetně motivace k tomu, aby se trestná činnost neopakovala, došlo k jejich nápravě a jedinec se mohl zařadit zpět do společnosti, získat vzdělání, odbornou kvalifikaci a žít život normálního jedince. Tato snaha, bude-li včasná, má předpoklady být úspěšná.

V souvislosti s mladistvými recidivisty mohou velkou roli hrát nestátní neziskové organizace, zapojení místní komunity, měst v součinnosti s policejními orgány. V určitých případech nelze paušálně stanovovat konkrétní a všeobecné cíle, kterých je potřeba dosáhnout, neboť potřeby, požadavky a kapacity v jednotlivých územích České republiky se různí – ať už jde o stavy policistů, jejich vytíženost, materiální vybavení, v neposlední řadě také finance atp.

Hovoří-li se o činnosti nestátních neziskových organizací, či sdružení nezávislých odborných pracovníků z oblasti psychologie a pracovníků, kteří dobrovolně pracují s rizikovou a ohroženou mládeží, ke své činnosti potřebují finanční prostředky. Peníze pro své fungování mohou při splnění daných kritérií získat ze státního rozpočtu. Mnohdy se ovšem stává, že poskytnuté finanční prostředky jsou stále menší a tím dochází k útlumu činnosti, až dojde k úplnému ukončení této činnosti. Mimo finanční odměny pracovníkům jsou potřeba zajistit prostory, kam by mládež docházela, dále speciální (výtvarné) pomůcky a materiál.

Jde například o sdružení sprejerů, kteří mezi sebou mohou soupeřit na předem určených plochách, které může bezplatně nabídnout město. Výsledným efektem by pak mělo být, že skupina získá určitou prestiž, do níž se budou přidávat další z řad problémové mládeže (bez rozdílu pohlaví, barvy pleti atp.). Aktivity se mohou rozšířit podle nejen potřeb, ale i schopností a zájmů z řad problémových dětí a vhodnosti, či realizovatelnosti této aktivity – výtvarné činnosti, výlety do přírody, společné akce, divadelní vystoupení apod. Všechny uvedené akce pak může veřejnost navštěvovat, setkávat se s mládeží a hovořit s nimi. Mezi mládeží se může vyvinout soutěživost. Souběžně s předchozím uvedeným může vystoupit amatérská kapela z řad mládeže a tím předvést své schopnosti.

Toto působení musí být dobře organizované, to znamená dobře informovaná policie, veřejnost (rušení nočního klidu atp.) a vedoucí pracovníci problémové mládeže. Tímto výchovným působením dojde k vzájemnému respektu a úctě k autoritám (zde dobrovolných pracovníků).

Je nutné zdůraznit zvláště význam nutnosti vládních orgánů na podporu dotování programů neziskovým organizacím zaměřených na uvedenou problematiku. Velmi často chybí informace, kde konkrétní nezisková organizace sídlí a komu může pomoci (zvláště v oblasti bydliště dětí).

Z dotazníkového šetření vyplývá, že mládež svůj volný čas vyplňuje procházením nejrozličnějších stránek na internetu prostřednictvím různých technologií (počítače, tablety, chytré telefony). Internet však obsahuje kromě relevantních informací pro studium a zábavu také nevhodný obsah, který není nijak regulován jak ze strany provozovatelů příslušných internetových stránek, tak ani ze strany rodičů (ať už se jedná o čas jedinců strávených na internetu, či kontrolu konzumovaného obsahu). Tyto prostředky se pro ně staly samozřejmostí, zacházet s nimi umí i nejmladší jedinci. Dá se říci, že se staly povinnou výbavou každého, neboť se jedná v dnešní době o významný prostředek pro dorozumívání se s kamarády a pro studium samotné.

Na současnou generaci nemá takový vliv televize a rozhlas, ale právě internetový obsah. Vysílání obsahu, který není vhodný pro děti a mladistvé je v České republice časově omezen. Hrozí, že by mohl být ohrožen fyzický, psychický, ale i mravní vývoj dětí a mladistvých.

Zde je ovšem spatřován rozpor mezi regulovaným televizním a rozhlasovým vysíláním a obsahem nacházejícím se na internetu, který není nijak regulován, je přístupný každému po prostém odsouhlasení podmínek používání (tedy obdobou čestného prohlášení, ve kterém uživatel potvrdí, že dosáhl plnoletosti apod.). Velmi oblíbená amatérská videa od tzv. youtuberů¹, umístěná na internetu mnohdy obsahují nadávky, vulgarismy, ukazují problémové a delikventní chování, které současnou mladou generaci negativně ovlivňují a účinkující se stávají jejich vzory. Je nutné, aby i toto bylo ošetřeno příslušnou legislativou, nejen kontrolou ze strany rodičů atp. V tomto případě nezbývá nic jiného, než objevený závadný obsah nahlásit příslušným způsobem provozovateli a tím zahájit podnět ke kontrole. Ukázka počínání youtuberů je uvedena v příloze č. 6.

V řadě států jsou známé školní uniformy žáků, které plní několik úloh, mezi nimi například stírání finančních rozdílů mezi rodinami a tím eliminují závist mezi žáky. Určité

¹ Pojmem „youtuber“ je označována osoba, která na příslušný server nahrává videa vlastní tvorby. Veřejnost jejich tvorbu sleduje a díky reklamnímu systému youtuberi získávají finanční odměnu, která v případě těch známějších plyne také z prodeje předmětů vlastní značky.

zásady ve školách závisejí na přístupu ministerstva školství, které vychází vstříc rodičům, kteří mají velmi často zkreslený pohled. Přejí si, aby jejich potomci nemuseli „nic dělat“ a přitom se mít dobře. Pro zvýšení bezpečnosti, kázně, pozornosti a nepáchání nekalostí by bylo vhodné nepoužívat mobilní telefony, zavést ve školách kamerové systémy s výjimkou prostor, kde by byla narušována osobní sféra sledovaných osob (v souladu s nařízením Úřadu pro ochranu osobních údajů ČR). Zvážit by se měla i délka uchovávání pořízených záznamů pro případné další důkazní řízení.

Jedná-li se o páchání protiprávního jednání dětmi a mladistvými v lokalitách vzdálených od působišť policejních stanic, je potřeba, aby policie prováděla hlídky v předem vytipovaných (problémových) oblastech. Je vhodné, aby policie kontrolovala i vzdálenější osady, a to nejen na ohlášení občanů, které má policie povinnost prověřit. Velmi důležitá je součinnost veřejnosti s policií. Její postavení se oproti minulé době zlepšilo, ale záleží na individuálním postoji každého příslušníka policie, sociálních pracovníků apod.

Stále však zůstává významné postavení rodičů v rodině od narození dítěte až po dospělost. Rodiče musí zůstat vzorem a jít příkladem ve vystupování, nejen v soukromí, ale i v práci a ve společnosti. Tím je dán dobrý základ pro vývoj dítěte a nechá se dále rozvíjet.

V nejen globálním měřítku však nelze přehlížet případy současného užití střelných, bodných a jiných zbraní v rukou mladistvých s cílem i zabít. Viz například stanoviska prezidenta Spojených států Donalda Trumpa. Podrobnosti lze nalézt v příloze č. 8. Na tuto problematiku má značný podíl vlivu politická situace.

6 Závěr

Uvedenou etapu vývoje lidského jedince nelze izolovat od ostatních etap vývoje člověka od jeho narození až do ukončení života. Další nepřehlédnutelnou zásadou musí být nutnost posuzovat období dospívání v rámci jak přírodního kontextu života lidí, tak jejich určení, vztahu a komplexními vlivy lidské společnosti. To se týká vazeb a vlivu rodiny, ve které se člověk narodil a následných vlivů sociálního okolí.

Největší změnou trestního práva představovala novelizace zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, která rozšířila paletu jednotlivých kategorií kriminality tak, aby odpovídal současným potřebám. Značným působením policie na mládež, zejména preventivními opatřeními, dochází k řadě zlepšení skoro ve všech kategoriích kriminality. V některých složkách celkové kriminality dochází k úbytku trestné činnosti až na 27% úroveň počátečního období (krádeže vloupáním).

Obecná kriminalita tvoří více 90 % kriminality celkové a do jisté míry předurčuje vývoj celkové kriminality. S výjimkou mravnostní trestné činnosti všechny druhy obecné kriminality vykazují pokles oproti počátečnímu sledovanému období. Počet vražd, který je podkategorií násilné kriminality, v určitých období výrazně klesal (až na 50 % roku 2010), ale stejně se v roce 2017 drží na 116 % počátečního roku.

Vzhledem k závažnosti trestných činů, které se šíří i mezi nižší věkovou kategorií pachatelů, bylo poslanci zvažováno snížení hranice trestní odpovědnosti na 13 let, ale tento návrh byl v Poslanecké sněmovně ČR v roce 2016 zamítnut. Dnešní děti jsou oproti dřívějším generacím natolik vyspělé, že chápou společenskou nebezpečnost svého jednání. Veřejnost a mladiství pachatelé (do 15 let) jsou si vědomi, že jejich protiprávní činnost je nepostizitelná (viz šikana mezi žáky končících ročníků).

Rozvoj osobnosti dospívajícího v uvedeném období je provázen snahou kriticky posuzovat své okolí, ve snaze používat nové způsoby myšlení, které jsou často radikální, což je mnohdy dospělými kritizováno jako chování „nevychovaného fracka“. Je patrné, že vývoj individua v tomto období nesouvisí pouze s jeho vývojem, ale je závislá na rodičích, škole, v účasti na činnosti jedince jak v tradičních, tak netradičních sociálních skupinách apod.

Jedince lze posuzovat z hlediska rodinného vlivu, a z působení celého okolí, které ho obklopuje. Vše živé na této planetě je směřováno k rozvoji druhu i jedince cestou neustálého se vypořádávání s agresivními vlivy, jak přírodního, tak skupinového, u lidí

až společenského prostředí. Proto je třeba se zaměřovat na pochopení, objasňování, přisouzení s cílem následně regulovat osobnostní procesy a projevy.

Proto i při pátrání v konkrétních kauzách, zvláště týkající se nezákonné činnosti dospívajících, lze velmi často vyzorovat právě negativní a mnohdy i agresivní vliv jeho sociálního okolí, na který je nucen dospívající reagovat, rodiče i další sociální, správní i politické autority z toho nevyjímají. Z toho důvodu je nutné, aby to byl stát, který bude i nadále aktivně vstupovat do tohoto procesu komplexního sociálního působení, jehož součástí je i vědecky podpořený vliv na proces dospívání u dětí a mladých lidí. Je vhodné trvale analyzovat sociální aktivity uvnitř společnosti, které se snaží usnadňovat procesy socializace jednotlivých uskupení.

Lidská společnost nyní prochází bouřlivým vývojem, který je iniciován elektronickým propojením, narůstající ekonomické globální agresí, jejíž důsledkem jsou i válečné konflikty současnosti. Všechny tyto faktory ovlivňují i vývoj naší společnosti. Proto je tak důležité v sociální oblasti podporovat komunitní plánování v podpoře nejen dospívajících, ale i ostatních skupin obyvatelstva, jakými jsou senioři, mládež v celé struktuře, všestranné podpoře rodinného života, sociálně a ekonomicky vyloučených skupin obyvatelstva, podpora zájmových činností atd.

Nezletilí kriticky hodnotili funkci rodičů, kteří většinou dobře plní své úkoly. Svě ratolesti vychovávají, finančně zabezpečují, často jsou jim příkladem ve své profesi. Rodiče se zajímají o prospěch a chování svých dětí. Tam, kde by se tak nedělo, jsou vhodné pohovory rodiče s pedagogem, popřípadě besedy rodičů s pedagogy na úrovni tříd. Významný je zájem rodičů o vyplnění volného času dětí. Objevují-li se kamarádi, kteří nejsou svým chováním vhodní, je třeba co nejdříve hovořit se svým potomkem a vysvětlit mu danou situaci. Je-li třeba, toto vysvětlení opakovat.

Zde musí nastoupit odborní pracovníci, a raději dříve než později. Velký podíl má policie, která plní své motto „pomáhat a chránit“. Svým působením formou přednášek v místě bydliště, v klubech důchodců, ale především ve školách přispívají k informovanosti žáků, tím zvyšují jejich ostražitost před případnou kriminalitou. Učí je, jak se chovat, aby se nestali zloději, podvodníky a násilníky.

Za předpokladu, že budou nadále prováděny preventivní programy včetně dobré informovanosti dětí a mladistvých, lze předpokládat, že bude docházet ke snižování těchto negativních jevů ve společnosti.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní publikace

- (1) **HINDLS, Richard.** *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 9788086946436.
- (2) **ZAPLETAL, Josef.** *Kriminologie*. 3. upr. vyd. – dot. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 8085981874.
- (3) **PAVLOVSKÝ, Pavel.** *Soudní psychiatrie a psychologie*. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 9788024726182.
- (4) **SPIRIT, Michal.** *Úvod do studia práva*. 2. vyd., aktualiz. dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. ISBN 9788024752808.
- (5) **PEMOVÁ, Terezie a PTÁČEK, Radek.** *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Vydání první. Praha: Grada. ISBN: 9788024713172.
- (6) **MATOUŠEK, Oldřich a PAZLAROVÁ Hana.** *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 9788024633367.
- (7) **HOLÁ, Lenka.** *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Psyché (Grada), 2011. ISBN: 9788024731347.
- (8) —. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Vydání 1. Praha: Psyché (Grada), 2013. ISBN 9788024741093.
- (9) **ZOUBKOVÁ, Ivana.** *Kontrola kriminality mládeže*. 1, vyd. Dobrá voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 8086473082.
- (10) **VANTUCH, Pavel.** *Trestní zákoník s komentářem*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 9788072636778.
- (11) **ŽATECKÁ, Eva.** *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 9788074788482.
- (12) **HUBINOVÁ, Zuzana.** *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualiz., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Psyché (Grada), 2008. ISBN 9788024715933.
- (13) **NOVOTNÝ, Oto.** *Kriminologie*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN: 8073570262.
- (14) **LANGMEIER, Josef a KREJČÍKOVÁ Dana.** *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Psyché (Grada), 2006. ISBN 9788024712840.
- (15) **NIKL, Jaroslav.** *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Vydání první. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000. ISBN 807251033G.
- (16) **JANOŠOVÁ, Pavlína.** *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Psyché (Grada), 2008. ISBN 9788024722849.
- (17) **MACHOVÁ, Jitka a KUBÁTOVÁ Dagmar.** *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Pedagogika (Grada), 2015. ISBN 9788024753515.

- (18) **FARKOVÁ, Marie.** *Dospělost a její variabilita.* Praha: Psyché (Grada), 2009. ISBN 9788024724805.
- (19) **DOLEJŠ, Martin a OREL Miroslav.** *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování.* 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 9788024452524.
- (20) **MARTÍNEK, Zdeněk.** *Agresivita a kriminalita školní mládeže.* Vyd. 1. Praha: Pedagogika (Grada), 2009. ISBN 9788024723105.
- (21) **NIKL, Jaroslav.** *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci.* Vyd. 1. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2000. ISBN 8072510339.
- (22) **SOBOTKOVÁ, Veronika.** *Rizikové a antisociální chování v adolescenci.* Praha: Psyché (Grada), 2014. ISBN 9788024740423.
- (23) **GEISSELOVÁ, Eli.** *Mít přehled: „Průvodce informačními a poradenskými službami pro mládež v ČR,“* 2012. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 9788087449028.
- (24) **ILLES, Tom.** *Děti a drogy: fakta, informace, prevence.* 2., upr. vyd. Praha: ISV, 2002. ISBN: 8085866501.
- (25) **JELÍNEK, Jiří a kolektiv.** *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 7. vyd. aktualiz. Praha: Leges, 2017. ISBN 9788075022301.
- (26) **MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ Andrea.** *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže.* Vyd. 2. Praha: Portál, 2003. ISBN 807178771x.
- (27) **MATOUŠKOVÁ, Ingrid.** *Aplikovaná forenzní psychologie.* První vydání. Praha: Grada, 2013. ISBN: 9788024745800.
- (28) **JEDLIČKA, Richard.** *Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence.* Vydání 1. Praha: Grada Publishing, a. s., 2015. ISBN 9788024754475.
- (29) **SLAVOMIL Fischer a ŠKODA Jiří.** *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů.* Vydání 1. Praha: Grada Publishing a. s., 2009. ISBN 9788024727813.
- (30) **HUBINKOVÁ, Zuzana.** *Psychologie a sociologie ekonomického chování.* Vydání 1. Praha: Grada Publishing a. s., 2008. ISBN 9788024715933.
- (31) **STŘÍLECKÝ, Vít.** *Česká zahraniční politika: mezi politickým (ne)zájmem a byrokratickou efektivitou.* Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 9788086506937.
- (32) **ZAPLETAL, Josef.** *Prevence kriminality.* Vyd. 1.: PA ČR, 2000. ISBN 8072510479.
- (33) **TOMÁŠEK, Jan.** *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin.* Vydání 1. Praha: Grada Publishing a. s., 2010. ISBN 9788024729824.
- (34) **VESELÁ, Jana a KANIKOVÁ VESELÁ Petra.** *Sociologické aspekty managementu.* Vydání 1. Praha: Sociologie (Grada), 2011. ISBN 9788024727929.

- (35) **WEISS, Petr.** *Sexuální zneužívání dětí.* Praha: Psyché (Grada), 2005. ISBN 8024709295.
- (36) **BALABÁN, Miloš a PERNICA Bohuslav.** *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy.* Vydání první. Praha: Univerzita Karlova v Praze: nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 9788024631509.
- (37) **ŘEZANKOVÁ, Hana.** *Analýza dat z dotazníkových šetření.* Třetí doplněné vydání. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 9788074310621.

7.2 Právní normy

ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1993, částka 2, s. 17-23. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5989>

Sdělení č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989 o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1991, částka 22, s. 502-512. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2434>

ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochrany dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 111, s. 7662-7681. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3328>

ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2003, částka 79, s. 4030-4052. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4163>

ČESKO. Zákon č. 106/1999 Sb. ze dne 11. května 1999 o svobodném přístupu k informacím. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 39, s. 2578-2582. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3256>

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=24084>

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2009, částka 11, s. 354-461. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>

ČESKO. Zákon č. 65/2017 Sb. ze dne 19. ledna 2017 o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2017, částka 21, s. 671-699. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=38185>

ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zařízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 38, s. 1737-1764. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>

ČESKO. Zákon č. 231/2001 Sb. ze dne 17. května 2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2001, částka 87, s. 5038-5064. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3665>

ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2000, částka 36, s. 1658-1685. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3424>

7.3 Internetové zdroje

Policejní prezidium České republiky. *Statistiky kriminality 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016* [online]. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Na správnou cestu! II. *Probační a mediační služba ČR* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/na-spravnou-cestu-ii/>

Prevence. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/prevence>

Sociálně patologické jevy. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/oblasti/socialne-patologicke-jevy>

Péče o děti a dorost a Prevence kriminality. *Ministerstvo zdravotnictví ČR* [online]. [cit. 2017-09-08].

7.4 Elektronické monografie

Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-prevence-kriminality-2008-2011-strategie-pdf.aspx>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Národní strategie primární prevence MŠMT na období 2013–2018* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077>

Ministerstvo vnitra ČR. *Akční plán prevence kriminality 2016 až 2020* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/akcni-plan-2016-2020-pdf.aspx>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. *Manuál pro tvorbu minimálního preventivního programu* [online]. [cit. 2017-09-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/16437/download/>

8 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj celkové kriminality, děti, TSK 101—903 (spácháno skutků)	37
Graf 2 Vývoj hospodářské kriminality, děti, TSK 801—890 (spácháno skutků).....	38
Graf 3 Vývoj počtu zbývající kriminality, děti, TSK 721—790 (spácháno skutků).....	39
Graf 4 Vývoj obecné kriminality, děti, TSK 101—690 (spácháno skutků)	40
Graf 5 Vývoj majetkové kriminality, děti, TSK 311—590 (spácháno skutků).....	42
Graf 6 Vývoj krádeží vloupáním, děti, TSK 311—390 (spácháno skutků)	43
Graf 7 Vývoj krádeží prostých, děti, TSK 411—490 (spácháno skutků).....	44
Graf 8 Vývoj násilné kriminality, děti, TSK 101—190 (spácháno skutků)	45
Graf 9 Vývoj vražd, děti, TSK 101—106 (spácháno skutků)	45
Graf 10 Vývoj ostatní kriminality, děti, TSK 611—690 (spácháno skutků).....	46
Graf 11 Vývoj mravnostní kriminality, děti, TSK 201—290 (spácháno skutků).....	47
Graf 12 Rozdělení respondentů podle věku (%).....	49
Graf 13 Rozdělení respondentů podle typu školy (%).....	50
Graf 14 Rozdělení respondentů podle místa trvalého bydliště (%)	50
Graf 15 Rozdělení respondentů podle typu rodiny (%).....	51
Graf 16 Pokus o podvod, či krádež (%).....	53
Graf 17 Zájem rodičů o prospěch a chování respondentů (%)	55
Graf 18 Zájem rodičů o způsob trávení volného času svých dětí (%).....	56
Graf 19 Rozhodující faktor formování názorů a postojů u mládeže (%).....	56
Graf 20 Způsob trávení volného času mládeže (%).....	58
Graf 21 Osoby, se kterými mládež tráví svůj volný čas (%)	59
Graf 22 Přehled vyzkoušených drog mládeží (počet).....	61
Graf 23 Zastoupení delikventního chování u mládeže (počet)	64
Graf 24 Činitelé ovlivňující protiprávní jednání mládeže (%)	69
Graf 25 Druh spáchaného protiprávního jednání mládeží (%)	70
Graf 26 Pohled mladistvých na delikventní a protiprávní jednání (%)	71
Graf 27 Účast mládeže na preventivním programu (%)	72

9 Seznam tabulek

Tabulka 1 Schéma asociační tabulky	14
Tabulka 2 Struktura celkové kriminality v roce 2010 a 2017.....	36
Tabulka 3 Struktura obecné kriminality v roce 2010 a 2017.....	41
Tabulka 4 Pořadí obecné kriminality podle klesajícího průměrného koeficientu růstu	41
Tabulka 5 Rozdělení žáků podle druhu rodiny a typu studia	52
Tabulka 6 Závislost užití drogy na věku nezletilého	63
Tabulka 7 Vliv pohlaví na páchaní vandalismu.....	67
Tabulka 8 Význam znalosti trestní odpovědnosti a účasti na přednáškách policie	72

10 Seznam obrázků

Obrázek 1 Pojem "kontrola" a "podpora" v sociální práci	17
Obrázek 2 Kategorie kriminality podle TSK.....	27

11 Přílohy

Příloha č. 1: Metodologie dotazníkového šetření

Příloha č. 2: Třídění statistických údajů (prosté tabulky primárních dat)

Příloha č. 3: Tiskopis dotazníku

Příloha č. 4: Rozdělení trestných činů podle takticko-statistické klasifikace (TSK)

Příloha č. 5: Výpočet elementárních charakteristik časových řad vývoje vybraných ukazatelů
kriminální činnosti dětí

Příloha č. 6: Vybrané ukázky výsledků činností delikventního jednání dětí a mladistvých

Příloha č. 7: Ukázky vybraného chování jednotlivců

Příloha č. 8: Aktuální postoje Donalda Trumpa, prezidenta USA

Příloha č. 1: Metodologie dotazníkového šetření

Pojem	Konkretizace
Jednotka zjišťování	<i>studující</i>
Zpravodajská jednotka	<i>škola</i>
Doba (lhůta) zjišťování	<i>1. 5. 2017 – 30. 6. 2017 (61 dní)</i>
Rozsah statistického zjišťování	<i>nevyčerpávající – výběrové</i>
Forma zjišťování	<i>zvlášť organizované šetření – dotazník</i>
Technická stránka zjišťování	<i>tradiční písemná forma (s pomocí tazatele)</i>
Počet dotazníků užitých k analýze	<i>346 (vyřazeny 4 dotazníky z 350 celkových)</i>

Příloha č. 2: Třídění statistických údajů (prosté tabulky primárních dat)

1.) Z jakého typu rodiny pochází?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Úplná rodina ¹⁾	244	70,52
Neúplná rodina ²⁾	94	27,17
Náhradní výchova ³⁾	8	2,31
Celkem validní hodnoty	346	100,00

¹⁾ vč. nesezdaných rodičů

²⁾ bez přítomnosti jednoho z rodičů

³⁾ náhradní rodinná, či ústavní péče

2.) Vyrůstáš jako jedináček, nebo máš sourozence?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Mám jednoho sourozence	173	50,00
Mám dva, nebo více sourozenců	142	41,04
Vyrůstám jako jedináček	31	8,96
Celkem validní hodnoty	346	100,00

3.) Jak podle sebe hodnotíš finanční situaci rodiny?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Vyhovující	193	55,78
Průměrná	132	38,15
Nedostačující	21	6,07
Celkem validní hodnoty	346	100,00

4.) Dostáváš od rodičů, rodinných příslušníků kapesné?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Ano, dostávám	279	80,64
Ne, nedostávám	67	19,36
Celkem validní hodnoty	346	100,00

5.) Projevují rodiče zájem o Tvůj prospěch a chování?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Rozhodně ano	227	65,61
Spíše ano	100	28,90
Spíše ne	14	4,05
Rozhodně ne	5	1,45
Celkem validní hodnoty	346	100,00

6.) Vědí rodiče, jak trávíš svůj volný čas?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Většinou ano	209	60,40
Vždy ano	83	23,99
Většinou ne	47	13,58
Nikdy	7	2,02
Celkem validní hodnoty	346	100,00

7.) Kdo v nejvyšší míře ovlivňuje Tvé názory, postoje?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Rodina, rodinní příslušníci	165	47,69
Kamarádi, vrstevníci	92	26,59
Názory ostatních ignoruji	68	19,65
Někdo jiný	14	4,05
Učitelé	7	2,02
Celkem validní hodnoty	346	100,00

8.) S kým nejčastěji trávíš volný čas?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
S kamarády, partou, vrstevníky	190	54,91
S přítelkyní, přítelem	82	23,70
Sám, sama	63	18,21
Jiná odpověď	11	3,18
Celkem validní hodnoty	346	100,00

9.) Jak nejčastěji trávíš volný čas?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Sportovní aktivity	105	30,35
Kultura, zájmové kroužky	95	27,46
PC, TV, odpočinek	84	24,28
Jiná odpověď	62	17,92
Celkem validní hodnoty	346	100,00

10.) Vyzkoušel/a jsi někdy drogu?

více odpovědí

Odpověď	Počet	Struktura %
Ano, vyzkoušel/a	243	70,23
Ne, nevyzkoušel/a	103	29,77
Celkem validní hodnoty	346	100,00

Odpověď	Počet	Struktura % (z = 366)	Struktura % (z = 346)
Tvrdé se středním rizikem – alkohol	226	61,75	65,32
Měkké s nižším rizikem – kokový čaj, marihuana, hašiš	106	28,96	30,64
Tvrdé se středním rizikem – efedrin, kodein, extáze	20	5,46	5,78
Tvrdé s vysokým rizikem – pervitin, kokain	8	2,19	2,31
Tvrdé s velmi vysokým rizikem – crack, durman, morfin, heroin, toluen	3	0,82	0,87
Jiná odpověď	3	0,82	0,87
Celkem validní hodnoty	366	100,00	

11.) Od koho bys čekal/a, že ti nabídne drogu?

více odpovědí

Odpověď	Počet	Struktura % (z = 422)	Struktura % (z = 346)
Kamarád, kamarádka, vrstevníci	222	52,61	64,16
Cizí člověk	182	43,13	52,60
Učitel, učitelka	9	2,13	2,60
Jiná odpověď	9	2,13	2,60
Celkem validní hodnoty	422	100,00	

12.) Kterých z forem delikventního chování ses osobně dopustil/a?

více odpovědí

Odpověď	Počet	Struktura %
Delikventního chování jsem se dopustil/a	328	94,80
Delikventního chování jsem se nedopustil/a	18	5,20
Celkem validní hodnoty	346	100,00

Odpověď	Počet	Struktura % (z = 1 078)	Struktura % (z = 346)
Lhaní	269	24,95	77,75
Závislostní chování	127	11,78	36,71
Agresivita	126	11,69	36,42
Rizikové chování na internetu	124	11,50	35,84
Vandalismus	84	7,79	24,28
Rizikové sexuální chování	71	6,59	20,52
Extrémní sporty, hazardní aktivity	63	5,84	18,21
Squatting	53	4,92	15,32
Antisemitismus, intolerance, rasismus, xenofobie	37	3,43	10,69
Šikana vč. kyberšikany	33	3,06	9,54
Rizikové chování v dopravě	31	2,88	8,96
Kriminální chování	25	2,32	7,23
Extremismus	18	1,67	5,20
Užívání anabolik a steroidů	15	1,39	4,34
Jiná odpověď	2	0,19	0,58
Celkem validní hodnoty	1 078	100,00	

13.) Dostal/a jsi někdy nápad/ toužil jsi odcizit/ získat určitý předmět podvodem/ léčkou? 1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Ne	289	83,53
Ano	57	16,47
Celkem validní hodnoty	346	100,00

14.) Uvědomuješ si, že za každý trestný čin následuje odpovídající postih?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Ano, této skutečnosti jsem si vědom/a	336	97,11
Nejsem si toho vědom/a	10	2,89
Celkem validní hodnoty	346	100,00

15.) Spáchal/a jsi podle sebe trestný čin, pokud ano – z jakého důvodu?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Ne, nespáchal/a jsem podle sebe trestný čin	240	69,36
Ano, spáchal/a jsem podle sebe trestný čin	106	30,64
Celkem validní hodnoty	346	100,00

Odpověď	Počet	Struktura % (z = 106)
Vlivem kamarádů/ vrstevníků/ party	45	42,45
Jen tak/ z nudy/ adrenalin	38	35,85
Z nerozvážnosti	18	16,98
Z jiného důvodu	5	4,72
Celkem validní hodnoty	106	100,00

16.) Jakého druhu kriminálního jednání ses podle sebe dopustil/a?

více odpovědí

Odpověď	Počet	Struktura % (z = 128)	Struktura % (z = 106)
Ostatní kriminalita	67	52,34	63,21
Krádeže prosté	24	18,75	22,64
Násilného činu	19	14,84	17,92
Krádeže vloupáním	13	10,16	12,26
Mravnostního činu	5	3,91	4,72
Celkem validní hodnoty	128	100,00	

17.) Víš, jaká je v ČR hranice trestní odpovědnosti?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Hranice činí 15 let [správná odpověď]	220	63,58
Jiná odpověď	126	36,42
Celkem validní hodnoty	346	100,00

18.) Jaký je tvůj postoj k delikventnímu a protiprávnímu jednání?

1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Tuto činnost odsuzuji	185	53,47
Nepřemýšlel/a jsem nad tím	139	40,17
Přijde mi to normální, je to součást dopívání	22	6,36
Jiná odpověď	0	0,00
Celkem validní hodnoty	346	100,00

19.) Zúčastnil/a ses někdy preventivního programu (přednášky, besedy, sezení) např. s policisty ve vaší škole či obci? 1 odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Ano, zúčastnil/a jsem se	280	80,92
Ne, nezúčastnil/a jsem se	66	19,08
Celkem validní hodnoty	346	100,00

20.) Pohlaví 1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Žákyně/ studentka	201	58,09
Žák/ student	145	41,91
Celkem validní hodnoty	346	100,00

21.) Věk 1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
13 let	36	10,41
14 let	47	13,58
15 let	37	10,69
16 let	93	26,88
17 let	133	38,44
Celkem validní hodnoty	346	100,00

22.) Studuji... 1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
Základní škola	102	29,48
Střední škola ¹⁾	137	39,60
Učiliště ²⁾	107	30,92
Celkem validní hodnoty	346	100,00

¹⁾ úplné všeobecné, nebo odborné středoškolské vzdělání

²⁾ odborné, či střední odborné učiliště

23.) Bydliště, obec: 1 možná odpověď

Odpověď	Počet	Struktura %
– 500 obyvatel	109	31,50
501 – 3 000 obyvatel	66	19,08
3 001 – 10 000 obyvatel	39	11,27
10 001 – 50 000 obyvatel	100	28,90
50 001 – 150 000 obyvatel	31	8,96
150 001 + obyvatel	1	0,29
Celkem validní hodnoty	346	100,00

Příloha č. 3: Tiskopis dotazníku, 1 z 5

DOTAZNÍK¹

PŘÍLOHA

Vážený žáci a studenti,

jmenuji se Jiří Holec, jsem studentem druhého ročníku Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. V rámci své závěrečné práce „Analýza dlouhodobého vývoje a struktury kriminality mládeže v ČR a možnosti jejího snižování“ provádím dotazníkové šetření. Rád bych vás požádal o spolupráci při jeho vyplnění.

Dotazník je **zcela anonymní a dobrovolný**, proto vás žádám o pravdivost odpovědí. Žádná z odpovědí nebude považována za špatnou. Výsledky průzkumu budou použity výhradně pro akademické účely. Vyplnění by vám nemělo zabrat více než 15 minut. Své odpovědi prosím označujte křížky do příslušných okének , pro upřesnění odpovědí využijte volná pole. Není-li uvedeno jinak, označte, prosím, jednu odpověď.

Děkuji vám za ochotu.

Jiří Holec

RODINA A RODINNÉ VZTAHY

1.) Z jakého typu rodiny pocházíš?

- 1.1 Úplná rodina (včetně nesezdaných rodičů)
1.2 Neúplná rodina (bez přítomnosti jednoho z rodičů)
1.3 Náhradní výchova (náhradní rodinná péče či ústavní péče)

2.) Vyrůstáš jako jedináček, nebo máš sourozence?

- 2.1 Vyrůstám jako jedináček
2.2 Mám jednoho sourozence
2.3 Mám dva nebo více sourozenců

3.) Jak podle sebe hodnotíš finanční situaci rodiny?

- 3.1 Vyhovující
3.2 Průměrná
3.3 Nedostačující

4.) Dostáváš od rodičů, rodinných příslušníků kapesné?

- 4.1 Ano, dostávám
4.2 Ne, nedostávám

5.) Projevují rodiče zájem o Tvůj prospěch a chování?

- 5.1 Rozhodně ano
5.2 Spíše ano
5.3 Spíše ne
5.4 Rozhodně ne

¹ Dotazník navrhl Jiří Holec

Tiskopis dotazníku, 2 z 5

6.) Vědí rodiče, jak trávíš svůj volný čas?

- 6.1 Vždy ano
6.2 Většinou ano
6.3 Většinou ne
6.4 Nikdy

7.) Kdo v nejvyšší míře ovlivňuje Tvé názory, postoje?

- 7.1 Rodina, rodinní příslušníci
7.2 Kamarádi, vrstevníci
7.3 Učitelé
7.4 Někdo jiný (youtubeři atp.), vepiš _____
7.5 Názory ostatních ignoruji

VOLNÝ ČAS

8.) S kým nejčastěji trávíš volný čas?

- 8.1 Sám, sama
8.2 S kamarády, partou, vrstevníky
8.3 Přítelkyní, přítelem
8.4 Jiná odpověď, vepiš _____

9.) Jak nejčastěji trávíš volný čas?

- 9.1 Počítač, televize, odpočinek
9.2 Kultura, zájmové kroužky (hudba, tanec, výtvarné činnosti atp.)
9.3 Sportovní aktivity
9.4 Jiná odpověď, vepiš _____

NÁVYKOVÉ LÁTKY

10.) Vyzkoušel/a jsi někdy drogu? (zaškrtni skupinu/ skupiny drog)

Možno zvolit více odpovědí.

- 10.1 Měkké s nižším rizikem – kokový čaj, marihuana, hašíš
10.2 Tvrdé se středním rizikem – alkohol
10.3 Tvrdé se středním rizikem – efedrin, kodein, extáze
10.4 Tvrdé s vysokým rizikem – pervitin, kokain
10.5 Tvrdé s velmi vysokým rizikem – crack, durman, morfin, heroin, toluen
10.6 Jiná odpověď/ neumím zařadit, vepiš _____
10.7 Nikdy jsem nezkusil/a žádnou drogu

Tiskopis dotazníku, 3 z 5

11.) Od koho bys čekal/a, že ti nabídne drogu?

Možno zvolit více odpovědí.

- 11.1 Kamarád, kamarádka, vrstevníci
11.2 Cizí člověk
11.3 Učitel, učitelka
11.4 Jiná odpověď, vepiš _____

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ A KRIMINALITA

Delikvence je takové chování, které není v souladu s právními předpisy nebo "pouze" se společenskými normami. Jedná se např. o záškoláctví, sprejství, lhaní. Vyjmenované formy delikvence však nejsou postihnutelné, ovšem řada trestných činů z nich vychází.

12.) Kterých z forem delikventního chování ses osobně dopustil/a?

Možno zvolit více odpovědí.

- 12.1 Agresivita (př. sklon k nepřátelskému nebo útočnému jednání)
12.2 Antisemitismus (nepřátelství vůči židům), intolerance, rasismus, xenofobie (odpor vůči všemu cizímu)
12.3 Extrémní sporty, hazardní aktivity (př. ježdění mezi vagony metra, vlaku, lezení po střechách)
12.4 Extremismus (jednání, ideologie, neuznávání společenských standardů)
12.5 Kriminální chování (nejčastěji drobné krádeže)
12.6 Lhaní
12.7 Rizikové chování v dopravě (př. neznalost dopravních předpisů, vliv návykových látek)
12.8 Rizikové chování na internetu (př. nevhodný a nelegální obsah, nelegální stahování filmů, hudby atp.)
12.9 Rizikové sexuální chování (př. předčasný pohlavní styk, náhodná známost, sex bez kondomu)
12.10 Squatting (obsazování opuštěných či neobývaných budov)
12.11 Šikana vč. kyberšikany (šikana prostřednictvím počítače)
12.12 Užívání anabolik a steroidů (látek zvyšující tvorbu svalové hmoty)
12.13 Vandalismus (př. poškozování veřejného majetku – osvětlení, lavičky, ve škole, vč. graffiti)
12.14 Závislostní chování (př. alkohol, cigarety, gambling, nadměrné užívání PC, různé formy závislostí)
12.15 Nedopustil/a jsem se žádného delikventního chování

13.) Dostal jsi někdy nápad/ toužil/a jsi odcizit/získat určitý předmět podvodem/léčkou/krádeží?

- 13.1 Ano, jaký? (volitelně) _____
13.2 Ne

Kriminalita označuje souhrn činů, které jsou uvedeny v trestním zákoníku. Kriminalita mládeže představuje jednání osob do věku 18 let. Trestný čin je charakteristický překročením nejen společenských, ale i právních norem, je pro společnost nebezpečný a pachatel činí úmyslně.

Tiskopis dotazníku, 4 z 5

14.) Uvědomuješ si, že za každé protiprávní jednání následuje odpovídající postih?

- 14.1 Ano, této skutečnosti jsem si vědom/a
14.2 Nejsem si toho vědom/a

15.) Dopustil/a ses podle sebe protiprávního jednání – z jakého důvodu? Jestliže ses podle sebe žádného protiprávního jednání nedopustil/a, pokračuj na otázku č. 17.

- 15.1 Jen tak/ z nudy/ adrenalin
15.2 Z nerozváženosti
15.3 Vlivem kamarádů/ vrstevníků/ party
15.4 Nikdy jsem žádný trestný čin nespáchal/a

16.) Jakého druhu kriminálního jednání ses podle sebe dopustil/a?

Možno zvolit více odpovědí.

(zaškrtni skupinu/ skupiny činů)

- 16.1 Násilného činu – vražda, úmyslné ublížení na zdraví, vyhrožování, vydírání, neoprávněné vniknutí do domu/ bytu, užití násilí/ pohrůžky v úmyslu zmocnit se cizí věci apod.
16.2 Mravnostního činu – znásilnění, pohlavní zneužívání, sexuální nátlak apod.
16.3 Krádeže vloupáním – do obchodů, rodinných domků, ostatních objektů, chat, škol, kiosků... apod.
16.4 Krádeže prosté – kapesní krádeže, krádeže na osobách, krádeže motorových vozidel, krádeže věcí z automobilů, krádeže v bytech, rodinných domech a v jiných objektech apod.
16.5 Ostatní kriminalita – sprejersství, výtržnictví (napadání jiného, hanobení hrobu, historické/ kulturní památky, rušení sportovního utkání/ obřadu lidí), nedovolená výroba a držení omamných látek a jedů (vč. nabízení, zprostředkování, prodeje atp.)
16.6 Jiná odpověď/ neumím zařadit, vepiš _____

17.) Víš, jaká je v ČR hranice trestní odpovědnosti? (doplň)

17.1. Myslím si, že tato hranice činí _____ let.

18.) Jaký je tvůj postoj k delikventnímu a protiprávnímu jednání?

- 18.1 Tuto činnost odsuzuji
18.2 Nepřemýšlel/a jsem nad tím
18.3 Přejde mi to normální, je to součást dospívání
18.4 Jiná odpověď, vepiš _____

19.) Zúčastnil/a ses někdy preventivního programu (přednášky, besedy, sezení) např. s policisty ve vaší škole či obci?

- 19.1 Ano, zúčastnil/a jsem se
19.2 Ne, nezúčastnil/a jsem se

Tiskopis dotazníku, 5 z 5

OBECNÉ

20.) Jsem...

- 20.1 Žákyně/ studentka
20.2 Žák/ student

21.) Věk...

- 21.1 13 let
21.2 14 let
21.3 15 let
21.4 16 let
21.5 17 let
21.6 18 let a více

22.) Studuji...

- 22.1 Základní školu
22.2 Střední školu (*úplně všeobecné nebo odborné SŠ vzdělání*)
22.3 Učiliště (*odborné či střední odborné učiliště*)

23.) Bydliště, obec:

- 23.1 do 500 obyvatel
23.2 nad 500 do 3 000 obyvatel
23.3 nad 3 000 do 10 000 obyvatel
23.4 nad 10 000 do 50 000 obyvatel
23.5 nad 50 000 do 150 000 obyvatel
23.6 nad 150 000 obyvatel
23.7 nejsem si jist/á, kam obec zařadit, vepiš _____

Konec dotazníku

Milí žáci a studenti, děkuji vám za čas strávený při vyplnění dotazníku. Záznamový arch prosím předejte svému pedagogovi. Přeji vám pěkný den.

Příloha č. 4: Rozdělení trestných činů podle takticko-statistické klasifikace (TSK)²

Násilné trestné činy

TSK	Název (§ TSK)
101	Vraždy loupežné (§ 140)
102	Vraždy sexuální (§ 140)
103	Vraždy motiv. osob. vztahy (§ 140)
104	Vraždy na objednávku (§ 140)
105	Vraždy novorozence matkou (§ 142)
106	Vraždy ostatní (§ 140)
101–106	Vraždy celkem
111	Usmrcení lidského plodu – pomoc a svádění ženy (§ 161, 162)
112	Usmrcení lidského plodu – se souhlasem ženy (§ 160)
113	Usmrcení lidského plodu – bez souhlasu ženy (§ 159)
115	Zabití (§ 141)
116	Usmrcení z nedbalosti (§143)
121	Opuštění dítěte (§195)
122	Únos (§ 200)
131	Loupeže (§173)
132	Loupeže na finančních institucích (§ 173)
141	Násilí proti úř. osob. a org. veřejné moci mimo polic.
142	Násilí proti úř. osob. a org. veřejné moci policistovi. (§ 323–326)
143	Násilí proti úř. osob. a org. veřejné moci obecnímu policistovi (§ 323–326)
151	Úmyslné ublížení na zdraví (§ 145–146a)
161	Rvačky (§ 158)
171	Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel (§ 352)
172	Braní rukojmí (§ 174)
173	Nebezpečné vyhrožování (§ 353)
174	Nebezpečné pronásledování (§ 354)
181	Vydírání (§ 175)
182	Omez. a zbavení os. svobody (§ 169–171)
183	Porušování domovní svobody (§ 178)
184	Neopr.zás.do práva domu, bytu... (§ 208)
185	Týrání svěřené osoby (§ 198)
186	Týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)
187	Omezování svobody vyznání (§ 176)
188	Útisk (§ 177)
189	Porušování svobody sdružování a shromažďování (§ 179)
190	Ostatní násilné trestné činy (§ 144,149, 172)
101-190	Násilné činy celkem

² Zpracováno podle standardizovaného tiskopisu „Statistický výkaz za období od DD.MM.RR do DD.MM.RR“ Policejního prezidia ČR. Zkratka „§ TZ“ značí odkaz na příslušný paragraf zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

Mravnostní trestné činy

TSK	Název
201	Znásilnění (§ 185)
202	Sexuální nátlak (§ 186)
211	Pohlavní zneužívání v závislosti (§ 187/2)
212	Pohlavní zneužívání ostatní (§ 187/1, 3, 4)
213	Komerční forma sexuálního zneužívání v závislosti (§ 187/2)
214	Komerční forma sexuálního zneužívání ostatní (§ 187/ 1, 3, 4)
231	Ostatní pohlavní úchytky (§ 358)
241	Šíření pornografie (§ 191)
251	Ohrožování pohlavní nemocí (§ 155)
252	Ublížení na zdraví pohlavní nemocí (§ 145, 146, 152)
253	Ublížení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalosti (§ 143, 147, 148, 153)
271	Kuplířství (§ 189)
280	Soulož mezi příbuznými (§ 188)
281	Obchodování s lidmi (§ 168)
290	Ostatní mravnostní trestné činy (§ 190–194)
201-290	Mravnostní činy celkem

Majetkové trestné činy

TSK	Název
311	Krádeže vloupáním do obchodů (§ 205)
312	Krádeže vloupáním do výkladních skříní (§ 205)
321	Krádeže vloupáním do restaurací a hostinců (§ 205)
322	Krádeže vloupáním do ubytovacích objektů (§ 205)
323	Krádeže vloupáním do kiosků (§ 205)
324	Krádeže vloupáním do jídelen, závodních kuchyní a stravovacích zařízení (§ 205)
331	Kr. vloupáním do objektů, kde se nacházejí starožitnosti a umělecké předměty – mimo obchodů (§ 205)
332	Krádeže vloupáním do kulturních objektů, mimo uvedené v 331 (§ 205)
341	Krádeže vloupáním do pokladen a pancéřových skříní (§ 205)
350	Krádeže vloupáním do výpočetních středisek (§ 205)
351	Krádeže vloupáním do škol (§ 205)
371	Krádeže vloupáním do bytů (§ 178, 205)
372	Krádeže vloupáním do víkendových chat soukromých osob (§ 178, 205)
373	Krádeže vloupáním do rodinných domků (§ 178, 205)
390	Krádeže vloupáním do ostatních objektů (§ 178, 205)
311-390	Krádeže vloupáním celkem
411	Krádeže kapesní (§ 205)
412	Krádeže při pohlavním styku (§ 205)
413	Krádeže jiné na osobách (§ 205)
421	Krádeže mezi zaměstnanci na pracovišti (§ 205)
431	Krádeže motorových vozidel dvoustopých (§ 205, 207)
432	Krádeže motorových vozidel jednostopých (§ 205, 207)
433	Krádeže věcí z automobilů (§ 205)
434	Krádeže součástí motorových vozidel (§ 205)
435	Krádeže jízdních kol (§ 205, 207)
441	Krádeže domácího zvířectva (§ 205)
451	Krádeže v bytech a rodinných domech (§ 205)

Majetkové trestné činy – pokračování tabulky

TSK	Název
461	Krádeže věcí na nádražích (§ 205)
462	Krádeže věcí během jízdy v DP (§ 205)
471	Krádeže v objektech se starožitnostmi a uměleckými předměty (§ 205)
480	Krádeže v jiných objektech (§ 205)
490	Krádeže ostatní (§ 205)
411-490	Krádeže prosté celkem
511	Podvod (§ 209)
521	Zpronevěra (§ 206)
530	Neoprávněné užívání cizí věci (§ 207)
588	Zatajení věci (§ 219)
589	Poškozování cizí věci (§ 228)
590	Pytláctví a ostatní majetkové trestné činy (§ 304)
311-590	Majetkové činy celkem

Ostatní kriminální činy

TSK	Název
611	Výtržnictví (§ 358, 359)
612	Výtrž. na sportovních a veřejných akcích (§ 358)
613	Sprejerství (§ 228/2)
614	Výtržnictví – útoky na záchranáře (§ 358)
631	Ohrožování výchovy mládeže (§ 201, 202)
632	Podávání alkoholických nápojů mládeži (§ 204)
633	Obchodování s dětmi (§ 169)
634	Nedovolené překročení státní hranice (§ 339–341, 343)
635	Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného (§ 283)
636	Šíření toxikománie (§ 287)
637	Zneužívání pravomoci úřední osoby (§ 329)
639	Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§180)
640	Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti (§ 330)
641	Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro sebe (§ 284)
642	Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro výrobu (§ 286)
643	Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou látku (§ 285)
644	Výroba a nakládání s látkami s hormonálním účinkem (§ 288)
651	Požáry (§ 228, 272, 273)
652	Výbuchy (§ 228, 272, 273)
662	Nedovolené ozbrojování (§ 279)
663	Maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337)
664	Překupnictví a přechovávači – podílíctví (§ 214, 215)
690	Ostatní kriminální trestné činy (§ 338, 432)
611-690	Ostatní kriminální činy celkem
100-690	Obecná kriminalita celkem

Zbývající kriminalita

TSK	Název
721	Nadržování (§ 366)
730	Veškeré nehody – úmyslné (§ 145, 146, 228, 272, 274, 360)
731	Dopravní nehody silniční – nedbal. (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)
732	Dopravní nehody letecké – nedbal. (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)
733	Dopravní nehody vodní – nedbal. (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)
741	Železniční nehody – nedbal. (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)
742	Nehody kombinované – železniční – silniční – nedbal. (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)
750	Ublížení na zdraví z nedbalosti – pracovní úrazy (§ 143, 147, 148, 274)
751	Ublížení na zdraví z nedbalosti – ostatní (§ 143, 147, 148, 274)
762	Poškozování věřitele (§ 222)
763	Zvýhodňování věřitele (§ 223)
771	Ohrožení pod vlivem návykových látek, opilství (§ 274, 360)
772	Zanedbání povinné výživy (§ 196)
781	Získání kontroly nad plavidlem, vzdušným dopravním prostředkem (§290)
782	Sdělení nepravdivé informace (§ 291)
783	Zavlečení VDP do ciziny (§ 292)
784	Týrání zvířat (§ 302, 303)
785	Šíření poplašné zprávy (§ 357)
786	Účast na organizované zločinecké skupině (§ 361)
787	Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355)
788	Podněcování k národnostní a rasové nenávisti (§ 356)
789	Podpora a propagace hnutí (§ 400, 401, 403, 404, 405)
790	Ostatní trestná činnost (§149-151,164-167,181-184,218,220,221,227,272,273,275-278,280,328,335,336,344-347,350,351,364-368)
721-790	Zbývající kriminalita celkem

Hospodářské trestné činy

TSK	Název
801	Trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži (248)
803	Neoprávněné podnikání (§ 251)
806	Poškozování spotřebitele (§ 253)
807	Pašování a krácení cla (§ 261)
808	Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254)
810	Porušování povinnosti v řízení o konkurenci (§ 225)
811	Porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 220, 221)
812	Krádež (§ 205)
813	Neoprávněné užívání cizí věci (§ 207)
814	Poškozování cizí věci (§ 228)
815	Podvody proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění (§ 209)
816	Ochrana měny (§ 233)
817	Padělání známek a kolků (§ 245, 246)
819	Krácení daně (§ 240)
820	Zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 329)
821	Úplatkářství – přijímání úplatku (§ 331)
822	Poškozování věřitele (§ 222)
823	Padělání a pozměňování veřejné listiny (§ 348)
824	Nedovolená výroba a držení státní pečeti a úředního razítka (§ 349)
825	Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami (§ 156, 157)

Hospodářské trestné činy – pokračování tabulky

TSK	Název
826	Vystavení nepravdivého potvrzení (§ 259, 260)
827	Neoprávněné užívání motorového vozidla (§ 207)
828	Poruš. tajemství doprav. zpráv (§ 182)
829	Zpronevěra (§ 206)
830	Podvod (§ 209)
831	Pletichy při veřejné soutěži a dražbě (§ 256, 257, 258)
832	Porušování předp. o nakládání s kontrolovaným zbožím a technolog. (§ 262, 263, 264)
833	Zneužívání informací v obchodním styku (§ 255, 255a)
834	Neoprávněné provozování loterie (§ 252)
835	Porušování předpisů o nálepkách (§ 244)
836	Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180)
837	Ostatní trestné činy proti měně (§ 235, 236, 237, 239)
838	Neoprávněné držení plat. karty (§ 234)
839	Porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (§ 265, 266, 267)
840	Rozkr. přepr. zás. – železničních (§ 205, 206, 209)
841	Rozkr. přepr. zás. - poštovních (§ 205, 206, 209)
842	Rozkr. přepr. zás. - silničních (§ 205, 206, 209)
843	Rozkr. přepr. zás. - leteckých (§ 205, 206, 209)
844	Rozkr. přepr. zás. - lodních (§ 205, 206, 209)
845	Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti (§ 330)
846	Úplatkářství – podplácení (§ 332)
847	Úplatkářství – nepřímé (§ 333)
848	Zvýhodňování věřitele (§ 223)
849	Pletichy při řízení konk. a vyr. (§226)
850	Ohrožení poškození životního prostředí – úmyslné
851	Ohrožení poškození životního prostředí – z nedbalosti
852	Předlužení (§ 224)
853	Neoprávněné vydání cenného papíru (§ 249)
854	Manipulace s kurzem investičních nástrojů (§ 250)
855	Nedovolená výroba radioaktivního materiálu (§ 281, 282)
860	Podílnictví (§ 214, 215)
861	Porušování práv k ochranné známce (§ 268)
862	Porušování průmyslových práv (269)
863	Porušování autorského práva, k databázi a padělání díla (§ 270, 271)
864	Zastření původu věci (§ 216, 217)
865	Poškozování a zneužívání záznamu na nosiči informací (§ 230-232)
866	Provozování nepoctivých her a sázek (§ 213)
870	Havárie a provozní poruchy – z nedbalosti
871	Havárie a provozní poruchy – úmyslné
880	Pojistný podvod (§ 210)
881	Úvěrový podvod (§ 211)
882	Dotační podvod (§ 212)
885	Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243)
886	Neodvedení daně pojistného na sociální zabezpečení, zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
890	Ostatní hospodářské trestné činy (§ 181, 183, 218, 227, 229, 247, 280, 305-307, 337)
801-890	Hospodářské činy celkem
101-903	Celková kriminalita

Příloha č. 5: Výpočet elementárních charakteristik časových řad vývoje vybraných ukazatelů kriminální činnosti dětí³

Vývoj celkové kriminality dle TSK 101—903 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přírůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	1 584	5 339	6 698	×	×	×	100,00 %
2011	2	1 636	5 427	6 810	112	1,67 %	101,67 %	101,67 %
2012	3	1 463	4 713	5 963	-847	-12,44 %	87,56 %	89,03 %
2013	4	1 286	3 845	4 437	-1526	-25,59 %	74,41 %	66,24 %
2014	5	1 350	3 367	4 566	129	2,91 %	102,91 %	68,17 %
2015	6	1 308	2 747	3 944	-622	-13,62 %	86,38 %	58,88 %
2016	7	1 072	2 111	3 059	-885	-22,44 %	77,56 %	45,67 %
2017	8	1 062	2 140	3 088	29	0,95 %	100,95 %	46,10 %
Σ	×	10 761	29 689	38 565	×	×	×	×
2018 ⁴	9	×	×	2 269,11	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	4 820,63
<i>Maximum</i>	6 810
<i>Minimum</i>	3 059
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8953
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	2 764,64

Vývoj hospodářské kriminality dle TSK 801—890 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přírůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	53	233	282	×	×	×	100,00 %
2011	2	63	147	206	-76	-26,95 %	73,05 %	73,05 %
2012	3	45	198	238	32	15,53 %	115,53 %	84,40 %
2013	4	30	119	147	-91	-38,24 %	61,76 %	52,13 %
2014	5	56	125	173	26	17,69 %	117,69 %	61,35 %
2015	6	48	108	154	-19	-10,98 %	89,02 %	54,61 %
2016	7	35	98	133	-21	-13,64 %	86,36 %	47,16 %
2017	8	34	75	107	-26	-19,55 %	80,45 %	37,94 %
Σ	×	364	1 103	1 440	×	×	×	×
2018 ⁴	9	×	×	100,49	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	180,00
<i>Maximum</i>	282
<i>Minimum</i>	107
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8707
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	93,17

³ Zdroj dat: Policie ČR („Statistické přehledy kriminality“) a informace zveřejňované podle § 5odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Vývoj zbývající kriminality dle TSK 721—790 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	53	193	245	×	×	×	100,00 %
2011	2	40	194	230	-15	-6,12 %	93,88 %	93,88 %
2012	3	49	150	197	-33	-14,35 %	85,65 %	80,41 %
2013	4	31	122	152	-45	-22,84 %	77,16 %	62,04 %
2014	5	39	121	159	7	4,61 %	104,61 %	64,90 %
2015	6	35	93	126	-33	-20,75 %	79,25 %	51,43 %
2016	7	32	59	91	-35	-27,78 %	72,22 %	37,14 %
2017	8	32	57	89	-2	-2,20 %	97,80 %	36,33 %
Σ	×	311	989	1 289	×	×	×	×
2018 ⁵	9	×	×	66,42	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	161,13
<i>Maximum</i>	245
<i>Minimum</i>	89
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8653
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	77,01

Vývoj obecné kriminality dle TSK 101—690 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	1 478	4 913	6 171	×	×	×	100,00 %
2011	2	1 533	5 086	6 374	203	3,29 %	103,29 %	103,29 %
2012	3	1 369	4 365	5 528	-846	-13,27 %	86,73 %	89,58 %
2013	4	1 225	3 604	4 638	-890	-16,10 %	83,90 %	75,16 %
2014	5	1 255	3 121	4 234	-404	-8,71 %	91,29 %	68,61 %
2015	6	1 225	2 546	3 664	-570	-13,46 %	86,54 %	59,37 %
2016	7	1 006	1 977	2 861	-803	-21,92 %	78,08 %	46,36 %
2017	8	995	1 985	2 866	5	0,17 %	100,17 %	46,44 %
Σ	×	10 086	27 597	36 336	×	×	×	×
2018 ⁵	9	×	×	2 090,23	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	4 542,00
<i>Maximum</i>	6 374
<i>Minimum</i>	2 861
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8962
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	2 568,58

⁵ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Vývoj majetkové kriminality dle TSK 311—590 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	748	3 033	3 627	×	×	×	100,00 %
2011	2	848	3 083	3 750	123	3,39 %	103,39 %	103,39 %
2012	3	649	2 605	3 113	-637	-16,99 %	83,01 %	85,83 %
2013	4	590	2 052	2 514	-599	-19,24 %	80,76 %	69,31 %
2014	5	515	1 702	2 128	-386	-15,35 %	84,65 %	58,67 %
2015	6	536	1 264	1 743	-385	-18,09 %	81,91 %	48,06 %
2016	7	368	851	1 149	-594	-34,08 %	65,92 %	31,68 %
2017	8	403	889	1 216	67	5,83 %	105,83 %	33,53 %
Σ	×	4 657	15 479	19 240	×	×	×	×
2018 ⁶	9	×	×	654,56	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	2 405,00
<i>Maximum</i>	3 750
<i>Minimum</i>	1 149
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8555
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	1 040,24

Vývoj krádeží vloupáním dle TSK 311—390 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	319	1 277	1 499	×	×	×	100,00 %
2011	2	335	1 358	1 570	71	4,74 %	104,74 %	104,74 %
2012	3	229	1 105	1 249	-321	-20,45 %	79,55 %	83,32 %
2013	4	217	897	1 045	-204	-16,33 %	83,67 %	69,71 %
2014	5	168	710	829	-216	-20,67 %	79,33 %	55,30 %
2015	6	179	481	628	-201	-24,25 %	75,75 %	41,89 %
2016	7	123	266	344	-284	-45,22 %	54,78 %	22,95 %
2017	8	122	310	400	56	16,28 %	116,28 %	26,68 %
Σ	×	1 692	6 404	7 564	×	×	×	×
2018 ⁶	9	×	×	111,97	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	945,50
<i>Maximum</i>	1 570
<i>Minimum</i>	344
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8280
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	331,21

⁶ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Vývoj krádeží prostých dle TSK 411—490 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přírůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	334	1 537	1 826	×	×	×	100,00 %
2011	2	421	1 520	1 821	-5	-0,27 %	99,73 %	99,73 %
2012	3	337	1 334	1 624	-197	-10,82 %	89,18 %	88,94 %
2013	4	299	1 002	1 250	-374	-23,03 %	76,97 %	68,46 %
2014	5	258	820	1 043	-207	-16,56 %	83,44 %	57,12 %
2015	6	250	622	856	-187	-17,93 %	82,07 %	46,88 %
2016	7	176	490	645	-211	-24,65 %	75,35 %	35,32 %
2017	8	183	464	613	-32	-4,96 %	95,04 %	33,57 %
Σ	×	2 258	7 789	9 678	×	×	×	×
2018 ⁷	9	×	×	499,80	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	1 209,75
<i>Maximum</i>	1 826
<i>Minimum</i>	613
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,8556
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	524,49

Vývoj násilné kriminality dle TSK 101—190 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přírůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	349	810	1 116	×	×	×	100,00 %
2011	2	331	819	1 108	-8	-0,72 %	99,28 %	99,28 %
2012	3	366	829	1 153	45	4,06 %	104,06 %	103,32 %
2013	4	274	677	909	-244	-21,16 %	78,84 %	81,45 %
2014	5	287	565	822	-87	-9,57 %	90,43 %	73,66 %
2015	6	271	484	726	-96	-11,68 %	88,32 %	65,05 %
2016	7	235	388	593	-133	-18,32 %	81,68 %	53,14 %
2017	8	223	379	576	-17	-2,87 %	97,13 %	51,61 %
Σ	×	2 336	4 951	7 003	×	×	×	×
2018 ⁷	9	×	×	515,12	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	875,38
<i>Maximum</i>	1 153
<i>Minimum</i>	576
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,9098
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	524,07

⁷ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Vývoj vražd, děti dle TSK 101—106 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	2	4	6	×	×	×	100,00 %
2011	2	2	6	8	2	33,33 %	133,33 %	133,33 %
2012	3	2	2	4	-4	-50,00 %	50,00 %	66,67 %
2013	4	3	7	10	6	150,00 %	250,00 %	166,67 %
2014	5	0	3	3	-7	-70,00 %	30,00 %	50,00 %
2015	6	0	3	3	0	0,00 %	100,00 %	50,00 %
2016	7	2	4	6	3	100,00 %	200,00 %	100,00 %
2017	8	0	7	7	1	16,67 %	116,67 %	116,67 %
Σ	×	11	36	47	×	×	×	×
2018 ⁸	9	×	×	podle \bar{k}	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	5,88
<i>Maximum</i>	10
<i>Minimum</i>	3
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	1,0223
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	7,16

Vývoj ostatní kriminality dle TSK 611—690 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	284	904	1 167	×	×	×	100,00 %
2011	2	270	999	1 251	84	7,20 %	107,20 %	107,20 %
2012	3	232	733	947	-304	-24,30 %	75,70 %	81,15 %
2013	4	260	659	898	-49	-5,17 %	94,83 %	76,95 %
2014	5	333	656	968	70	7,80 %	107,80 %	82,95 %
2015	6	285	600	867	-101	-10,43 %	89,57 %	74,29 %
2016	7	271	532	783	-84	-9,69 %	90,31 %	67,10 %
2017	8	237	494	719	-64	-8,17 %	91,83 %	61,61 %
Σ	×	2 172	5 577	7 600	×	×	×	×
2018 ⁸	9	×	×	678,14	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	950,00
<i>Maximum</i>	1 251
<i>Minimum</i>	719
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	0,9331
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	670,93

⁸ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Vývoj mravnostní kriminality dle TSK 201—290 (spácháno skutků)

Rok	<i>t</i>	Nezletilí	Mladiství	Děti	Absolutní diference	Relativní přrůstek	Řetězový index	Bazický index
2010	1	97	166	261	×	×	×	100,00 %
2011	2	84	185	265	4	1,53 %	101,53 %	101,53 %
2012	3	122	198	315	50	18,87 %	118,87 %	120,69 %
2013	4	101	216	317	2	0,63 %	100,63 %	121,46 %
2014	5	120	198	316	-1	-0,32 %	99,68 %	121,07 %
2015	6	133	198	328	12	3,80 %	103,80 %	125,67 %
2016	7	132	206	336	8	2,44 %	102,44 %	128,74 %
2017	8	132	223	355	19	5,65 %	105,65 %	136,02 %
Σ	×	921	1 590	2 493	×	×	×	×
2018 ⁹	9	×	×	351,76	×	×	×	×

<i>Průměr</i>	311,63
<i>Maximum</i>	355
<i>Minimum</i>	261
<i>Průměrný koeficient růstu</i>	1,0449
<i>Odhad pro rok 2018 podle \bar{k}</i>	370,95

⁹ Predikce pro příslušný rok podle tvaru trendové funkce.

Příloha č. 6: Vybrané ukázky výsledků činností delikventního jednání dětí a mladistvých¹⁰

Obrázek č. 1: Pohled na město Mirošov, okres Rokycany, Plzeňský kraj



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek č. 2: Mirošov město, zastávka vlaku. Vzadu původní část nádražní budovy, stav k 10/2016



Zdroj: vlastní fotografie

¹⁰ Poškození veřejného majetku – nádraží. Výsledky podobného působení lze nalézt ve všech oblastech ČR (zničené vagony vlaků, historické památky atp.)

Obrázek č. 3: Oblíbené místo setkávání mládeže, Mirošov, stav k 03/2018



Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek č. 4: Nová zastávka na nádraží v Mirošově (Plzeňský kraj), stav k 03/2018¹¹



Zdroj: vlastní fotografie




¹¹ Pozn.: revitalizace regionální trati dle č. JŘ č. 175 Rokycany – Nezvěstice proběhla v roce 2016, celkové náklady projektu činily vč. DPH 887 957 756,00 Kč (z toho příspěvek EU 538 305 898,00 Kč). Revitalizace mj. měla přispět ke zvýšení komfortu cestujících. (zdroj: Registr smluv Ministerstva vnitra ČR)

Obrázek č. 5: Vandalství ve veřejné dopravě, pražské metro, stanice Florenc¹²



Zdroj: Wikipedia¹³

Příloha č. 7: Ukázky vybraného chování jednotlivců¹⁴

 <p>1</p> <p>PARKOUR MÝMA OČIMA #3 TARY A VOVA Tary 1,6 mil. zhlédnutí · před 9 měsíci</p>	 <p>2</p> <p>Jak [redacted] s revizorem a odtahovkou? #MikeJePan MikeJePan · 1 mil. zhlédnutí · před 1 rokem Dnes si názorně ukážeme příklad, jak lze "obejít" revizora a odtah. Celá věc měla "vtipný" průběh, kdy mi volali z TV BARRANDOV,</p>
 <p>3</p> <p>MĚŠŤÁK MI SAHÁ NA PRSA A CHCE SE MNOU [redacted] + potkal jsem měšťačku, co mi minule kopl do auta... MikeJePan · 660 tis. zhlédnutí · před 1 rokem PŘIHLÁSIT ODBĚR - http://bit.ly/OdberPAN Naše online hra - http://www.MafiaOnline.cz http://www.MikeJePan.cz http://www.</p>	

¹² Za rok 2016 činily náklady na odstranění škod v pražské MHD 20 800 000 Kč, z toho téměř 16 000 000 Kč na odstranění graffiti (zdroj: DPP hl. m. Prahy)

¹³ Publikováno pod licencí CC BY-SA 3.0. CZ, 10. srpna 2007

¹⁴ Toto a další videa publikovaná na YouTube představují ukázky chování pro mládež se stejným „elánem“

(1) Tary. PARKOUR MÝMA OČIMA #3 | TARY A VOVA. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 18. 5. 2017 [vid. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=QAxmdkr21To>

(2) MikeJePan. Jak VY***** s revizorem a odtahovkou? #MikeJePan. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 13. 7. 2016 [vid. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vgFCIZyfebY>

(3) MikeJePan. MĚŠŤÁK MI SAHÁ PRSA A CHCE SE MNOU PÍ***** + potkal jsem měšťačku, co mi minule kopl do auta.... In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 3. 7. 2016 [vid. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=f7FqooaSddM>

Deník

www.denik.cz

23. února 2018

TVÍ

Jak předejít masakrům na školách? Trump navrhl vyzbrojit učitele

- Podle amerického prezidenta lze incidenty omezit tím, že učitelé budou moci nosit zbraň
- Trump později svá slova mírnil a obvinil média z šíření lží

TEREZA POLACZYKOVÁ

D

alším masakrům na amerických školách by mohli zabránit učitelé vybavení střelnými zbraněmi. V reakci na nedávný masakr na střední škole Marjory Stoneman Douglassové ležící v jihofloridském městě Parkland to prohlásil americký prezident Donald Trump.

PĚTINA KANTORŮ UMÍ OPĚTOVAT PALBU

„Pokud bychom měli učitele zdatné ve střelbě, dokázali bychom útok velmi rychle zastavit. Učitelé s ukrytou zbraní by chodili na speciální výcvik a byli by schopni reagovat na aktuální situaci,“ prohlásil Trump.

Podle něj by tak přibližně pětina kantorů byla schopná palbu opětovat a zároveň



MILOVNÍK ZBRANÍ? Donald Trump při návštěvě vojenské školy v roce 2015. Foto: Facebook/CSOC

zbraň, a za podobný návrh kritizoval svou soupeřku Hillary Clintonovou, připomněla BBC.

Sami studenti se dožadují spíše zákazu prodeje poloautomatických útočných pušek. Argumentují mimo jiné i statistikou, podle níž na následky zranění střelnými zbraněmi každoročně zemře přibližně třicet tisíc Američanů. Například v roce 2013 to bylo 1,3 procenta ze všech úmrtí.

Veřejné debaty o omezení prodeje zbraní se v americké veřejnosti objevují po každé větší střelbě. Konkrétní snahy však dosud narážely na silný odpor Národní asociace držitelů zbraní, která spoléhá na své početné zastávce v Kongresu.

by působila jako odstrašující faktor. „Situace, kdy ve školách není nikdo se zbraní, šílené střelce přímo vybízí k útoku,“ varoval Trump. Zatímco střelba totiž zpravidla trvá tři minuty, na příjezd policie je potřeba pět až osm minut.

Americký prezident svá slova později korigoval s vysvětlením, že je některá média úmyslně zkreslila. „Nikdy jsem neřekl, že máme dát všem učitelům zbraně, jak lživě informovaly televize CNN a NBC. Chtěl jsem, abychom jen zvážili možnost dát zbraně

schopným učitelům s vojenským či zvláštním výcvikem,“ vysvětlil Trump.

BĚHEM KAMPANĚ BYL PROTI

O možném vyzbrojení učitelů mluvil americký prezident během setkání s čtyřicetkou přeživších masakru na střední škole Marjory Stoneman Douglasové, na níž devatenáctiletý Nikolas Cruz ve středu 14. února zastřelil sedmnáct lidí.

Během své předvolební kampaně se přitom Trump hlasitě stavěl proti tomu, aby někdo do školy nosil

Připravil si soucitné komentáře

Během střeďečního setkání Donalda Trumpa se studenty, kteří přežili masakr v Parklandu, se fotografům podařilo zachytit seznam prezidentských poznámek. Ze snímků vyplývá, že si Trump na papír předem připravil několik soucitných komentářů.

www.denik.cz

¹⁵ POLACZYKOVÁ, Tereza. Jak předejít masakrům na školách? Trump navrhl vyzbrojit učitele. *Deník*. 23. 2. 2018.